

ANALYSEDOCUMENT GEBIEDSPERSPECTIEF ORANJEWOUD

December 2023 | 's-Hertogenbosch

Opdrachtgever: GEMEENTE HEERENVEEN

 GINDER[®]
komt het tot leven

INHOUD

1	Inleiding	3	4	Hoofdconclusies gebiedsanalyse	44
1.1	Aanleiding en doel gebiedsperspectief	4	4.1	Hoofdconclusies	45
1.2	Proces en werkzaamheden	5	5	Bijlagen	47
2	Uitgangspunten en autonome ontwikkelingen parklandschap Oranjewoud	6			
2.1	Introductie	7			
2.2	Historische achtergrond	8			
2.3	Ruimtelijk-economische structuur	11			
2.4	Cultuurhistorische uitgangspunten	12			
2.5	Ecologische uitgangspunten	14			
2.6	Uitgangspunten inwoners Oranjewoud	16			
2.7	Autonome ontwikkelingen	17			
2.8	Conclusies	18			
3	Analyse drukte, draagvlak en draagkracht	19			
3.1	Introductie	20			
3.2	Feitelijke drukte	21			
3.3	Draagvlak	26			
3.4	Draagkracht	38			
3.5	Conclusies	42			

1

Inleiding

1.1. AANLEIDING EN DOEL GEBIEDSPERSPECTIEF

Aanleiding

Parklandschap Oranjewoud ligt ten oosten van Heerenveen. De lommerrijke lanen, bossen, landhuizen, waterpartijen en landerijen zijn een vorstelijke omgeving met cultuurhistorische waarde en natuurwaarde. Het gebied is aantrekkelijk om in te wonen en te recreëren.

De activiteiten in en rondom het parklandschap leiden bij inwoners, ondernemers en grondeigenaren/beheerders tot zorgen over de druk op het gebied. Bovendien kunnen diverse plannen van initiatiefnemers de druk op het gebied verder laten toenemen. De vraag is aan de orde in hoeverre het gebied en bewoners de bezoekersstromen nog kunnen dragen.

Mede hierom heeft het college in het hoofdlijnenakkoord een onderzoek aangekondigd en heeft de gemeenteraad een motie aangenomen waarin gevraagd wordt om de druk in het parklandschap te onderzoeken en een gebiedsuitwerking te maken. Hiermee wordt de ontwikkelvisie uit 2013 - waar het devies "behoud door ontwikkeling" was - geactualiseerd. Een belangrijk uitgangspunt voor het nieuwe gebiedsperspectief is dat toekomstige ontwikkelingen in samenhang worden beoordeeld en aansluiten bij wat passend is in en versterkend

aan het gebied. Zo blijft het parklandschap ook in de toekomst een unieke plek.

Een gebiedsanalyse als basis

Het doel is het opstellen van een integraal gebiedsperspectief voor Oranjewoud. Daarbij is het belangrijk dat de juiste afwegingen worden gemaakt en het perspectief kan rekenen op draagvlak.

Een eerste stap in het proces is het opstellen van een gebiedsanalyse van de historische en beschermde waarden van/in het gebied. Dit bevat onder andere:

- Kwantificering van de draagkracht van het gebied;
- Inventarisatie van de beleefde druk;
- Een analyse van de harde en wenselijke opgaven;
- Een analyse van de draagkracht in relatie tot het aantal bezoekers;
- Een analyse van de aanbevelingen inzake leefstijlen van bezoekers en inwoners.

Voorliggend rapport toont de gebiedsanalyse voor parklandschap Oranjewoud. Komende tijd wordt op basis van deze gebiedsanalyse met betrokkenen het gesprek gevoerd over het gewenste perspectief.

**Eerst een gebieds-
analyse, daarna een
logisch volgend
perspectief, met oog
voor draagvlak en
draagkracht**

1.2. PROCES EN WERKZAAMHEDEN

Proces

Ginder is door de gemeente Heerenveen gevraagd het proces rondom het opstellen van het gebiedsperspectief zowel inhoudelijk als procesmatig te begeleiden. Het opstellen van het gebiedsperspectief doet Ginder niet alleen, maar nadrukkelijk samen met de gemeente en betrokken partijen in het gebied. Om tot voorliggend analysedocument te komen, zijn de volgende onderzoeken en procesmatige stappen uitgevoerd:

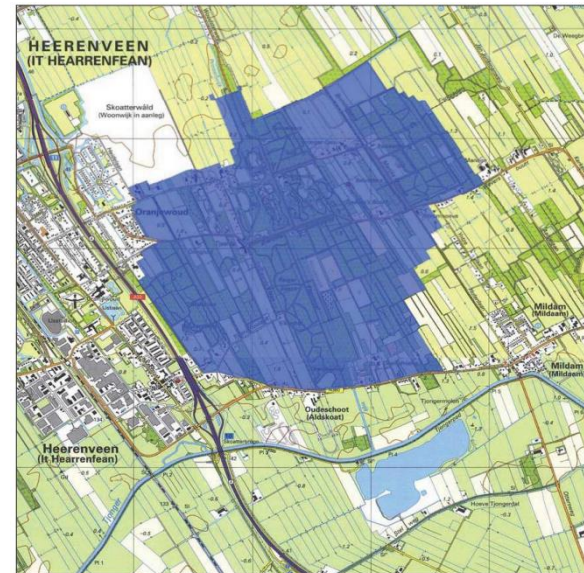
- › Diverse gesprek met de ambtelijke projectgroep;
- › Startgesprek betrokken wethouder;
- › Gebiedsschouw langs en door Oranjewoud onder begeleiding van betrokken ambtenaren;
- › Een eerste overleg met de klankbordgroep bestaande uit een diverse afvaardiging van gebiedspartners en vertegenwoordigers van Oranjewoud (zie bijlage 1 voor een totaaloverzicht);
- › Gesprek met de landgoedeigenaren;
- › Doornemen van relevante basisinformatie zoals beleidsdocumenten, onderzoeksrapportages, planologische kaders zoals Beschermd Dorpsgezicht, Visie Lanen in Oranjewoud etc.;
- › Analyse van de historische ontwikkeling van het Oranjewoud;
- › Acht verdiepende gesprekken met o.a. RCE, Staatsbosbeheer, ondernemers en evenementenorganisatoren;
- › Kwantificeren bezoekersaantallen aan de hand van Resonodata;
- › Fysieke bezoekersenquête onder 407 bezoekers in juni en juli 2023;
- › Inwonersenquête (N¹)= 553) verspreid via de gemeentelijke website, social media, een advertentie in Heerenveense Courant, een flyer bij ondernemers in het gebied en posters bij parkeerplaatsen;
- › Kinderenquête gehouden onder basisschoolleerlingen van groep 7 & 8

(N=257);

- › Analyse draagkracht in relatie tot het aantal bezoekers op basis van expert interviews en open sources;
- › Analyse van de leefstijlen op basis van de Leefstijlvinder en de Toolkit Natuurbeleving.

Gebiedsafbakening Oranjewoud

In voorliggend analysedocument wordt – tenzij anders aangegeven – dezelfde gebiedsafbakening gebruikt als in het bestemmingsplan Beschermd Dorpsgezicht het Oranjewoud (2013) en de in 2020 opgestelde visie Lanen Oranjewoud.

Afbeelding 1. Gebiedsafbakening Oranjewoud (bron: bestemmingsplan Beschermd Dorpsgezicht het Oranjewoud, 2013)

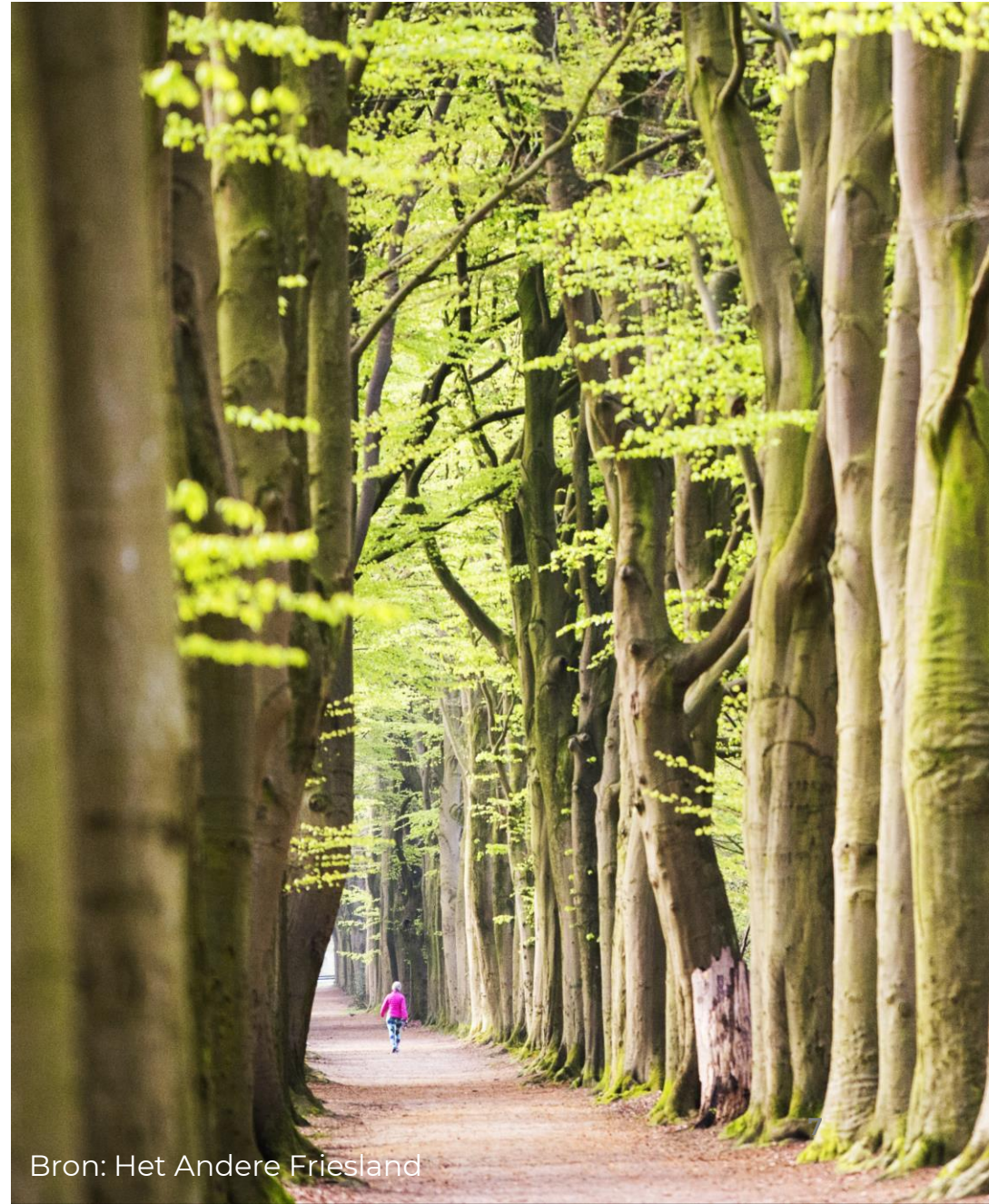
1. "N" staat voor het aantal respondenten (de steekproef) dat heeft deelgenomen aan het onderzoek.

2 Uitgangspunten en autonome ontwikkelingen parklandschap Oranjewoud

2.1. INTRODUCTIE

Om grip te krijgen op de situatie in parklandschap Oranjewoud is het relevant eerst te kijken hoe het park in het verleden is ontstaan en welke rol het park heeft gespeeld in Heerenveen en de regio (paragraaf 2.2.). Vervolgens kijken we op hoofdlijnen vanuit een ruimtelijk-economisch, cultuurhistorisch, ecologisch en leefbaarheid opzicht hoe het park momenteel functioneert en wat de belangrijkste randvoorwaarden zijn vanuit beleid (paragraaf 2.3. – 2.6.). Ten slotte sommen we een aantal autonome ontwikkelingen op die de komende jaren in bepaalde mate een impact gaan hebben op de bezoekersaantallen in parklandschap Oranjewoud (paragraaf 2.7.). We ronden dit hoofdstuk af met enkele conclusies (paragraaf 2.8.).

2.2. HISTORISCHE ACHTERGROND

Ontstaansgeschiedenis Oranjewoud

Oranjewoud, gelegen in de provincie Fryslân, heeft een lange geschiedenis die teruggaat tot de 17e eeuw. Het gebied kreeg zijn naam vanwege de band met het Huis van Oranje-Nassau, de koninklijke familie van Nederland. In 1676 werd Oranjewoud aangelegd als een landschapspark rondom het landgoed Oranjewoud, eigendom van stadhouder Hendrik Casimir II van Nassau-Dietz. Het park was bedoeld als een buitenverblijf voor de adellijke familie en werd ontworpen in de formele barokstijl, met symmetrische paden, waterpartijen en beeldhouwwerken.

In de loop der tijd heeft Oranjewoud verschillende transformaties ondergaan. In de 18e eeuw werd het park omgevormd tot een Engels landschapspark, waarbij de nadruk werd gelegd op natuurlijke elementen zoals glooiende gazons, kronkelende paden en pittoreske bruggen. In de 19e eeuw werd Oranjewoud een geliefde bestemming voor de welgestelde burgerij, die genoot van de rust en schoonheid van het park. In deze periode werden er ook diverse villa's en landhuizen gebouwd in de omgeving van Oranjewoud, wat het gebied extra allure gaf. De landgoederen dienden als zomerverblijf voor de stadhouderlijke familie. Voor onderhoud van de bossen en dienstverlening in de landhuizen waren arbeiders nodig. Deze werklieden vestigden zich in de omgeving van hun werk en door de jaren heen ontstond het dorp Oranjewoud.

Ontwikkeling toeristisch-recreatieve functie

Het fraaie Oranjewoud trok van oudsher veel dagjesmensen aan (zie bijlage 2). In 1834 werd hotel 'Heidewoud' door logementhouder en tuinman Johan Meijer gesticht. De familie Tjaarda nam dit hotel in 1877 over. In die jaren verschenen ook de eerste dagattracties voor bezoekers; van de speeltuin tegenover het hotel in 1891 tot een houten uitkijktoren of 'belvédère' in het Tjaarda's bos en een doolhof van 8.000 beukenboompjes met een lachkabinet in het midden. Oranjewoud werd door al deze initiatieven steeds aantrekkelijker voor dagjesmensen.

Na WOII zette de trend van een toename van bezoekers zich door. Na de overdracht van het landgoed Oranjewoud aan de Stichting Het Oranjewoud in 1954, werd er gestart met de ontwikkeling van het gebied om het voor het publiek toegankelijker te maken. Het doel was om de prachtige natuurlijke en culturele kenmerken van Oranjewoud te behouden en tegelijkertijd bezoekers de mogelijkheid te bieden om van het gebied te genieten.

Slot Oranjewoud (1754) (bron: <https://oranjewoudhistorie.nl/aristocratie-en-adel/>)

Engels Landschapspark de Overtuin. (bron: <https://oranjewoudhistorie.nl>)

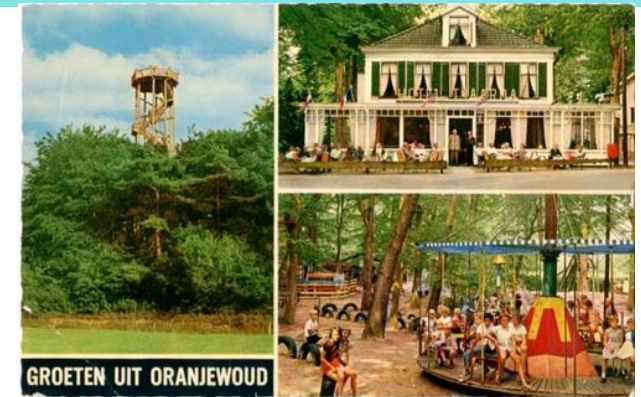
Hotel Tjaarda 1937
(bron: <https://oranjewoudhistorie.nl>)

De landgoederen haalden in het verleden hun opbrengsten voornamelijk uit het productiebos en pacht van landbouwbedrijven. Deze inkomsten liepen de afgelopen decennia echter terug, waardoor gezocht is naar alternatieve inkomstenbronnen. De gastvrijheidsfunctie is hier een van. Zodoende zijn er de afgelopen decennia verdere inspanningen geleverd om Oranjewoud aantrekkelijk te maken voor bezoekers. Er werden wandelpaden aangelegd die bezoekers door de weelderige bossen en langs schilderachtige waterpartijen leiden. Daarnaast werden er picknickplaatsen gecreëerd en werden er informatieborden geplaatst om bezoekers te informeren over de flora, fauna en geschiedenis van het gebied.

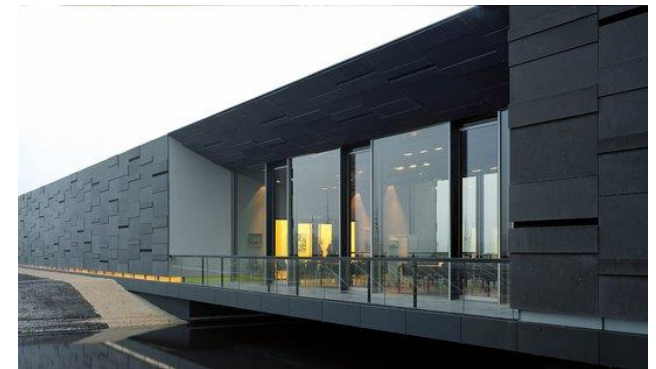
Naast de natuurlijke schoonheid zijn in Oranjewoud ook culturele voorzieningen ontwikkeld. De realisatie van Museum Belvédère, met aandacht voor moderne en hedendaagse kunst, in 2004 is hiervan het bekendste voorbeeld. Ook worden er verschillende culturele evenementen georganiseerd, waaronder tentoonstellingen, concerten en theaterstukken. Deze evenementen dragen bij aan de reputatie van Oranjewoud als een culturele locatie.

Met de bouw van de woonwijk Skoatterwâld aan het begin van de 21e eeuw, is het aantal woningen nabij Oranjewoud fors uitgebreid. Daarmee nam ook de recreatieve functie van Oranjewoud als 'uitloopgebied voor het omliggende verstedelijkte gebied' verder toe. De kaarten op de volgende pagina laten zien dat de verstedelijking steeds meer richting Oranjewoud is gegroeid. Desondanks zijn de contouren van Oranjewoud, zoals herkenbaar in de 19e eeuw, vandaag de dag nog steeds goed zichtbaar. De hoge beschermingsgraad doet wat dat betreft zijn werk.

Door de jaren heen heeft Oranjewoud zijn populariteit zien groeien. Het gebied trekt jaarlijks vele bezoekers, zowel uit de directe omgeving als van daarbuiten. Het behoud van de natuurlijke en culturele waarden blijft echter een belangrijk aandachtspunt, waarbij de nadruk ligt op het borgen van een goede balans tussen leefbaarheid, cultuurhistorische, ecologische en economische kwaliteiten van het parklandschap. Dit moet gebeuren in combinatie met het beheersen van de drukte, zodat zowel de lokale gemeenschap als de bezoekers van verder weg kunnen blijven genieten van de unieke charme van Oranjewoud. Dit geldt voor zowel huidige als toekomstige generaties.

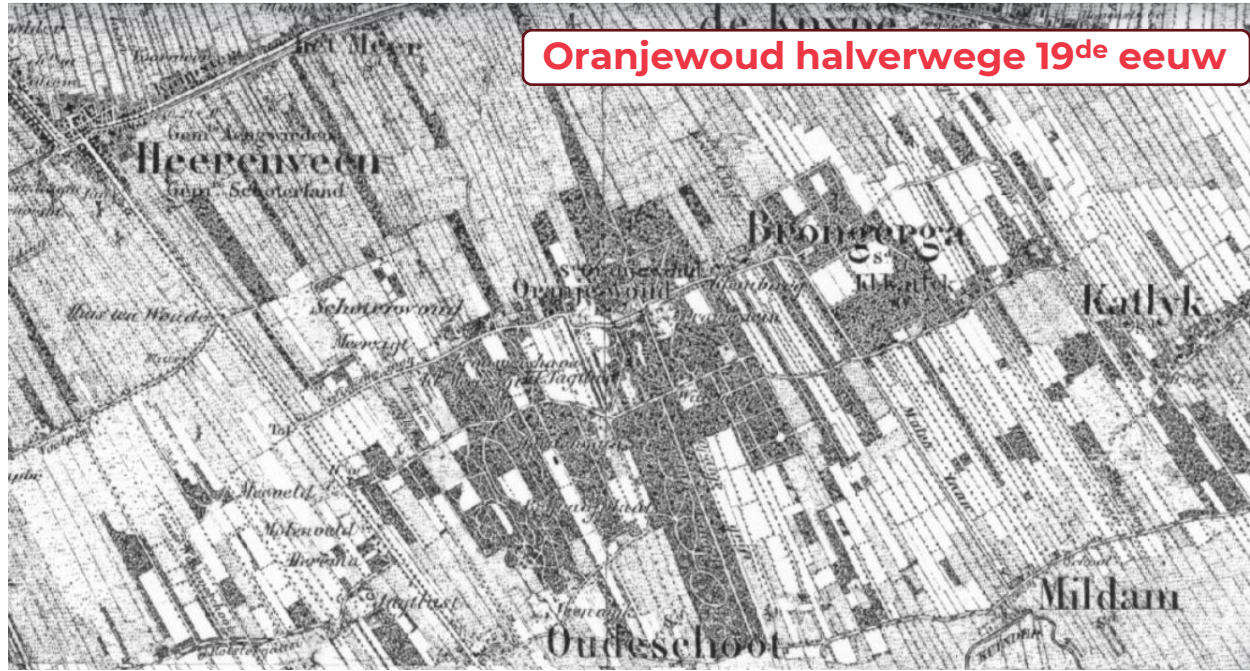
Ansichtkaart: Belvédère-toren en speeltuin bij Tjaarda

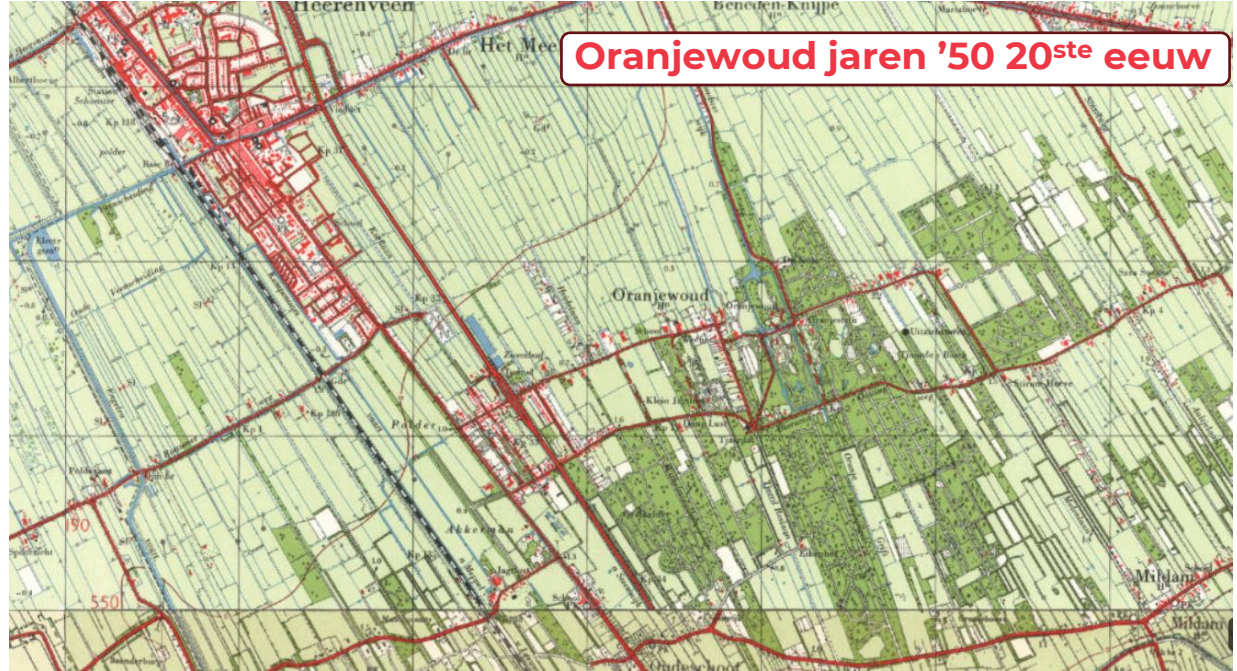
Museum Belvédère
(bron: <https://museumbelvedere.nl>)

Skoatterwâld, uitdraai Google Earth

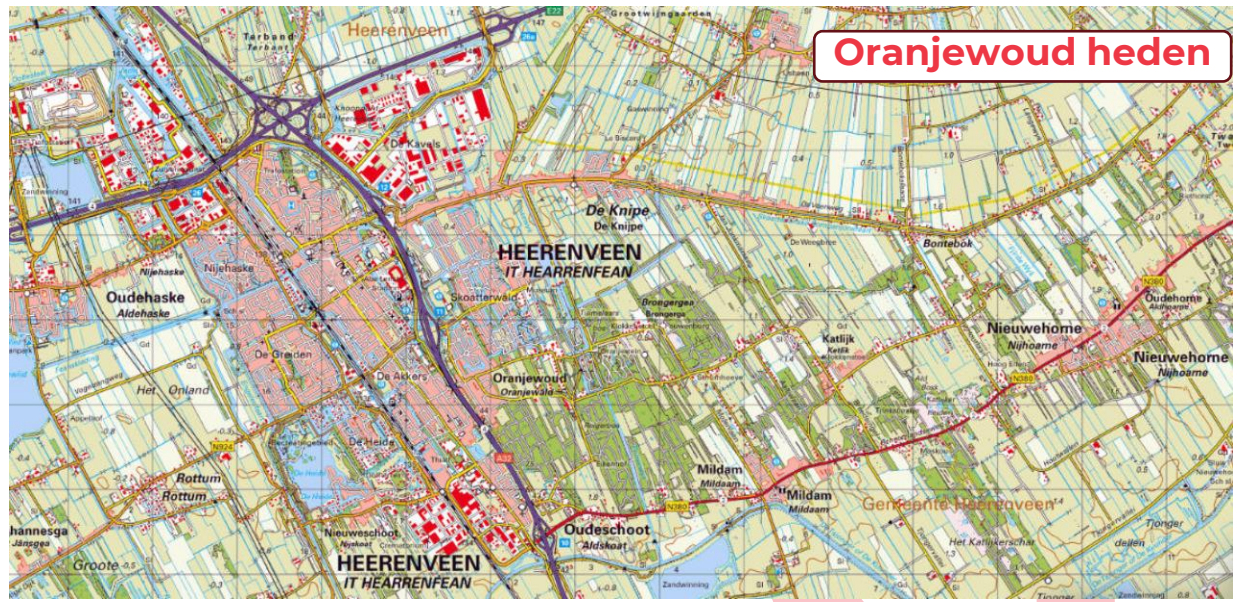
Oranjestad halverwege 19de eeuw

Oranjestad jaren '50 20ste eeuw

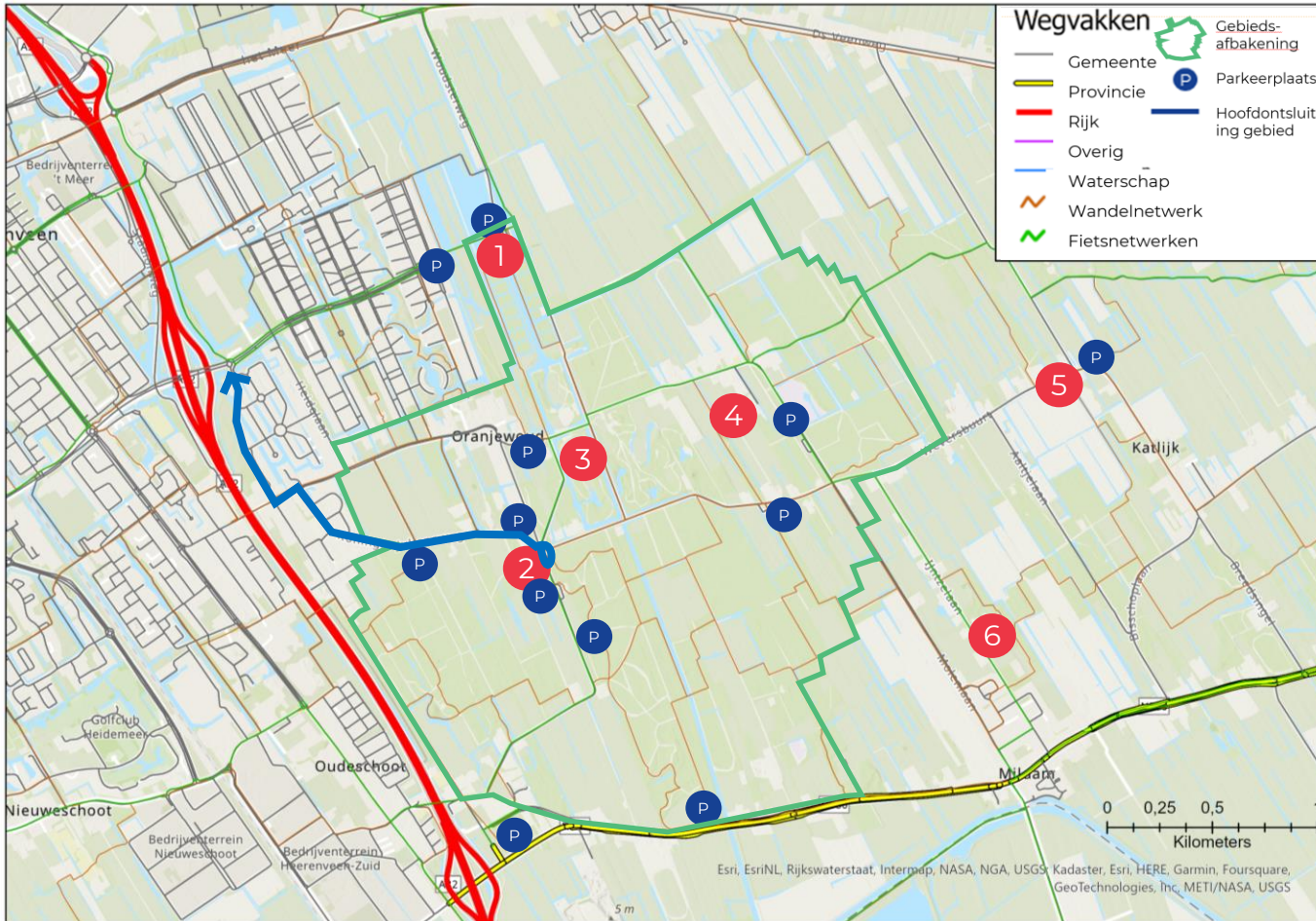

Oranjestad eind 20ste eeuw

Oranjestad heden

2.3. RUIMTELIJK-ECONOMISCHE STRUCTUUR

Afbeelding 2.1. Overzicht routestructuur en belangrijkste toeristisch-recreatief aanbod

Toeristisch-recreatief aanbod in/nabij Parklandschap

Oranjewoud

- 1 Museum Belvédère
- 2 Parkhotel Tjaarda
- 3 De Overtuin
- 4 Belvédère Toren
- 5 Theetuin "De Tún" Oranjewoud
- 6 Ekokathedraal

Wat valt verder op?

- Het toeristisch-recreatieve aanbod ligt sterk geclusterd rondom de Overtuin.
- De routestructuur van Oranjewoud kenmerkt zich door een verscheidenheid aan wandel-, fiets- en autowegen. Op diverse plekken in het gebied is overlap tussen de wandel- en fietsroutes.
- Er lopen diverse autowegen door Oranjewoud. Deze lopen door het gebied waar ook het meeste aanbod geclusterd is en routes langs lopen. Een deel van de autowegen is alleen toegankelijk voor bestemmingsverkeer.
- De focus van Oranjewoud ligt op dagrecreatie. Naast Parkhotel Tjaarda is er – op enkele kleine B&B's na – geen grootschalig logiesaanbod gevestigd in de nabijheid van Oranjewoud. Met de plannen voor een Van der Valk, nabij de afslag van de A32, komt hier mogelijk verandering in.

2.4. CULTUURHISTORISCHE UITGANGSPUNTEN

Het doel van het bestemmingsplan Beschermd Dorpsgezicht het Oranjewoud (2013) is om de ruimtelijke en functionele structuur van het plangebied te behouden, inclusief de cultuurhistorische en natuurwetenschappelijke waarden. Hierbij wordt nadrukkelijk genoemd dat het belangrijk is dat de leefbaarheid versterkt wordt en dat nieuwe ontwikkelingen rekening houden met de waardevolle cultuurhistorische structuren. Nieuwe ontwikkelingen moeten passen binnen het overheidsbeleid, ruimtelijk inpasbaar zijn en de historische kenmerken van het gebied respecteren. Het document is vastgesteld in 2013, en daarmee op sommige punten wat verouderd. De volgende elementen uit de ruimtelijke hoofdstructuur zijn noemenswaardig als randvoorwaarden voor nieuwe ontwikkelingen:

- **Het contrast en de afwisseling tussen de visueel open en gesloten gebied.** Het doel is om het contrast en de afwisseling tussen open en gesloten gebieden te behouden. Het bestemmingsplan richt zich op het behoud, herstel en de ontwikkeling van de cultuurhistorische waarden van beboste gebieden en het behoud van het open landschap. Het plan is ook gericht op het behoud van waardevol grasland en beschermt de hout- en boswallenstructuur, die bijdragen aan de waarde van het gebied.
- **De landgoederen met de daarbij behorende buitenplaatsen, landhuizen en tuinen.** De buitenplaatsen met de daarbij behorende parken en tuinen vallen onder de beschermende werking van de Monumentenwet en de Erfgoedwet, met de daaraan gelieerde vereisten en verplichtingen. Voor alle aanpassingen en wijzigingen is op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht een omgevingsvergunning nodig. In het bestemmingsplan hebben de buitenplaatsen een specifieke bestemming en zijn alle gebouwen (op maat) inbestemd. Dit laatste geldt zowel voor de plaats van

Voorbeeld open en gesloten gebied. (bron: Lanenplan Oranjewoud)

Landgoed Oranjewoud (Bron: Beeldbank Provincie Fryslân)

de bebouwing als de maten van de bebouwing. Naast genoemde wet- en regelgeving wordt in de Ontwikkelvisie uit 2013 gestreefd naar ontwikkelruimte voor landgoederen. Nieuwe verdienmodellen zijn nodig om de landgoederen in de toekomst te behouden.

- **De ontsluitingsstructuur.** Een kenmerkend element van Oranjewoud betreft de ontsluitingsstructuur met de oost-westgerichte wegen en de haaks daarop staande lanen. Het bestemmingsplan legt deze structuur vast door te regelen dat voor alle aanpassingen aan deze lanen-structuur eerst beoordeeld moet worden of deze geen afbreuk doen aan de cultuurhistorische waarden. Deze vergunning kan daarbij alleen kan worden verleend indien geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de cultuurhistorische waarden.
- **De recreatie-elementen.** Twee recreatie-elementen zijn benoemd: de Belvédère toren en Parkhotel Tjaarda. Ten aanzien van de Belvédère is volstaan met het inbestemmen van de plaats en de afmetingen van de uitkijktoren. Verdere bescherming wordt namelijk geboden door de Monumentenwet 1988. Parkhotel Tjaarda is positief bestemd binnen de huidige verschijningsvorm van het gebouw. Ten aanzien van dit hotel zet het bestemmingsplan in op het behoud van het hotel en daarbij wordt als uitgangspunt gehanteerd dat een rendabele exploitatie de beste garantie op het behoud van het hotel inhoudt. Er is daarom (enige) uitbreidingsruimte aan het hotel toegekend, maar een uitbreiding van het hotel moet wel passen binnen de cultuurhistorische waarden en voldoen aan de eisen van een goede ruimtelijke ordening.

Lanenstructuur Oranjewoud (Bron: <https://pboranjewoud.nl/werkgroep-lanenplan/>)

Belvédère toren (bron: Beeldbank Provincie Fryslân)

2.5. ECOLOGISCHE UITGANGSPUNTEN

Het parklandschap Oranjewoud is onderdeel van Natuurnetwerk Nederland (NNN)/ Ecologische Hoofdstructuur (EHS), een netwerk van bestaande en te realiseren natuurgebieden in Nederland. Het ruimtelijke beleid voor het NNN is, naast behoud van oppervlakte en samenhang, altijd gericht op behoud, herstel en ontwikkeling van het NNN, waarbij tevens rekening wordt gehouden met andere gebiedsbelangen. Parklandschap Oranjewoud is geen Natura2000 gebied. Dit zijn natuurgebieden met de hoogste beschermingsstatus van Europa.

Het parklandschap heeft een herkenbare ruimtelijke structuur, waarin de diverse perioden en ontwikkelingen nog steeds herkenbaar zijn. De buitenplaatsen Oranjewoud en Oranjestein en de bijbehorende tuinen liggen op een centrale plaats in het gebied. Deze tuinen zijn ingericht als parkachtige tuinen in landschapsstijl. Het gebied daaromheen kenmerkt zich door een hoge mate van beslotenheid door de omvangrijke bos-complexen, afgewisseld met open weides en hakhoutpercelen met een veelal noord-zuidgerichte oriëntatie. De open ruimten zijn in het algemeen in gebruik als weiland, terwijl de besloten ruimten zijn beplant met bos.

Lanenstructuur

Naast een cultuurhistorische betekenis heeft de lanenstructuur ook een ecologische betekenis. Lanen fungeren als effectieve schermen voor bosverjonging en dienen als overgangsgebied tussen open landbouwgebied en dicht bos. Lanen vormen een belangrijke habitat in het bos. Een deel van de vogelbevolking is afhankelijk van de oudere laanbomen binnen de bosgebieden (voorbeelden zijn glanskop, boomklever, kleine bonte specht). Ze zijn er zowel voor voedsel als voor nestgelegenheid (holtes hoog in de boom) van afhankelijk. Aftakelende lanen zijn ecologische hotspots voor onder meer paddenstoelen en ongewervelden.

Voorals Mycorrhizasymbionten van zomereik en beuk treden in Oranjewoud op de voorgrond. Grotere holtes kunnen dienst doen als nestgelegenheid voor kleine zoogdieren als boommarters en als kraamkolonies van vleermuizen. Oudere laanbomen bieden een biotoop voor verschillende soorten mossen en korstmossen. In zekere zin fungeren de oudere lanen als het (ecologische) geraamte voor het omliggende bos. Dit benadrukt het belang van het behoud van de lanen als ecologische corridors.

In de Visie Lanen In Oranjewoud (2020) is vastgelegd dat de ecologische waarden behouden en versterkt moeten worden. Vanuit de historische en ruimtelijke betekenis van een laan zijn vier categorieën onderscheiden:

- Goud: de topstukken uit de collectie, koste wat het kost te behouden;
- Zilver: belangrijk voor het gebiedskarakter van Oranjewoud als geheel;
- Brons: binnen een deelgebied van belang;
- Lood: zonder grote betekenis.

Afbeelding 2.2. Categorieën lanenstructuur (bron: Visie Lanen in Oranjewoud (2020))

Op deze categorieën zijn vijf verschillende strategieën toepasbaar. Gouden lanen dienen zo goed mogelijk regulier onderhouden en, wanneer nodig, integraal herplant te worden. Voor zilveren lanen geldt eveneens het regulier onderhoud, alsmede het waar nodig en mogelijk herplanten van één of meer bomen tussen bestaande laanbomen (inboet). Bij de bronzen lanen is de keuze mede afhankelijk van de aanwezige compositie en de gebiedsvisie van de eigenaar. De aanduiding als loden laan geeft dat deze laan voor het gebied als totaal weinig bijdraagt en investeren hierin niet logisch is. Beheer alsof het een bos is of geen beheer, waardoor de laanbomen geleidelijk vervallen, behoort dan tot de opties.

Bossen

De bossen in het parklandschap kunnen worden opgedeeld in verschillende lagen, waaronder de boomlaag, ondergroei en moslaag. De boomsoorten in het gebied zijn divers, met de eik als een prominente vertegenwoordiger, evenals naaldbomen zoals fijnspar en sitkaspar.

De bodem bestaat uit leemarm en lemig dekzand met een zeer lage zuurgraad (pH rond pH 3). Dit houdt in dat wat betreft natuurlijke bosontwikkeling vooral het berken-zomereikenbos (*Betulo-Quercetum roboris*) te verwachten is. Op leemrijkere plekken zijn overgangen aanwezig naar het wintereiken-beukenbos (*Fago-Quercetum*). Het lokaal voorkomen van salomonszegel, hulst en dalkruid wijst hier op. De bodem is te zuur en vaak ook te voedselarm voor andere bosgemeenschappen. De grondwaterstand is in de loop der tijd gedaald door ontwatering binnen het gebied, maar vooral ook daarbuiten.

Een belangrijke observatie is de aanwezigheid van diverse varensoorten en andere planten. De stekelvaren komt vaak voor, evenals plaatselijk de adelaarsvaren. Over het algemeen vertoont het bos een hoge mate van

biodiversiteit, wat te wijten kan zijn aan de hoge luchtvochtigheid en de oude humusrijke bosbodem in dit deel van Fryslân.

Soortgroepen

De volgende soortgroepen zijn waargenomen in het parklandschap Oranjewoud.

- *Zoogdieren*: Vooral de vleermuizen (8 soorten) zijn vermeldenswaard. Daarnaast das, boommarter, damhert, ree, hermelijn, egel, mol, bunzing, rat, konijn, haas en diverse muizen.
- *Vogels*: De vogelpopulatie bestaat uit soorten uit loof- en naaldbos. Bijzondere soorten zijn bosuil, wespendif, glanskopmees, boomklever en -vogel.
- *Insecten*: Vermeldenswaardig zijn de minder algemene soorten zoals tengere pantserjuffer, Noordse winterjuffer, vroege glazenmaker en glassnijder. Een recente nachtvlinderinventarisatie (2018) leverde een lijst van ruim 300 soorten op, waaronder de rode-lijstsoorten: bruine sikkelluil, getande spanner, dennenbandspanner en late heide-uil
- *Reptielen*: Naast de algemenere soorten zijn er recente gegevens van levendbarende hagedis en ringslang. De laatste waarnemingen van adder en gladde slang zijn van respectievelijk 2015 en 1992.
- *Paddenstoelen*: Bossen bevatten in de regel veel soorten paddenstoelen. Er zijn veel Rode lijstsoorten waargenomen: Kersrode boleet, Netstelige heksenboleet, Roodnetboleet, Cantharel, Fluwelige stekelzwam, Gezoneerde stekelzwam, Fijngegordelde melkzwam, Schaapje, Gewoon varkensoor, Wollige stekelzwam, Abrikozenrussula, Gele ringboleet, Grauwe ringboleet, Witte ridderzwam, Zeepzwam, Narcisridderzwam, Valse beukeridderzwam en Parasietbeurszwam.

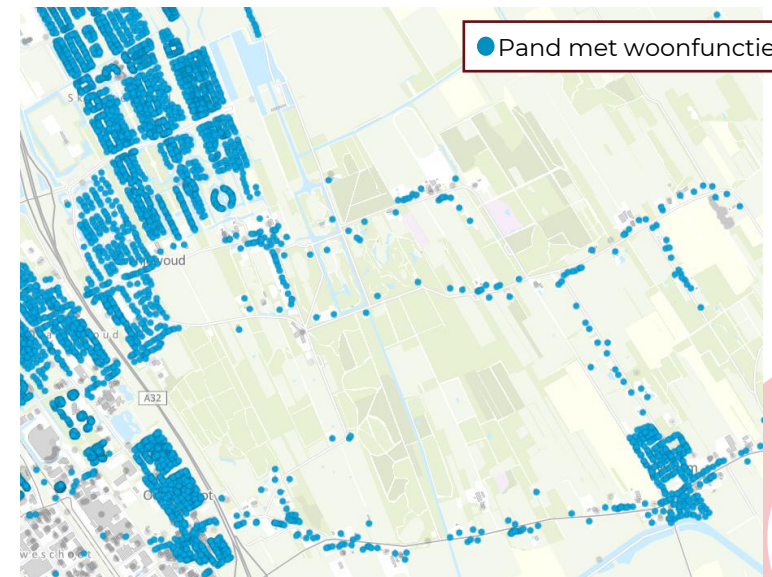
(bronnen: Beschrijving Terreinen en Inventarisatie Staatsbosbeheer (2023) en Beheersplan Oranjewoud 1994-2004, opgesteld door F. Leereveld van Staatsbosbeheer (1993))

2.6. UITGANGSPUNTEN INWONERS ORANJEWOUD

Dorpsvisie Oranjewoud

In 2007 hebben de inwoners van de kern Oranjewoud gezamenlijk een dorpsvisie opgesteld. Het doel van de visie is de kwaliteit en de leefbaarheid van het gebied te versterken. De visie gaat o.a. in op de Landschap & landgoederen, Ruimtelijke ontwikkeling, Recreatie & toerisme, Leefbaarheid en Infrastructuur. Hoewel de visie alweer enkele jaren oud is, staan er de nodige punten in die nog steeds actueel zijn (zie ook de resultaten op de enquête in het volgende hoofdstuk).

De visie erkent dat er tegengestelde belangen zijn tussen recreatie, natuurbehoud, economische ontwikkeling en bewonerswensen. De functie van Oranjewoud wordt gezien als een combinatie van natuur, recreatie, cultuurhistorie en landschap, waarbij het evenwicht tussen deze functies behouden moet blijven. Er wordt aandacht besteed aan het beheer van afgesloten bospercelen, het beperken van verstoring door georganiseerde trainingen en het beheren van groenstroken in nieuwe woonwijken. Verbeteringen worden voorgesteld voor het fietspadennetwerk en er zijn doelstellingen zoals het verminderen van geluidsoverlast en het stimuleren van wandelrecreatie. Verder worden voorstellen gedaan de verkeerscirculatie en parkeervoorzieningen te verbeteren en er wordt aandacht besteed aan bewegwijzering. Inwoners geven aan voorstander te zijn van zonering, waarbij groepen bezoekers met uiteenlopende behoeftes gescheiden worden en voorzieningen zoveel mogelijk worden gesitueerd aan de rand van het uit te breiden parklandschap.

Afbeelding 2.3. Panden met woonfunctie in Oranjewoud en omgeving (bron: ArcGIS)

2.7. AUTONOME ONTWIKKELINGEN

Om parklandschap Oranjewoud te behouden, is het belangrijk rekening te houden met enkele autonome ontwikkelingen. Deze zullen naar verwachting in meer of mindere mate een impact gaan hebben op de toekomstige bezoekersstromen in het park. Hieronder volgt een overzicht.

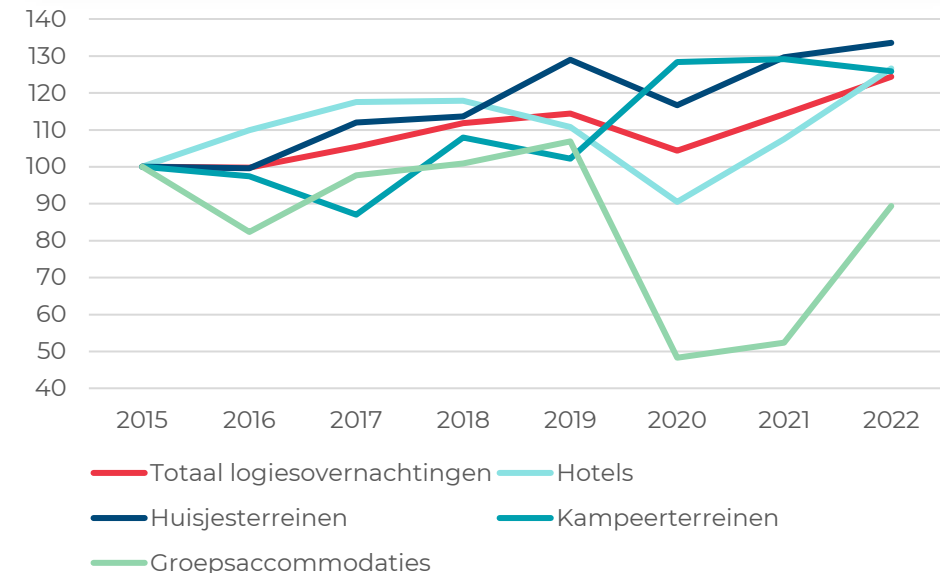
- › **Bevolkingsgroei:** Conform de prognoses van het CBS groeit de bevolking van Heerenveen tot en met 2050 naar 55.600 inwoners, een groei van ruim 8% (bron: Regionale prognose 2023-2050; bevolking, regio-indeling 2021). Een groeiende bevolking leidt over het algemeen tot meer vraag naar recreatieve activiteiten, waaronder bezoek aan natuurgebieden. De ruimtebehoefte voor recreatie neemt dus toe. De eventuele aanleg van de Lelylijn zou deze groei verder kunnen versnellen.
- › **Groei recreatiebehoefte:** De recreatiemogelijkheden dichtbij huis zijn door Corona 'herontdekt'. Het aantal bezoekers van natuur- en recreatiegebieden zijn toegenomen. De Nederlandse natuur is divers, aantrekkelijk en toegankelijk en veel inwoners zien dit als de ideale manier om hun vrije tijd door te brengen. Uit onderzoek van de ANWB (2023) blijkt dat het aantal recreatieve activiteiten in de directe woonomgeving en in recreatiegebieden nog verder zal toenemen. Dit komt onder meer door hogere kosten voor mobiliteit en toenemende aandacht voor gezondheid en bewegen. Vanwege de toenemende recreatiebehoefte neemt de druk op de natuur ook toe.
- › **Groei overnachtingen Fryslân:** In de provincie Fryslân is het aantal toeristische en zakelijke overnachtingen in de periode 2015-2022 sterk gegroeid. De totale groei over deze periode bedraagt zo'n 24%. Wel zijn er forse verschillen naar type accommodaties. Vooral de meer luxere vormen van verblijf laten een groei zien (hotels en huisjes-terreinen), terwijl overnachtingen op groepsaccommodaties een daling laten zien. Het effect van de coronapandemie op het verblijfstoerisme in Fryslân is relatief beperkt geweest. Er zijn geen grote verblijfsrecreatieve bedrijven (campings en vakantieparken) gevestigd in of nabij Oranjewoud.

Krantenkoppen bevolkingsgroei en binnenlands toerisme

Bronnen: websites CBS en NBTC

Bevolking in 2022 bijna twee keer zo snel gegroeid als een jaar eerder

NBTC: vakantie in eigen land ook in 2023 weer in trek

Grafiek 2.1: Ontwikkelingen aantal overnachtingen¹⁷ Fryslân naar type logies (Geïndexeerd; 2015 = 100) (bron: CBS)

2.8. CONCLUSIES

Wanneer we de historie van parklandschap Oranjewoud samen met autonome ontwikkelingen in acht nemen, ontstaan een aantal belangrijke deelconclusies:

- › De cultuurhistorische kracht van parklandschap Oranjewoud is onderscheidend en kenmerkend. De uniciteit betreft zowel de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten; de lanenstructuur, landgoederen met tuinen en bossen op zandgrond. De landgoederen zijn nog steeds bepalend in de ruimtelijke structuur en opzet van de omgeving.
- › Door de unieke kenmerken van parklandschap Oranjewoud, is het gebied al bijna 200 jaar een dagrecreatieve pleisterplaats voor dagrecreanten uit de omgeving en in mindere mate bezoekers van verder weg. Ook is het parklandschap een woongebied. Inwoners streven ernaar hun woonkern leefbaar en vitaal te houden.
- › Economie, cultuur(historie) en natuur zijn al die tijd vervlochten geweest met elkaar, waarbij continu gezocht werd naar een (nieuwe) balans. Deze factoren zijn ook vandaag de dag nog duidelijk van invloed op parklandschap Oranjewoud en zijn bij belangrijke beslissingen niet los van elkaar te zien.
- › Deze balans blijft ook naar de toekomst toe belangrijk, temeer omdat de recreatiebehoefte van eigen inwoners en bezoekers van buiten blijft toenemen. Bij ongewijzigd beleid leidt dit automatisch tot een groei van de bezoekersdruk in parklandschap Oranjewoud. Daarnaast spelen er meerdere ontwikkelingen, o.a. om het behoud van de landgoederen te borgen.

**Een doorlopende
zoektocht naar de
balans tussen
leefbaarheid,
cultuur (historie),
natuur en
economie**

A photograph of a forest path lined with trees whose leaves are turning yellow and orange in autumn. A red rectangular box is overlaid on the left side of the image, containing a large white number '3' and a title in white text. On the right side of the image, there are two white arrowheads pointing to the left.

3

Analyse drukte, draagvlak en draagkracht

3.1. INLEIDING

Het streven naar balans tussen bewoners, natuur, bedrijven, bezoekers en bestemmingen is een belangrijk uitgangspunt voor het perspectief van parklandschap Oranjewoud. Daarbij speelt ook de vraag welke functie(s) en waarden leidend (moeten) zijn. En daarnaast, welk gebruik is nodig om duurzaam invulling te kunnen geven aan 'behoud door ontwikkeling'? Om dit verder te concretiseren, en vervolgens passende maatregelen te nemen, is het belangrijk om de drukte, het draagvlak en draagkracht in beeld te brengen. Balans tussen drukte, draagvlak en draagkracht is essentieel voor een vitaal en toekomstbestendig parklandschap. Maar wat bedoelen we hier eigenlijk mee?:

- **Feitelijke drukte:** het aantal bezoekers, maar ook de spreiding, intensiteit, dichtheid en het gedrag dat hierbij hoort.
- **Draagvlak:** het gewenste aantal bezoekers, dat verschilt per stakeholder. Een ondernemersvereniging kijkt immers anders naar drukte dan een natuurbeheerder. In dit onderzoek staat vooral het draagvlak van inwoners van Oranjewoud en recreanten centraal. Hoe ervaren zij het gebied en voldoet het aan hun verwachtingen?
- **Draagkracht:** het maximum aantal bezoekers dat tegelijkertijd op de bestemming aanwezig kan zijn, zonder afbreuk te doen aan de fysieke (incl. ecologische) of sociaal-culturele aspecten van de leefomgeving en zonder onacceptabele achteruitgang in de kwaliteit van de bezoekersbeleving.

Door drukte, draagvlak en draagkracht met elkaar in verhouding te brengen, ontstaat inzicht in de mogelijkheden van een gebied, waarbij voldoende aandacht is voor de belangen van de natuur, de bezoekers, ondernemers en bewoners. In de komende paragrafen staat de data van de drukte, draagvlak en draagkracht uitgewerkt. Hierbij wordt alleen de kern van de data weergegeven en geanalyseerd. Een verdere uiteenzetting van het model en allerlei detail-analyses zijn te vinden in bijlage 3.

3.2. FEITELIJKE DRUKTE

Voor het bepalen van de feitelijke drukte is gebruik gemaakt van het Mobile Panel van Resono, waarmee we direct en doorlopend inzicht hebben in de drukte en het bezoekersgedrag op en in fysieke tellocaties. De tellocaties zijn verdeeld over 10 deellocaties in het parklandschap Oranjewoud. De locaties en begrenzing van de tellocaties zijn in samenspraak met de werkgroep en Staatsbosbeheer vastgesteld. Op de volgende pagina staan de tellocaties afgebeeld. De tellocaties zijn verdeeld over de grootste parkeergelegenheden en enkele drukke bezoekpunten. Zo ontstaat een goed beeld voor het hele plangebied.

Door de Resono-tellocaties is er inzicht in de drukte en het bezoekersgedrag op en in fysieke locaties. Voor de 10 deelgebieden is een zogenaamde hyperfence aangemaakt. Deze kan op elke locatie en in elke willekeurige vorm worden aangemaakt. Deze techniek maakt het mogelijk om zonder additionele hardware de drukte en het aantal bezoeken op de gewenste fysieke locatie te meten. Hiermee is er zicht op het aantal bezoeken, unieke bezoekers en het terugkerend bezoek van de periode 1 januari 2022 tot en met 31 december 2022.

Voor het tellen van bezoek of bepalen van drukte op een locatie wordt een statistische analyse toegepast waarbij gebruik gemaakt wordt van cluster modellering en andere geavanceerde statistische methodes. Deze techniek is in de loop der jaren door Resono steeds verder ontwikkeld en verfijnd. De bezoekaantallen worden vervolgens gebruikt om het werkelijk aantal bezoeken aan de locatie te kunnen schatten. Dit schattingsmodel is getest door dit regelmatig te vergelijken met diverse

honderdprocentmetingen (bv. fysieke tellingen). Hiermee zijn de schattingen van de bezoekersaantallen betrouwbaar.

Gekozen is om zoveel mogelijk drukke gebieden in te tekenen als tellocatie, zoals parkeerplaatsen en gebieden waar veel wandelaars komen. Deze leveren doorgaans de meest betrouwbare data op. Doordat de methode gebruik maakt van app-data zijn fietsers, hardlopers, wielrenners in mindere mate onderdeel van de tellingen (deze groepen maken immers tijdens hun aanwezigheid niet altijd gebruik van hun telefoon of hebben deze zelfs niet mee). Op totaalniveau (tellocatie 10) kan er daardoor een lichte onderschatting in de bezoekersaantallen aanwezig zijn. Het is niet bekend om hoeveel bezoekers dit gaat.

Op de volgende pagina's staan de tien tellocaties schematisch weergegeven en volgen de belangrijkste conclusies. In de bijlage is per tellocatie een factsheet met meer specifieke informatie opgenomen.

Overzicht tellocaties

- 1 Parkeerplaats De Blocq van Scheltingaweg
- 2 Parkeerplaats Marijke Muoiwei
- 3 Overtuin en Museumpark eo
- 4 Parkeerplaats B. Oostingweg en Belvédère-toren
- 5 Parkeerplaats Kerkelaan
- 6 Parkeerplaats Kon. Julianaweg
- 7 Parkeerplaats Watergang v/d Tsjonger
- 8 Parkeerplaatsen Woudsterweg/Oranje Nassaulaan
- 9 Parkeerplaats Parkhotel Tjaarda
- 10 Oranjewoud totaal

Afbeelding 3.1. Overzicht tellocaties Oranjewoud

Totaal bezoeken en unieke bezoekers

Parklandschap Oranjewoud is in 2022 door ruim 100.000 unieke bezoekers bezocht. Dit zijn bezoekers die, onafhankelijk hoe vaak ze in Oranjewoud zijn geweest, allen één keer worden meegeteld. Het is opvallend dat het aantal unieke bezoekers op maandniveau redelijk constant is, namelijk rond de 15.000 unieke bezoekers per maand. De eerste maanden van 2022 lag dit aantal wel iets lager, zeer waarschijnlijk een effect van de lockdown als gevolg van de coronapandemie. Een reden is waarschijnlijk dat het gebied vooral een lokaal-regionale bezoekersfunctie heeft (zie ook Herkomst bezoekers), waardoor er geen grote piek te zien is in de zomermaanden vanuit verblijfstoerisme. Het totaal aantal bezoeken bedraagt ca. 650.000 in 2022 (zie bijlage 3 voor alle definities).

Kruisbezoek

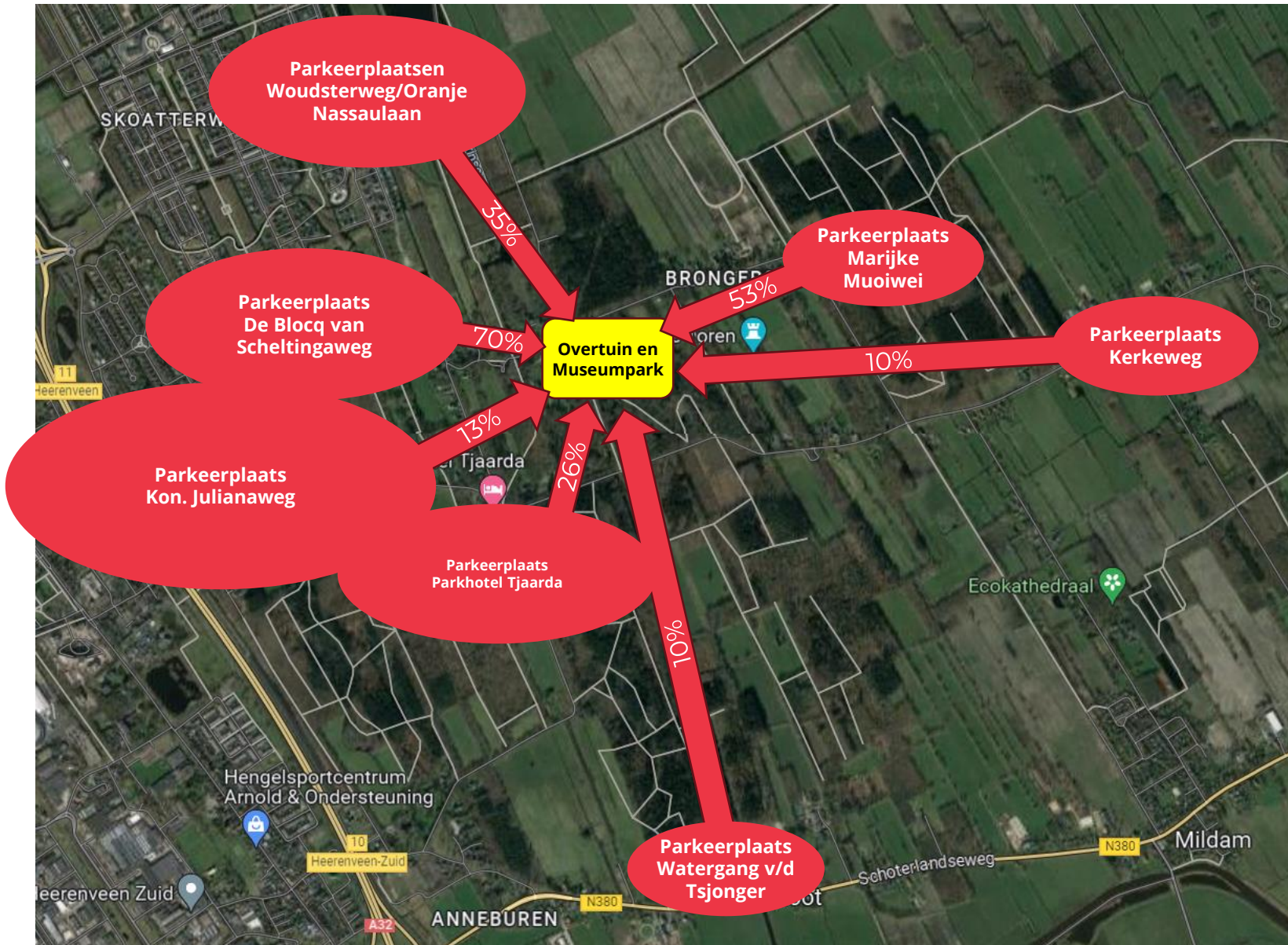
Met kruisbezoek wordt bedoeld het percentage bezoekers dat op dezelfde dag wordt gezien op meerdere tellocaties. Dit zegt iets over hoe het bezoek zich verspreidt over het parklandschap. In sommige tellocaties is het kruisbezoek vrij fors. De meerderheid van de bezoekers op de parkeerlocaties in de De Blocq van Scheltingaweg en de Mareike Muoiwei bezoeken op dezelfde dag ook de Overtuin en het Museumpark. Vanuit de parkeerplaatsen bij Tjaarda en Woudsterweg/Oranje Nassaulaan is het kruisbezoek ongeveer een derde. Ook van hieruit bezoeken dus nog behoorlijk wat mensen de Overtuin en het museumpark. Vanuit de overige parkeerplaatsen, die ook het verste weg liggen van de overtuin en het museumpark, is het kruisbezoek beperkt. Bezoekers die hier parkeren zullen dus grotendeels een ander deel van het parklandschap bezoeken, waarschijnlijk meer in de nabijheid van de desbetreffende parkeerplaats.

Bezoek per weekdag

De weekenden zijn gemiddeld gezien de drukste dagen op weekbasis. Hierin zit nog wel wat variatie, op sommige tellocaties is de zaterdag de drukste dag van de week, en op andere locaties juist de zondag. In eerdere vergelijkbare onderzoeken in Nationale Parken zagen we de zondag er echt uitspringen als drukste dag van de week. In Oranjewoud is het aantal bezoekers gelijkmatiger over de week verdeeld. Dit zegt iets over het gebruik van het parklandschap, dat ook op doordeweekse dagen nog behoorlijk wat bezoekers aantrekt. Dit zien we vooral terug op tellocaties als de Kon. Julianaweg en Mareike Muoiwei, waar het op woensdag en vrijdag net zo druk is als in de weekenden.

Herkomst bezoekers

Het is enigszins afhankelijk van de specifieke tellocatie en de maand, maar ca. twee derde van de bezoeken aan parklandschap Oranjewoud is afkomstig uit de gemeente Heerenveen. De meeste bezoeken aan bijvoorbeeld de Overtuin en het gebied rond de Belvédère-toren worden afgelegd door inwoners van de kern Oranjewoud. Daarnaast valt op dat er behoorlijk wat bezoeken afkomstig zijn uit de kern Heerenveen (grosso modo het gebied ten westen van de snelweg). Ook vanuit hier is het dus gebruikelijk om het parklandschap te bezoeken. Vooral de parkeerplaatsen op de Kon. Julianaweg en bij Tjaarda worden relatief veel gebruikt door bezoekers uit de kern Heerenveen. Het bezoek vanuit Skoatterwâld lijkt zich meer te beperken tot het noordelijke deel van parklandschap Oranjewoud. In de tellocatie Overtuin en Museumpark is ongeveer 10-20% van de bezoeken afkomstig uit Skoatterwâld. Daarnaast valt op dat bezoek van buiten Fryslân beperkt is tot hoogstens 20%. Gezien de afwezigheid van vakantieparken en campings in de directe omgeving is dit goed te verklaren.

Kruisbezoek van tellocaties naar Overtuin

In nevenstaande afbeelding staat het percentage kruisbezoek dat op dagbasis van een parkeerplaats naar de tellocatie Overtuin en Museumpark gaat. Hoe groter het rondje, hoe meer bezoekers van deze parkeerplaats gebruik maken. Hierbij vallen twee zaken op. Ten eerste dat het vooral de parkeerplaatsen in de buurt van de Overtuin zijn die bezoek genereren aan de Overtuin. Dit bevestigt het idee dat bezoekers meestal in de buurt verblijven van de locatie waar ze hun auto of fiets parkeren. Ten tweede, het kruisbezoek met de parkeerplaatsen op grotere afstand van de Overtuin is relatief beperkt. Vanaf een grote parkeerplaats als de Kon. Julianaweg is de afstand te groot, en blijven veel bezoekers dichtbij de parkeerplaats. Dit suggereert dat de locatie van parkeerplaatsen een effectieve manier is om bezoekers te spreiden over het gebied.

Afbeelding 3.2 Kruisbezoek tellocaties met tellocatie Overtuin en Museumpark

Koppeling bezoekerscijfers met Leisure Leefstijlen

De leefstijlen geven inzicht in het gedrag, waarden en behoeften van recreanten en toeristen op basis van psychologische en sociologische kenmerken. Om te bepalen wat de leefstijlen van de huidige bezoekers en inwoners zijn, maken we gebruik van de Leefstijlvinder. Meer informatie over de Leefstijlvinder is te vinden in de bijlage 4. Kennis van de leefstijlen van de gebruikers van parklandschap Oranjewoud biedt handvatten voor sturende/spreidende maatregelen/instrumenten.

In nevenstaande tabel is de verdeling van de leefstijlen weergegeven voor de inwoners van Nederland, gemeente Heerenveen en de buurten Skoatterwâld en Oranjewoud. Door de Resonodata te koppelen aan de leefstijlvinder, is het eveneens mogelijk om de leefstijlen van gebruikers van Oranjewoud te bepalen. Deze zijn in de onderste rij opgenomen. Een aantal zaken vallen op:

- De **stijlzoekers** zijn de meest dominante doelgroep in zowel de buurten Skoatterwâld als Oranjewoud (resp. 32,2% en 28,7%). Op gemeenteniveau is dit aandeel met 15,5% een stuk lager. Opvallend is dat de Stijlzoeker ook veruit de grootste doelgroep van bezoekers van Oranjewoud vormt (24%). De allure en het karakter van parklandschap Oranjewoud sluit hier goed bij aan. Stijlzoekers hebben doorgaans een actieve en strevende levensstijl, zo ook in de natuur. Als ze wandelen of fietsen, zijn het vaak langere afstanden. Maar ze houden ook van actie, bijvoorbeeld mountainbiken/wielrennen of hardlopen/trailrunnen. Een themaroute, natuurlezing of georganiseerde activiteit vinden Stijlzoekers bovengemiddeld interessant, terwijl ze liever zo min mogelijk standaard voorzieningen aantreffen (een rustplaats, picknickbankje, borden, etc.).
- Er wonen relatief veel **Plezierzoekers** in Skoatterwâld (20%), terwijl het aandeel plezierzoekers in Oranjewoud met 12,1% ver onder het landelijk

gemiddelde (18%) ligt. Plezierzoekers vinden het vooral belangrijk om in hun vrije tijd leuke dingen te doen. Bijvoorbeeld door samen met een groep naar een festival of evenement te gaan, te feesten, of een pretpark te bezoeken. Qua natuurbeleving gaat de plezierzoeker zelden in zijn of haar eentje de natuur in. Tijd in de natuur is tijd voor gezelligheid met vrienden en familie. Nieuwe plekken beleven is waar ze van genieten. Aanwezigheid van horeca is belangrijk. Het aandeel Plezierzoekers dat een bezoek heeft gebracht aan parklandschap Oranjewoud is relatief beperkt (14,2%).

- Er wonen relatief weinig **rustzoekers** in Skoatterwâld (7%) en Oranjewoud (11,2%), terwijl dit aandeel op gemeenteniveau boven landelijk niveau ligt (20,7 t.o.v. 17%). Rustzoekers kiezen voor natuur dicht bij huis. 15,1% van de bezoekers van Oranjewoud is Rustzoeker. De rust in een natuurgebied is waar de rustzoeker voor komt. Ze ontwijken de drukte en komen om hun hoofd leeg te maken. Voorzieningen zijn niet nodig, voornamelijk goede fiets- en wandelpaden zijn van belang.

Tabel: Leefstijlen bezoekers Oranjewoud t.o.v. inwoners Nederland, gemeente Heerenveen, Skoatterwâld en Oranjewoud

	Avontuur- zoekers	Plezier- zoekers	Harmonie- zoekers	Verbindings- zoekers	Rust- zoekers	inzichtz- oekers	Stijl- zoekers
Nederland	11%	18%	12%	13%	17%	13%	16%
Gemeente Heerenveen	5,0%	17,5%	14,9%	15,0%	20,7%	11,3%	15,5%
Skoatterwâld	6,7%	20,0%	11,4%	13,1%	7,0%	9,5%	32,3%
Oranjewoud	4,3%	12,1%	11,2%	14,2%	11,2%	18,1%	28,7%
Bezoekers Oranjewoud	4,3%	14,2%	13,0%	14,5%	15,1%	14,9%	24,0%

3.3. DRAAGVLAK

Het draagvlak van zowel bezoekers, inwoners als kinderen is gemeten door middel van een vragenlijst. Er zijn vragen gesteld over hoe ze parklandschap Oranjewoud waarderen, gebruiken en hoe ze de drukte ervaren. In deze paragraaf ligt de focus op de relatie tussen de waardering van het bezoek en de ervaren drukte. In bijlage 5 en 6 zijn de uitwerkingen van de overige vragen gerapporteerd.

Procedure

Bezoekersenquête: De enquêtes zijn afgenomen in juni en juli 2023. In deze periode hebben enquêteurs op verschillende dagen bezoekers in parklandschap Oranjewoud benaderd met de vraag of ze een enquête wilden invullen. De enquêteurs stonden op drukke punten in Oranjewoud, zowel op weekdagen, als in het weekend. Het bezoekersonderzoek heeft 407 volledig ingevulde vragenlijsten opgeleverd (N = 407).

Inwonersenquête: Inwoners van de gemeente Heerenveen hebben de mogelijkheid gehad om een digitale vragenlijst in te vullen. Deze is verspreid via een flyer met QR-code onder de inwoners van Oranjewoud en via de sociale media van de gemeente. Uiteindelijk hebben 553 inwoners de vragenlijst (nagenoeg) volledig ingevuld (N = 553). Op sommige vragen kan de respons iets lager zijn doordat respondenten hier geen antwoord hebben ingevuld.

Kinderenquête: Ook kinderen op de basisscholen (groep 7 en 8) in Oranjewoud en Skoatterwâld hebben een (aangepaste) vragenlijst ingevuld. De enquêtes zijn ingevuld in de klas na een korte introductie op het 'grote' onderzoek in Oranjewoud. Uiteindelijk hebben 257 kinderen de enquête ingevuld (N = 257).

Tabel: Respons enquêtes

Type enquête	Aantal	Percentage
Bezoekersenquête	407	33%
Inwonersenquête	553	45%
Kinderenquête	257	21%
TOTAAL	1.217	100%

Tabel: Herkomst respondenten enquêtes

Herkomst	Inwoners-enquete	Bezoekers-enquete	Kinder-enquete
Oranjewoud	39%	4%	14%
Skoatterwâld	18%	8%	64%
Heerenveen (overig)	37%	27%	20%
Elders	6%	61%	3%
Totaal	100%	100%	100%

NB: Oranjewoud is incl. Mildam, Katlijk en Oudeschoot

Uitsplitsingen

Op basis van de woonlocatie van de respondenten is de data uitgesplitst in verschillende categorieën. Elke categorie heeft voldoende respondenten om betrouwbare uitspraken te kunnen doen. De bezoekersenquête is uitgesplitst naar inwoners uit de gemeente Heerenveen, overig Fryslân en elders. De inwonersenquête, die is uitgezet onder inwoners van de gemeente Heerenveen, biedt de mogelijkheid voor een verdiepende uitsplitsing naar inwoners uit Oranjewoud (kern, inclusief Mildam, Katlijk en Oudeschoot), Skoatterwâld en overig Heerenveen.

Bezoekersonderzoek

Meeste respondenten ervaren hun bezoek niet als 'te druk'

Slechts weinig bezoekers het parklandschap als 'te druk' ervaren op de dag dat ze de enquête hebben ingevuld. Een iets groter aantal bezoekers geeft aan dat het wel druk was, maar dat ze dit niet als een probleem hebben ervaren. Ongeveer één op de zes respondenten geeft aan dat het druk was in parklandschap Oranjewoud op het moment van enquêteren. Hierbij is geen verschil zichtbaar naar herkomst.

Wel geven bezoekers uit Heerenveen aan dat ze het in zijn algemeenheid (dus op andere dagen dan op de dag dat ze de enquête hadden ingevuld) vaker te druk vinden dan bezoekers van verder weg. Een verklaring kan zijn dat bezoekers uit Heerenveen het park vaker bezoeken om actief bezig te zijn of juist om even helemaal tot rust te komen in vergelijking met bezoekers van verder weg. Deze bezoekersmotieven zijn gevoeliger voor drukte dan andere, meer sociaal georiënteerde, bezoekersmotieven.

In de aanvullende 'open vraag' geven bezoekers aan dat het doordeweeks rustig (tot heel rustig) is. In het weekend daarentegen kan het juist wel wat drukker zijn, met name tijdens vakanties en nationale feestweekenden. In beperkte mate wordt aangegeven dat het in de weekenden 'te' druk is vanwege groepen sporters en tijdens evenementen.

Overwegend worden mede-gebruikers van Oranjewoud niet als vervelend ervaren. Desondanks zijn er wel een paar uitzonderingen. Vooral 'andere' racefietsers/mountainbikers wordt door een deel van het bezoek als vervelend ervaren. Dit geldt ook voor de aanwezigheid van (andere) wandelaars met (loslopende) honden. Het zijn vooral bezoekers uit Heerenveen die hun aanwezigheid als vervelend ervaren.

Tabel: Hoe zou u de huidige drukte in Oranjewoud omschrijven?

	Totaal	Heerenveen	Fryslân	Elders
Te druk, dit deed afbreuk aan mijn bezoekerservaring	2%	3%	2%	2%
Druk, maar dit heb ik niet als een probleem ervaren	14%	14%	13%	13%
Ik heb het parklandschap niet als te druk ervaren	84%	83%	84%	85%

Tabel: Indien u Oranjewoud vaker bezoekt, hoe zou u de drukte van het gebied in zijn algemeenheid omschrijven?

	Totaal	Heerenveen	Fryslân	Elders
Het is er regelmatig te druk	7%	13%	4%	1%
Het is er af en toe te druk	34%	44%	36%	19%
Het is er zelden of nooit te druk	33%	38%	30%	30%
Weet ik niet, ik ben hier voor het eerst of kom hier slechts sporadisch	26%	4%	30%	50%

Tabel: Kunt u aangeven of u de aanwezigheid van een specifieke gebruikersgroep in het park als vervelend heeft ervaren?

Percentage verwijst naar respondenten die deze vraag met "Ja" hebben beantwoord	Totaal	Heerenveen	Fryslân	Elders
(Andere) wandelaars	3%	6%	2%	1%
(Andere) wandelaars met (loslopende) honden	16%	23%	17%	6%
(Andere) fietsers	7%	12%	4%	2%
(Andere) hardlopers	3%	4%	2%	2%
(Andere) racefietsers/mountainbikers	26%	40%	20%	12%
(Andere) ruiters	3%	6%	1%	2%
(Andere) deelnemers aan georganiseerde evenementen	2%	5%	1%	1%

Hoge rapportcijfers voor parklandschap Oranjewoud

De rapportcijfers die de bezoekers aan Oranjewoud geven zijn over het algemeen zeer hoog. Op alle deelaspecten wordt een gemiddeld rapportcijfer gegeven tussen de 7 en de 9. Het meest tevreden is men over de landschappelijke schoonheid, het minst tevreden over de aanwezigheid van horecagelegenheden en voldoende dagactiviteiten. Vooral inwoners uit Heerenveen geven aan hier ook weinig behoefte aan te hebben. Als we een onderscheid maken in de antwoorden tussen bezoekers uit de gemeente Heerenveen, uit overig Fryslân en van buiten Fryslân ('Elders'), dan valt op dat bezoekers van verder weg over het algemeen iets hogere cijfers geven dan bezoekers uit Heerenveen. Kennelijk zijn bezoekers uit Heerenveen, die vaker in het gebied komen, kritischer over het parklandschap dan bezoekers van verder weg. De verschillen zijn echter niet heel groot.

Genieten, rust en lekker bezig zijn belangrijke bezoekmotieven

Daarnaast is gevraagd aan bezoekers naar hun bezoekmotieven. De bezoekers geven aan het parklandschap te bezoeken om lekker actief bezig te zijn, gezellig samen te zijn met vrienden en/of familie of juist even helemaal tot rust te komen. Ook deze vraag is uitgesplitst in drie categorieën: bezoekers uit Heerenveen, overig Fryslân en elders. De verschillen in bezoekmotief zijn redelijk groot. Vooral bezoekers van buiten de gemeente Heerenveen gebruiken het park ook om te leren, een nieuwe ervaring op te doen, bezoek aan musea en/of horeca, het bekijken van de landgoederen en het bekijken van bijzondere flora en fauna. Dit zijn wat actievere vormen van bezoek, die ook een bepaalde mate van voorzieningen vereisen. Bezoekers uit Heerenveen scoren vooral hoog op lekker actief bezig zijn en even helemaal tot rust komen, bezoekmotieven die meer individueel zijn en weinig voorzieningen nodig hebben.

Tabel: Hoe beoordeelt u de volgende aspecten in parklandschap Oranjewoud?

Schaal van 1 (heel erg ontevreden) t/m 10 (heel erg tevreden)	Totaal	Heerenveen	Fryslân	Elders
Kwaliteit parkeergelegenheden	8,2	8,0	8,2	8,5
Bereikbaarheid	8,2	8,2	8,2	8,3
Kwaliteit van de informatievoorziening en bewegwijzering	7,8	7,7	7,8	7,9
Aanwezigheid van horecagelegenheden	7,2	7,1	7,4	7,3
Aanwezigheid voldoende dagactiviteiten ('dingen te doen')	7,3	7,1	6,9	8,0
Aanwezigheid voldoende picknick plekken, bankjes en andere rustplekken	7,6	7,3	7,5	8,0
Kwaliteit van de wegen en paden	7,9	7,7	7,9	8,2
De mogelijkheid tot natuurbeleving	8,5	8,4	8,4	8,7
De mate van rust	8,4	8,2	8,3	8,7
De landschappelijke schoonheid	8,8	8,7	8,6	9,0
Met welk rapportcijfer zou u Oranjewoud al dan niet aanbevelen bij vrienden, kennissen familie?	8,5	8,5	8,4	8,7

Tabel: In hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen?

Schaal van 1 (heel erg oneens) t/m 5 (heel erg eens)	Totaal	Heerenveen	Fryslân	Elders
Lekker actief bezig te zijn	4,2	4,3	4,3	4,0
Een nieuwe ervaring op te doen	3,0	2,4	3,1	3,8
Gezellig samen zijn met vrienden/familie	4,1	3,7	4,4	4,4
Voor de musea en/of de aanwezige horeca	3,3	2,8	3,5	3,7
Voor bezoek aan een specifiek evenement	1,7	1,7	1,7	1,9
Voor het bekijken van de landgoederen	3,1	2,7	3,1	3,6
Voor het bekijken van bijzondere flora en fauna	3,7	3,5	3,8	3,9
Even helemaal tot rust komen	4,2	4,2	4,1	4,2
Bijzondere foto's te maken	2,5	2,4	2,5	2,7
Te leren over het gebied/natuur	2,7	2,5	2,6	3,2
Mijn gezondheid te verbeteren	3,7	4,1	3,5	3,3
Te genieten van de natuur en het landschap	4,7	4,7	4,7	4,7

Veel bezoekers komen met de auto naar het parklandschap.

Van de bezoekers van buiten de gemeente Heerenveen komt het merendeel met de auto, namelijk zo'n 84%. Maar ook vanuit Heerenveen zelf komt zo'n 39% met de auto. Daarnaast geven de bezoekers uit Heerenveen aan dat 30% met de fiets komt en 25% lopend (zie bijlage 5).

Ten slotte zijn er nog twee open vragen gesteld in de vragenlijst, namelijk wat wordt gemist in parklandschap Oranjewoud door bezoekers en wat ze als overbodig ervaren, Hieronder staat de rode draad weergegeven uit de gegeven antwoorden:

- ***Wat wordt gemist in parklandschap Oranjewoud?***

Bezoekers aan het parklandschap vinden duidelijk de horeca te beperkt. Volgens de bezoekers zou het aantal horecagelegenheden uitgebreid mogen worden, waar soms ook wordt gerefereerd naar kleinschalige horeca of foodtrucks. Op de routes en in het parklandschap vinden de bezoekers het aantal zitgelegenheden en prullenbakken te weinig, dit mag zeker meer worden. Ook wordt aangegeven dat de mogelijkheden voor kinderen beperkt zijn. Een speeltuin of andere activiteiten voor kinderen worden genoemd als leuke toevoeging. In mindere mate wordt genoemd dat de toegankelijkheid met het openbaar vervoer verbeterd kan worden.

- ***Wat is overbodig in parklandschap Oranjewoud?***

Auto's kunnen door bezoekers zeker gemist worden. Verder wordt ook ander verkeer genoemd, en is het voornamelijk de verkeersdruk in het algemeen die bezoekers als storend ervaren. Ook worden in beperkte mate festivals/evenementen benoemd, vooral wanneer deze plaatsvinden in een stiltegebied of broedseizoen. De overige antwoorden zijn heel gevarieerd. Wel komt de mountainbiker vaker naar voren als overbodig in parklandschap Oranjewoud.

Belangrijkste conclusies bezoekersonderzoek

- In zijn algemeenheid geldt dat bezoekers (zeer) tevreden zijn over hun bezoek aan parklandschap Oranjewoud;
- Hierbij geldt ook dat van hoe verder weg ze komen, hoe meer tevreden ze zijn (en vice versa);
- De ervaren drukte is beperkt, 84% vindt het op het moment dat de enquête werd afgenomen niet te druk. Desondanks vindt net iets minder dan de helft van de respondenten uit Heerenveen dat het op andere momenten dat ze in het park aanwezig zijn het wel druk kan zijn;
- Spreiding door de week; in zijn algemeenheid geldt dat de weekenden vaker druk zijn en op weekdays rustig. Toch is het aantal bezoekers relatief gelijkmatig over de week verdeeld. Dat komt omdat het gebied vooral door inwoners uit Oranjewoud wordt gebruikt voor openlucht recreatie en het werken aan gezondheid;
- Inwoners ervaren vooral wandelaars met loslopende honden en racefietsen/mtb'ers als vervelend, mensen van verder weg storen zich hier minder aan;
- Genieten van de natuur en het landschap is voor alle bezoekers het belangrijkste bezoekmotief. Daarnaast zien we dat mensen van verder een meer sociaal bezoekmotief hebben (gezellig met vrienden/familie op pad, iets willen leren, nieuwe dingen ontdekken) dan bezoekers uit Heerenveen die vooral aangeven hun gezondheid te willen verbeteren.

Inwonersonderzoek

Naast een bezoekersonderzoek is er ook een vragenlijst specifiek onder inwoners van de gemeente Heerenveen uitgezet. Op de vorige pagina's bleek al dat inwoners uit Heerenveen parklandschap Oranjewoud op een andere manier gebruiken en ervaren dan bezoekers van elders. Middels de inwonersenquête kunnen we dieper ingaan op de ervaringen van inwoners van Heerenveen. Hierbij hanteren we een splitsing tussen inwoners uit de kern Oranjewoud (incl. Mildam, Katlijk en Oudeschoot), Skoatterwâld en overig Heerenveen. De inwoners van Oranjewoud hebben we een aantal extra vragen gesteld, om een goed beeld te krijgen hoe ze hun woonomgeving beoordelen en ervaren.

Eveneens hoge rapportcijfers, wel lager dan bij de bezoekersenquête

De rapportcijfers voor verschillende aspecten van parklandschap Oranjewoud zijn over het algemeen ruim voldoende. Door de bank genomen zijn de cijfers wel iets lager dan in het bezoekersonderzoek. De landschappelijke schoonheid, de mogelijkheid tot natuurbeleving en de bereikbaarheid worden als zeer goed beoordeeld; de aanwezigheid van voldoende prullenbakken juist als onvoldoende. Dit is overigens een bewuste keuze van terreinbeheerders. Prullenbakken trekken vaak dieren aan en mensen dragen verantwoordelijkheid voor hun eigen rommel.

Inwoners van Oranjewoud zijn minder tevreden met bepaalde deelaspecten dan inwoners van Skoatterwâld en overig Heerenveen. Vooral op het gebied van verkeersveiligheid en de mate van rust geven ze lagere rapportcijfers dan het totale gemiddelde. Desondanks scoren deze deelaspecten nog wel net een voldoende onder inwoners van Oranjewoud.

Tabel: Hoe beoordeelt u de volgende aspecten in parklandschap Oranjewoud?

	Totaal	Oranjewoud	Skoatterwâld	Heerenveen
Kwaliteit parkeergelegenheden	7,4	7,2	7,7	7,5
Bereikbaarheid	8,0	7,8	8,2	8,1
Kwaliteit van de informatievoorziening en bewegwijzering	7,2	7,1	7,3	7,3
Aanwezigheid van horecagelegenheden	7,3	7,6	7,2	7,2
Hoeveelheid dagactiviteiten ('dingen te doen')	6,9	7,0	7,1	6,9
Aanwezigheid voldoende picknick plekken, bankjes en andere rustplekken	6,8	6,9	6,9	6,8
Aanwezigheid voldoende prullenbakken om afval weg te gooien	5,2	4,9	5,3	5,3
Kwaliteit van de wegen en paden	7,4	7,1	7,6	7,5
Verkeersveiligheid	6,9	6,3	7,4	7,2
De mogelijkheid tot natuurbeleving	8,2	8,0	8,4	8,2
De mate van rust	7,3	6,6	7,8	7,6
De landschappelijke schoonheid	8,6	8,4	8,8	8,5

Inwoners Oranjewoud zeer tevreden, vooral in weekenden overlast

Specifiek aan inwoners van de kern Oranjewoud zijn een paar extra vragen gesteld over hun woonomgeving. Over het algemeen zijn ze zeer tevreden over het wonen in of nabij het parklandschap. Echter, aangegeven wordt wel dat ze regelmatig overlast ervaren door aanwezige recreanten. Meer dan de helft van de respondenten uit Oranjewoud geeft aan dit met name plaats vindt in de weekenden, en in mindere mate daarbuiten.

In de aanvullende 'open vraag' wordt aangegeven dat het met name in het weekend (te) druk is. Echter, een deel van de inwoners geeft ook aan dat het niet te druk is en er voldoende rust en ruimte te vinden is. Als er een specifieke plek aangewezen moet worden voor de drukte is het de omgeving rondom parkhotel Tjaarda, zowel het bos als de (geasfalteerde)wegen. Verder wordt er ook verwezen naar (alle) parkeerterreinen in het parklandschap die met name in het weekend vol staan. In mindere mate worden de wegen in het bos en het losloopgebied genoemd als drukke plekken.

Schoonheid landschap en natuur moeten beschermd worden

Op de vraag welke aspecten van het parklandschap beschermd moeten blijven geven de respondenten aan dat de schoonheid van het landschap en ruimte voor de natuur het belangrijkste zijn, ongeacht het gebied waar de respondenten wonen. Opvallend is wel dat respondenten uit Oranjewoud relatief vaak aangeven dat de kleinschaligheid beschermd moet worden. Respondenten uit Skoatterwâld en overig Heerenveen geven dit minder vaak aan.

Tabel: In hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen

Schaal van 1 (zeer oneens) t/m 5 (zeer eens)	Totaal
Het is fijn wonen in parklandschap Oranjewoud	4,8
Een heerst een goede sfeer en saamhorigheid tussen inwoners onderling in parklandschap Oranjewoud	4,2
Het is fijn dat er veel te doen is in parklandschap Oranjewoud	3,2
Ik ervaar regelmatig overlast door aanwezige recreanten in parklandschap Oranjewoud	3,0
Ik geniet van de natuur en het landschap	4,7

Tabel: U geeft aan overlast te ervaren door de aanwezigheid van recreanten in parklandschap Oranjewoud. Kunt u aangeven met welke regelmaat u overlast ervaart?

	percentage
Dagelijks	13%
Vooral in de weekenden	54%
Vooral in de vakantieperioden	9%
Vooral tijdens evenementen	22%
Anders.	2%

Tabel; Welke aspecten van parklandschap Oranjewoud dienen volgens u te alle tijden beschermd/behouden te blijven? (meerdere antwoorden mogelijk)

	Totaal	Oranjewoud	Skoatterwâld	Heerenveen
Schoonheid van het landschap	24%	23%	24%	25%
Ruimte voor de natuur	21%	18%	22%	23%
Weidsheid	2%	2%	3%	2%
Kleinschaligheid parklandschap	9%	13%	7%	5%
Stilte en duisternis	8%	8%	8%	9%
Cultuurhistorie	7%	7%	8%	6%
Landgoederen	8%	9%	8%	7%
Fiets- en wandelpaden	10%	10%	11%	11%
Activiteiten en evenementen	2%	1%	2%	3%
Historische lanenstructuur	9%	10%	8%	9%

Verschillende percepties of het druk is in het parklandschap

Inwoners van Oranjewoud geven aan dat ze het regelmatig te druk vinden in het parklandschap, een stuk vaker dan inwoners uit Skoatterwâld en overig Heerenveen. Hier is dus duidelijk een verschil in perceptie zichtbaar tussen verschillende inwoners van de gemeente. Een zelfde patroon zien we terug op de vraag in hoeverre men ervaart dat het de afgelopen jaren steeds drukker is geworden. Inwoners van Oranjewoud geven vaker een bevestigend antwoord dan de andere inwoners.

Op de vraag of andere gebruikers van het parklandschap als vervelend worden ervaren worden, net als in het bezoekersonderzoek, met name (andere) wandelaars met (loslopende) honden en (andere) racefietsers/ mountainbikers genoemd als vervelend. Dit gebeurt zelfs nog in iets sterkere mate dan in het bezoekersonderzoek. Opvallend is ook een tweedeling tussen inwoners uit Oranjewoud/overig Heerenveen enerzijds en Skoatterwâld anderzijds. Deze laatste groep vindt over het algemeen de aanwezigheid van andere gebruikers minder vervelend dan de eerste groep.

Op de aanvullende ‘open vraag’ worden hondenbezitters met loslopende honden als vervelend ervaren, en dan met name honden die niet onder controle zijn en tegen mensen opspringen. Sporters, met name in groepsverband, worden ook als vervelend ervaren. Dit geldt bijvoorbeeld voor hardlopers, mountainbikers en wielrenners. Toch wordt ook vaak benoemd dat elke recreant op zijn manier moet kunnen genieten van het park, en het is van belang elkaar daarin te respecteren. Wel kan er in de toekomst beter gelet worden op het scheiden van verschillende groepen, er is nu immers geen echte mountainbikeroute of fietspad. Er is overigens een stichting actief die een mountainbikeroute Heerenveen wil realiseren, met als doel om dit te kanaliseren.

Tabel: Indien u in parklandschap Oranjewoud woont of vaker bezoekt, hoe zou u de drukte van het gebied in zijn algemeenheid omschrijven?

	totaal	Oranjewoud	Skoatterwâld	Heerenveen
Het is er regelmatig te druk	21%	33%	12%	15%
Het is er af en toe te druk	52%	49%	51%	59%
Het is er zelden of nooit te druk	25%	17%	37%	25%
Weet ik niet, ik kom hier slechts sporadisch	1%	0%	0%	1%

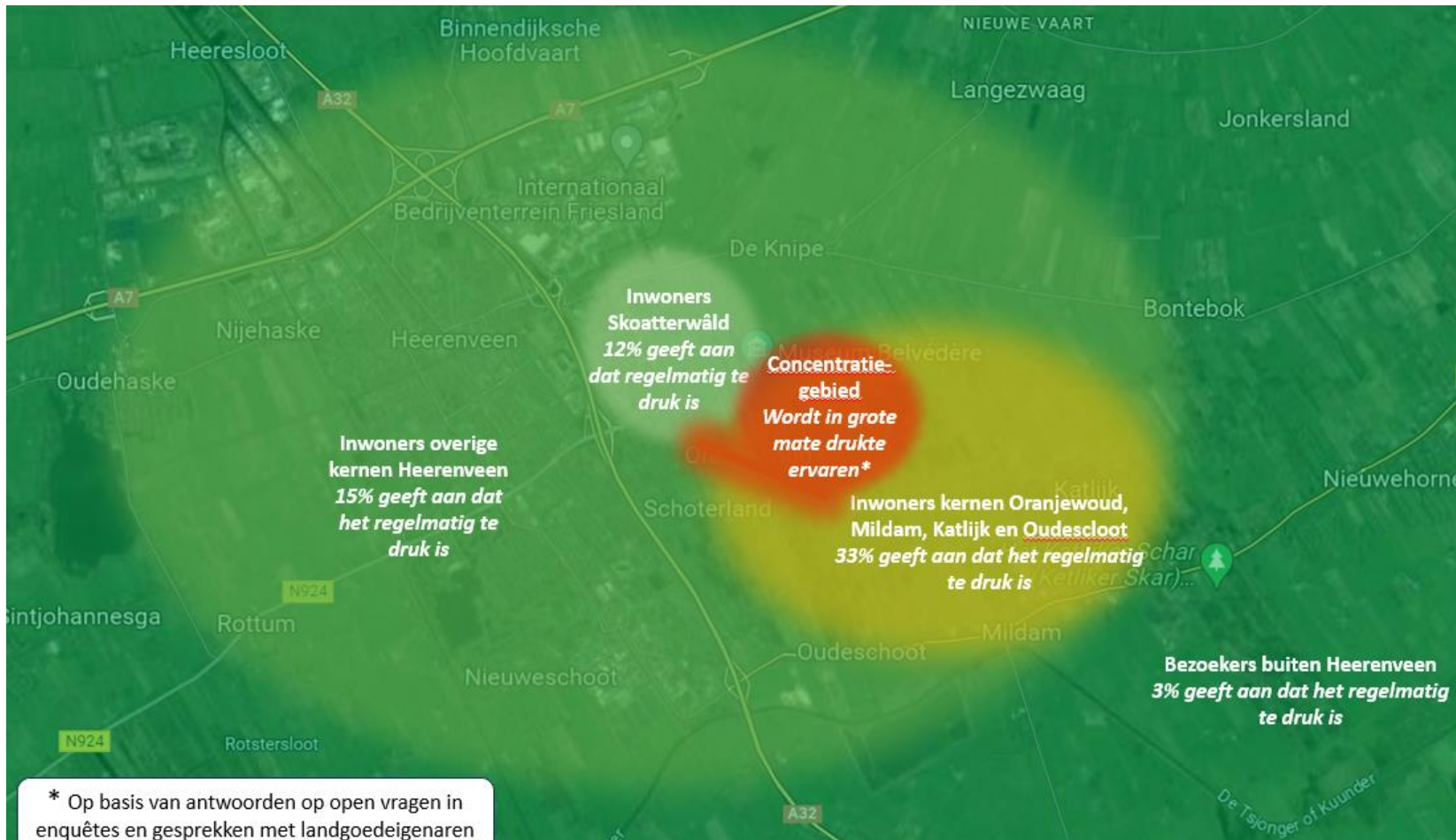
Tabel: Indien u in parklandschap Oranjewoud woont of vaker bezoekt, heeft u het gevoel dat parklandschap Oranjewoud de afgelopen tijd drukker is geworden dan in het verleden?

	totaal	Oranjewoud	Skoatterwâld	Heerenveen
Ja, dit is absoluut het geval	51%	64%	43%	44%
Ja, wellicht iets drukker maar niet veel	27%	23%	39%	28%
Nee, dat gevoel heb ik helemaal niet	14%	9%	13%	17%
Weet ik niet	8%	4%	6%	11%

Tabel: Ervaart u de aanwezigheid van een specifieke gebruikersgroep in het park als vervelend? (Percentage verwijst naar respondenten die deze vraag met “Ja” hebben beantwoord)

	totaal	Oranjewoud	Skoatterwâld	Heerenveen
(Andere) wandelaars	11%	11%	9%	11%
(Andere) wandelaars met (loslopende) honden	45%	45%	36%	51%
(Andere) fietsers	24%	23%	18%	27%
(Andere) hardlopers	16%	14%	7%	21%
(Andere) racefietsers/ mountainbikers	64%	66%	54%	68%
(Andere) ruiters	12%	10%	9%	16%
(Andere) deelnemers aan georganiseerde evenementen	34%	38%	25%	34%

Drukte perceptie naar woongebied: Hoe dichters men bij het concentratiepunt woont, hoe sterker de drukte-perceptie

Inwoners van het concentratiegebied (grotendeels het gebied tussen parkhotel Tjaarda en Museum Belvédère) geven aan dat het regelmatig druk is in het parklandschap. Dit komt naar voren op basis van gesprekken met landgoedeigenaren en inwoners die in dit gebied wonen. Ongeveer een derde van de inwoners van Oranjewoud geeft aan dat het regelmatig te druk is in het park. Daarnaast geeft ongeveer de helft van de inwoners aan dat het af en toe te druk is. Hoe verder weg men woont van het parklandschap hoe minder vaak men aangeeft dat het te druk is in het park. Van de inwoners van Skoatterwâld en de rest van de gemeente Heerenveen geven respectievelijk 12% en 15% van de respondenten aan dat het regelmatig te druk is. Van buiten Heerenveen geeft slechts een heel beperkt aantal bezoekers aan dat ze het regelmatig te druk te vinden. Woonlocatie is dus een belangrijke voorspeller van de perceptie van drukte. De belangen van inwoners die het dichtst bij het concentratiepunt wonen dienen daarom een belangrijke rol te krijgen in de verdere uitwerking van het gebiedsperspectief.

Fysiek en mentaal welzijn belangrijke bezoekmotieven

De meeste respondenten uit Skoatterwâld en overig Heerenveen geven aan het parklandschap te bezoeken om te genieten van de natuur en het landschap, om even helemaal tot rust te komen en om lekker actief en gezond bezig te zijn. Fysiek en mentaal welzijn is dus voor bezoekers een belangrijke motivatie. Voor inwoners van Skoatterwâld geldt dat ze iets sterker zijn gemotiveerd om een evenement te bezoeken dan de inwoners uit overig Heerenveen. De antwoorden tussen beide groepen lopen echter niet heel erg sterk uiteen. De overeenkomsten zijn groter dan de verschillen.

Meeste inwoners niet ontevreden met frequentie, soort en drukte van en tijdens evenementen

In parklandschap Oranjewoud worden jaarlijks meerdere evenementen georganiseerd. We hebben respondenten gevraagd hoe ze de frequentie, het soort evenementen en de drukte tijdens de evenementen ervaren.

Grote verschillen in de perceptie van respondenten naar woonlocatie zien we niet. Ongeveer de helft van de respondenten is tevreden met de frequentie van de evenementen. Respondenten uit de kern Heerenveen zijn iets neutraler dan de inwoners uit Oranjewoud en Skoatterwâld. Ongeveer 20% geeft aan ontevreden te zijn over de frequentie. Ditzelfde percentage vinden we bij de ontevredenheid over het soort evenementen. Uit de resultaten blijkt dat het soort evenementen iets beter aansluit bij de inwoners van Skoatterwâld dan bij de inwoners uit Oranjewoud en de kern Heerenveen. Inwoners van Skoatterwâld zijn ook minder ontevreden over de drukte tijdens de evenementen dan de inwoners uit Oranjewoud en de kern Heerenveen. Van de laatste twee groepen geeft ongeveer 30% aan dat ze ontevreden zijn over de drukte tijdens de evenementen. Dit betekent ook dat 70% van de respondenten niet ontevreden is over de drukte tijdens evenementen.

Tabel: Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen? (schaal van 1 (zeer oneens) t/m 5 (zeer eens))

Ik bezoek parklandschap Oranjewoud meestal om:	totaal	Skoatterwâld	Heerenveen
Lekker actief en gezond bezig te zijn	4,4	4,6	4,2
Een nieuwe ervaring op te doen	3,0	3,0	3,0
Gezellig samen te zijn met vrienden/familie	3,6	3,5	3,5
De aanwezige musea te bezoeken	2,3	2,5	2,2
De aanwezige horeca te bezoeken	2,9	2,8	2,9
Voor bezoek aan een specifiek evenement	2,6	3,0	2,4
Voor het bekijken van de landgoederen	3,2	3,2	3,1
Voor het bekijken en/of fotograferen van bijzondere flora en fauna	3,4	3,3	3,4
Even helemaal tot rust komen	4,5	4,4	4,5
Te leren over het gebied/natuur	3,3	3,3	3,2
Te genieten van de natuur en het landschap	4,8	4,7	4,8

Tabel: Tevredenheidsscores respondenten naar woonlocatie met evenementen

Oranjewoud	Ontevreden	Neutraal	Tevreden
Frequentie	16%	34%	50%
Soort evenementen	18%	35%	46%
Drukke	30%	35%	36%
Skoatterwâld	Ontevreden	Neutraal	Tevreden
Frequentie	20%	27%	53%
Soort evenementen	18%	24%	58%
Drukke	19%	42%	39%
Overig Heerenveen	Ontevreden	Neutraal	Tevreden
Frequentie	21%	38%	41%
Soort evenementen	21%	40%	38%
Drukke	29%	42%	29%

NB: Door afronding tellen niet alle percentages op tot 100%

Ten slotte zijn er nog meerdere open vragen gesteld in de vragenlijst. Hieronder staat de rode draad weergegeven uit de gegeven antwoorden:

- ***Waaruit bestaat de overlast en wat zou een efficiënte oplossing kunnen zijn?***

Drukke op parkeerterreinen en wegen in Oranjewoud wordt vaak genoemd als belangrijke vorm van overlast. Met name de autogebruiker zorgt voor drukke en er wordt vaak te hard gereden. Dit laatste geldt ook voor wielrenners. Verder zijn de wandel- en fietspaden erg druk en rijden hier ook vaak mountainbikers/wielrenners wat overlast veroorzaakt en de veiligheid voor wandelaars beperkt. (Zwerf)afval op de parkeerterreinen en in Oranjewoud is ook een opvallend aandachtspunt. In mindere mate wordt ook loslopende honden genoemd die een gevaar vormen voor de gebruikers van de wandel- en fietspaden.

Oplossingen die worden aangedragen zijn het zetten van een maximum aantal bezoekers in het parklandschap, een weg waar de auto te gast is (zodat de voetgangers en fietsers voorrang hebben) of een wandelpad maken naast de weg, meer spreiding, duidelijk aangegeven aanrijroutes/parkeerterreinen en meer prullenbakken.

- ***Wat is volgens u het meest bijzondere en/of onderscheidende aspect van parklandschap Oranjewoud?***

(Gevarieerde) natuur en rust staan duidelijk centraal, met de nadruk op het behoud hiervan. Natuur en rust worden vaak genoemd in combinatie met de mooie landgoederen, de verscheidenheid in de natuur, het

parklandschap met indrukwekkende lanen, cultuur en (koninklijke) geschiedenis. Inwoners (in en om Oranjewoud) zien Oranjewoud als fijne woonplek en leefomgeving, een voorrecht om in of zo dichtbij natuur te wonen. Ook wordt gerefereerd aan de fijne (onverharde) wandelpaden en -mogelijkheden en wordt de kleinschaligheid van Oranjewoud als pluspunt gezien. Parkhotel Tjaarda komt ook naar voren als toegevoegde waarde, met name vanwege de passende horeca.

- ***Wat mist u in parklandschap Oranjewoud?***

Een groot aantal respondenten geeft aan (helemaal) niks te missen in parklandschap Oranjewoud. Desondanks worden prullenbakken over het algemeen wel gemist, om zwerfafval tegen te gaan. Rustplekken, zoals bankjes, kunnen ook meer gecreëerd worden. Verder komt het realiseren van een speelvoorziening voor kinderen vaak terug als ontbrekend element in het Oranjewoud. Een enkele keer komt kleinschalige horeca naar voren als ontbrekend element. Meer rust zou voor een kleinere groep ook gewaardeerd worden. Echter, waar de één rust zoekt, zoekt de ander juist meer uitdaging. Zo wordt er ook meermaals genoemd dat er een mountainbikeroute ontbreekt.

- **Wat is er overbodig in parklandschap Oranjewoud en kunt u missen?**

De meeste respondenten geven aan het fijn te vinden hoe alles nu in het parklandschap Oranjewoud is georganiseerd en dat er niks overbodig is. Een enkele keer wordt aangegeven dat activiteiten en (grotere) evenementen/ festivals gemist kunnen worden, met name omdat dit in toenemende mate bezoekers aantrekt. Dit staat in relatie met het aantal bezoekers dat wordt aangegeven 'dat kan gemist worden'. Ook worden mountainbikers en de bijbehorende routes genoemd als overbodig. Het autoverkeer, en met name de snelheid die hierbij komt kijken, wordt in mindere mate genoemd. In diezelfde mate wordt ook gerefereerd aan loslopende honden als aandachtspunt. Inwoners uit Oranjewoud geven vaker dan andere inwoners uit de rest van Heerenveen aan dat bepaalde zaken gemist kunnen worden.

- **Als u kijkt naar de toekomst van parklandschap Oranjewoud, wat zijn dan de kenmerken/trefwoorden die parklandschap Oranjewoud zouden moeten gaan omschrijven?**

Trefwoorden die vaak genoemd worden zijn: natuur(lijk), rust, ruimte, rijke historie, cultuur, landgoed(eren), mooi en divers (parks)landschap, bossen en lanen. Het is van belang om behoud en bescherming van het huidige kleinschalige karakter voorop te zetten. Genieten, is ook een woord dat meermaals wordt genoemd. Enerzijds genieten van het groen, anderzijds van de mogelijkheden om te sporten en te wandelen. Het dorpse karakter in combinatie met de fijne sfeer wordt ook genoemd als element dat richting de toekomst behouden moet blijven.

Belangrijkste conclusies inwonersonderzoek

- Inwoners van Oranjewoud zijn over het algemeen zeer tevreden over hun woonkwaliteit, maar maken zich wel zorgen over de verkeersveiligheid en mate van rust in Oranjewoud. Dit laatste geldt in mindere mate voor andere bezoekers uit de gemeente Heerenveen;
- Inwoners uit Skoatterwâld en de kern Heerenveen geven aan parklandschap Oranjewoud te bezoeken om te genieten van de natuur en het landschap, lekker actief en gezond bezig te zijn en even helemaal tot rust te komen. Het verbeteren van de mentale en fysieke welzijn van inwoners is dus een belangrijke bezoekersmotivatie.
- De landschappelijke schoonheid wordt als zeer goed beoordeeld, ook bereikbaarheid en natuurbeleving scoren hoog;
- Respondenten uit de kern Oranjewoud geven aan overlast van recreanten te ervaren, met name in de weekenden. Veel inwoners geven ook aan het gevoel te hebben dat het de laatste jaren drukker is geworden in het parklandschap;
- Ook in deze enquête geven de respondenten aan dat ze de aanwezigheid van wielrenners/MTB'ers en wandelaars met loslopende honden als vervelend ervaren. Dit patroon zien we bij alle drie de groepen respondenten. Een verklaring hiervoor is dat verschillende actieve gebruikersgroepen dezelfde paden in het gebied gebruiken voor hun activiteit.

Kinderonderzoek

De belangrijkste conclusies uit het kinderonderzoek zijn:

- › De redenen om naar Oranjewoud te gaan lopen zeer uit een. De kinderen konden kiezen uit meerdere antwoorden. De meeste kinderen geven aan dat ze met vrienden afspreken, te gaan zwemmen nabij het museum, fietsen of lopen ze er doorheen of geven ze aan dat ze met hun ouders mee moeten.
- › De meeste kinderen geven aan een paar keer per maand in Oranjewoud te komen (40%), gevolgd door 'heel soms' (22%), een paar keer per jaar (15%) en een paar keer per week (14%).
- › 81% van de kinderen gaat met de fiets naar school, 12% gaat lopend en 7% wordt met de auto gebracht.
- › De kinderen zijn erg tevreden over de natuur en met de fietsroutes naar school. Iets minder tevreden zijn ze met speelplekken en activiteiten voor kinderen/jeugd in Oranjewoud.
- › Veel kinderen geven aan dat ze de Overtuin, het gebied rond het Belvédère-museum en de uitkijktoren de mooiste plekken vinden in Oranjewoud. Wel worden speeltuinen en een voetbalveldje gemist. Vooral voor oudere kinderen is er weinig te doen in Oranjewoud.
- › Op de vraag wat weg kan uit Oranjewoud wordt wisselend beantwoord. Veel kinderen zeggen dat er niks weg hoeft, maar toch worden de drukke wegen en de inzet op kunst als zaken genoemd die wat minder kunnen. Tot slot zeggen veel kinderen dat ze Oranjewoud mooi vinden en dat ze het Oranjewoudfestival erg leuk vinden.

Tabel: Hoe vaak ga je naar Oranjewoud?

Antwoordopties	Percentage
Een paar keer per jaar	15%
Een paar keer per maand	40%
Een paar keer per week	14%
Elke dag	5%
Heel soms	22%
Nooit	4%

Tabel: Hoe ga je naar school?

Antwoordopties	Percentage
Ik fiets naar school	81%
Ik loop naar school	12%
Met de auto	7%

Tabel: Welke rapportcijfers geef je de volgende onderdelen van Oranjewoud?

Onderdelen	Rapportcijfer
Speelplekken in Oranjewoud	6,5
Fietsroute naar school	8,0
Looproute naar school	7,4
Activiteiten voor kinderen/jeugd	6,8
Natuur	9,0

3.4. DRAAGKRACHT

Draagkracht gaat, zoals eerder gesteld, over het maximum aantal gebruikers dat tegelijkertijd op een plaats aanwezig kan zijn, zonder afbreuk te doen aan de kwaliteiten van het gebied. Dit gaat in feite over twee aspecten:

1. De mate van structurele drukte die geen afbreuk doet aan een prettige ervaring van de gebruikers;
2. De mate van structurele drukte die geen (blijvende) schade toebrengt aan de natuurlijke waarden en de biodiversiteit van het gebied.

Gebruikers van een natuurgebied zoeken een bepaalde beleving als zij in een natuur- of recreatiegebied aanwezig zijn. Die is per gebruiker verschillend: de één komt voor een gezellige middag met het gezin of om even de hond uit te laten en de ander komt bijvoorbeeld om te genieten van unieke natuur en vogels. Toch zijn er wel algemene inzichten in welke drukte een gebruiker acceptabel vindt. Uit de wetenschappelijke literatuur komt naar voren dat de mate van drukte die gebruikers van een natuur- of recreatiegebied als prettig ervaren, wisselt per type gebied. In Nederlands perspectief zijn deze inzichten over druktebeleving gebruikt om vraag naar en aanbod van natuur- en recreatiegebieden te vergelijken. Het betreffende model, Afstemming Vraag en Aanbod Natuur Als Recreatieruimte (AVANAR), biedt een basis om de draagkracht van parklandschap Oranjewoud vanuit het perspectief van de gebruiker te bepalen. In bosgebieden is de recreatieve opvangcapaciteit hoger dan bijvoorbeeld op droge heidegronden en zandverstuivingen. In natte heidegebieden is de opvangcapaciteit nog enkele malen lager (zie nevenstaande tabel voor de opvangcapaciteiten per hectare natuurgebied). Een hectare bos heeft bijvoorbeeld een opvangcapaciteit van 9 wandelaars en 3 fietsers per dag. Oranjewoud bestaat voor 330 hectare uit bos.

Tabel: Recreatieve opvangcapaciteit natuurgebieden

Type grondgebruik	Wandelen	Fietsen
Parken en plantsoenen (extensief)	8	2
Parken en Plantsoenen (intensief)	90	
Bos	9	3
Droog natuurlijk terrein	6	2
Strand	8	0
Nat natuurlijk terrein	3	1
Agrarisch gebied		
- Hoog ontsloten & besloten	0,6	1,8
- Hoog ontsloten & open	0,3	0,9
- Gemiddeld ontsloten & besloten	0,2	1,0
- Gemiddeld ontsloten & open	0,1	0,5
- Laag ontsloten & besloten	0	0,4
- Laag ontsloten & open	0	0,2

Bron: De Vries, S., Staritsky, I. (2016). Recreatiemodel Avamar 2.0 nader beschreven en toegelicht

N.b.: De cijfers in de tabel gaan over het aantal recreanten dat 1 hectare van de betreffende grondgebruikscategorie voor de activiteit per dag kan accommoderen. Niet genoemde grondgebruikscategorieën worden geacht geen opvangcapaciteit te hebben. Dit model is ontwikkeld door Alterra en Wageningen University & Research in opdracht van het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP), tegenwoordig onderdeel van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL).

Wat betekent dit voor parklandschap Oranjewoud?

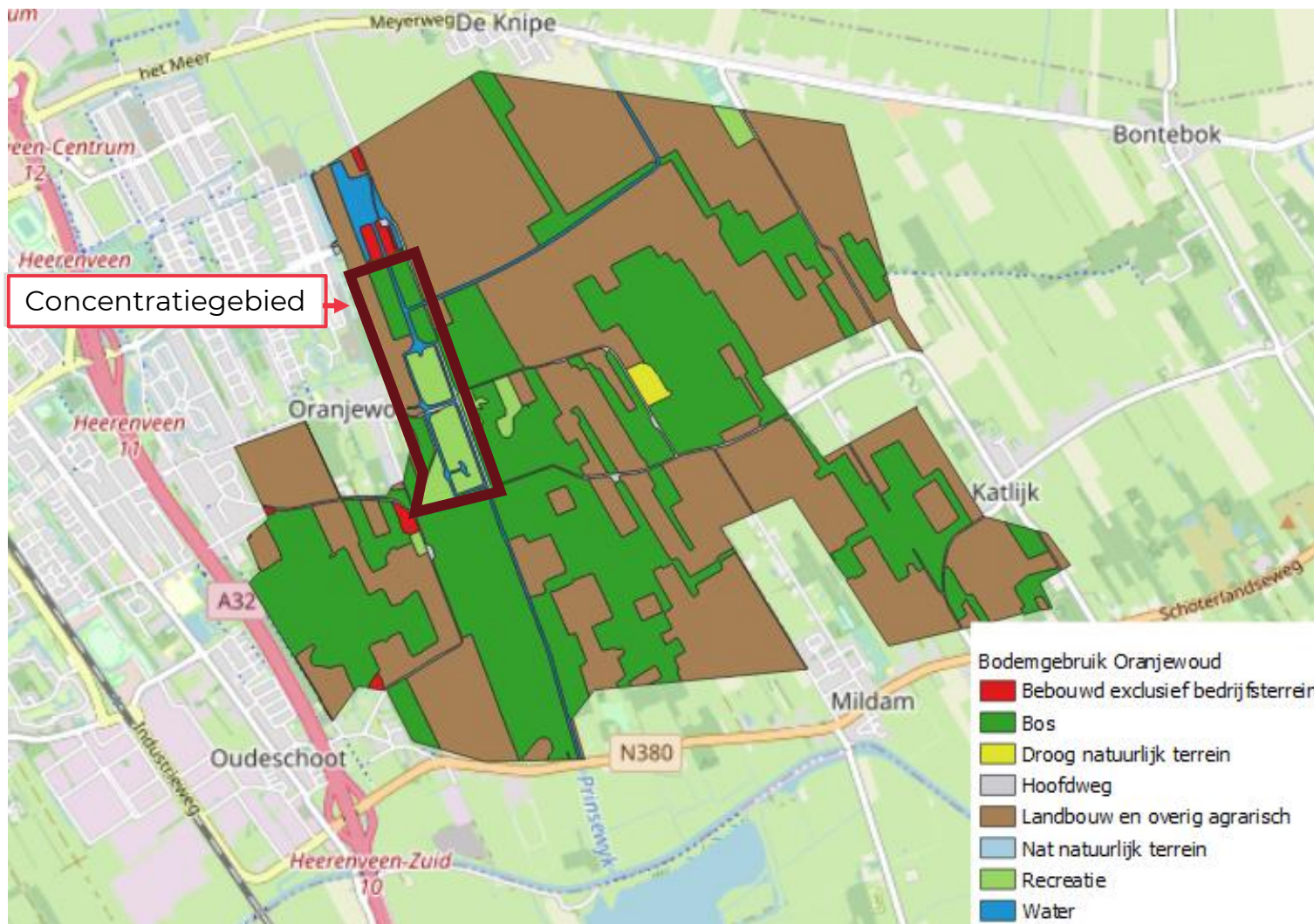
Belangrijk is om hierbij te onthouden dat de opvangcapaciteiten per type gebied gaan over een gemiddelde situatie. Het parklandschap maakt onderdeel uit van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), waardoor de provincie en de terrein beherende organisaties zorg dragen dat de omvang én kwaliteit van de natuur niet verder afneemt. Wel is recreatief medegebruik mogelijk binnen NNN omdat de doelstelling van de natuur ook is dat deze beleefbaar moet zijn waar dat mogelijk is. Voor parklandschap Oranjewoud geldt dat recreatief medegebruik, zoals paden, routes en picknick-gelegenheden, is toegelaten.

We rekenen daarom met de gemiddelde opvangcapaciteiten zoals weergegeven op de vorige pagina. Enerzijds maakt parklandschap Oranjewoud geen onderdeel uit van het Europese Natura 2000-netwerk, waardoor additionele kern- en ontwikkelopgaven niet van toepassing zijn. In gebieden van zeer hoge ecologische waarde (zoals Natura2000 gebieden), hanteren we daarom doorgaans (fors) lagere gemiddelden. Deze waarden, samen met concrete doelen, opgaven en maatregelen, zijn vastgesteld in beheerplannen. Anderzijds, in recreatiebossen die voor dat specifieke doel zijn aangelegd kan gekozen worden voor hogere gemiddelden. Zoals gezegd houden we voor parklandschap Oranjewoud het gemiddelde aan. We komen dan tot de volgende inzichten:

- Het totale oppervlakte van het onderzoeksgebied bedraagt ruim 900 ha. (zie afbeelding op de volgende pagina). Bos (330 ha.) en agrarisch gebied (530 ha.) zijn de meest voorkomende bodemcategorieën, aangevuld met dagrecreatief terrein, water en overig (samen 60 ha.).

Omgerekend betekent dit dat de draagkracht ca. 4.800 gebruikers per dag bedraagt voor het gehele gebied (oppervlakte bodemtype vermenigvuldigd met desbetreffende opvangcapaciteit). Dit is het theoretisch-recreatieve aantal gebruikers dat het door ons begrensde gebied aankan, zonder dat dit afbreuk doet aan de ervaring van de gebruikers. Hierbij dienen de gebruikers wel goed gespreid te zijn over het gebied.

- Het aantal gebruikers op dagniveau overschrijdt de draagkracht op individuele dagen geen enkele keer. Dat is puur omdat in grote delen van het ruime afgebakende gebied veel minder mensen komen, waardoor de minder druk bezochte delen sterk compenseren voor het relatief kleine gebied waarin het gebruik grotendeels geconcentreerd is. Dit suggereert dat er voldoende ruimte is voor gebruikers om eventuele piekdruk te ontlopen. De hoge tevredenheidsscores uit de enquêtes lijken dit ook te bevestigen.
- Deze conclusie blijft staan zelfs met de opmerking dat in de ruime afbakening van parklandschap Oranjewoud meer dan de helft van het gebied agrarische grond betreft. Dit type gebied is vaak wat minder toegankelijk voor wandelaars en fietsers en heeft dus een lagere draagkracht dan bijvoorbeeld bossen, heidegebieden of parken.

Afbeelding 3.3 Begrenzing onderzoeksgebied met bodemgebruik

- Dit suggereert dat de drukte in zekere zin een spreidingskwestie is. Dit blijkt als naar het gebied waarin de meeste bezoeken zich concentreren (rondom de Overtuin en het Museumpark) wordt gekeken. Dit gebied is met circa 100 hectare relatief klein, waarvan ook nog eens een deel beperkt toegankelijk is. Voor dit specifieke deelgebied geldt ook het dilemma in hoeverre het dagrecreatief terrein aangemerkt moet worden voor extensief gebruik, dus voornamelijk wandelen en, waar mogelijk, fietsen of voor meer intensief gebruik (dus ook voor andere activiteiten als picknicken, zonnen etc.). Conform de getallen uit de tabel 'Recreatieve opvangcapaciteit natuurgebieden' heeft deze keuze een sterke impact op de draagkracht.
- In hoeverre de draagkracht wordt overschreden is dus deels afhankelijk van het dilemma in hoeverre het recreatief terrein intensief of extensief gebruikt mag en kan worden. Spreiding in tijd en ruimte, eventueel ook buiten het parklandschap, zijn dus belangrijk om de draagkracht op specifieke hotspots niet te laten overschrijden. Mensen zijn echter graag baas over hun eigen vrijetijd. Dit maakt het geen gemakkelijke opgave om bezoekers op andere momenten een hotspot te laten bezoeken dan op de geijkte piekmomenten. Hier ligt evenwel een belangrijke opgave. Dit komt zowel de natuur als de bezoekbeleving ten goede.

Er zijn enkele nuances aan te brengen bij de bepaling van de theoretisch-recreatieve draagkracht:

- **Ecologie:** Zoals gezegd zijn er voornamelijk geen (kwantificeerbare en/of juridische afdwingbare) redenen om aan te nemen dat de staat van de ecologie en de specifieke gebieds-kenmerken van het parklandschap voor een verlaging van de draagkracht zorgen. Er zijn immers geen formele stiltegebieden of zones met wettelijke opgaven die betrekking hebben op habitattypen en soorten die sterk onder druk staan en/of die voor Nederland van groot of zeer groot belang zijn. Dit zijn zones waar het aantal bezoekers fors lager zou moeten komen te liggen dan de gemiddelden die nu zijn gehanteerd. Mocht dat in de toekomst wel relevant worden, bijvoorbeeld door gedegen, actuele ecologische onderzoeken, dan kan daar rekening mee worden gehouden door de opvangcapaciteiten die in de typen gebieden gelden te verlagen met een bepaald percentage. Uit gesprekken met ecologen in het gebied ontstaat wel het beeld dat de biodiversiteit een dalende lijn vertoont en dat (zoog)dieren vluchtgedrag vertonen als gevolg van bezoekers-druk. Daarmee is de theoretisch-recreatieve draagkracht die op dit moment gekwantificeerd is vooral te interpreteren als een maximum van de bandbreedte, die niet verder te preciseren is omdat kwantitatieve gegevens over de afname van soorten en informatie over de causaliteit tussen recreatie en afname van de biodiversiteit ontbreekt.
- **Ligging woongebied:** Het ANAVAR-model houdt geen rekening met mogelijke overlast als gevolg van bezoekersdruk die wordt ervaren door inwoners in of nabij het parklandschap. Vanuit de enquêtes wordt duidelijk dat vooral het aantal verkeersbewegingen en het gedrag van

individuele gebruikers tot overlast leidt. Vanwege het feit dat mensen in en tegen het gebied aan wonen zou beargumenteerd kunnen worden dat op specifieke locaties in het park gerekend moet worden met een lagere gemiddelde opvangcapaciteit. Het is echter niet mogelijk om dit objectief te kwantificeren. Anderzijds kan betoogd worden dat inwoners van het parklandschap weten dat een zekere bezoekersdruk onlosmakelijk onderdeel is van hun woonomgeving.

Concluderend, vanuit het perspectief van gebruikers wordt de theoretisch-recreatieve draagkracht van het parklandschap op *totaalniveau* niet overschreden. De hoge rapportcijfers bevestigen dit ook. Desondanks kan het op microniveau soms wel erg druk zijn, waardoor het druktevraagstuk in de eerste plaats een tijd- en locatiegebonden vraagstuk is. Het gebied rondom de Overtuin kan in de weekenden erg druk zijn, waardoor een betere spreiding over het gehele park gewenst is.

Het aantal bezoekers heeft een impact op de bezoekerservaring, de leefbaarheid en de aanwezige flora en fauna (en op de lange termijn de algehele biodiversiteit). Er zijn echter ook andere factoren die een (negatieve) impact hebben op de leefbaarheid en biodiversiteit, zoals bijvoorbeeld klimaatverandering, stikstofnormen, maar ook het gedrag van individuele bezoekers en de infrastructurele inrichting van het gebied. Het is uiteindelijk het samenspel van al deze factoren die de impact op de toeristische, ecologische en woonkwaliteit van een gebied bepalen. Een mogelijke afname van de biodiversiteit wordt dus ook sterk beïnvloed door externe factoren die niet direct aan het aantal bezoeken aan het parklandschap gekoppeld zijn.

3.5. CONCLUSIES ANALYSES

Door de drukte, draagvlak en draagkracht met elkaar in samenhang te brengen kunnen conclusies worden getrokken over de bij de kernwaarden passende ontwikkelrichtingen voor Oranjewoud. Deze conclusies gelden als randvoorwaarden voor de kansen en ontwikkelrichtingen, die in het volgende hoofdstuk verder worden uitgewerkt.

- In beginsel is het positief dat mensen de natuur ingaan. Dit bevordert hun gezondheid, welbevinden en waardering voor de cultuurhistorie en de natuur. Wel blijkt uit dit onderzoek dat het op piekdagen (veelal in de weekenden) op enkele concentratiepunten druk is, zoals het gebied tussen Parkhotel Tjaarda en museum Belvédère. Een betere spreiding van het bezoek in tijd en/of in ruimte ligt hier voor de hand. Het inspelen op de behoeften van meest dominante leefstijl de Stijlzoeker, met behoefte aan themaroutes, natuurbeleving en georganiseerde activiteit, biedt kansen tot spreiding.
- Ongeveer twee derde van alle bezoeken vindt plaats door bezoekers uit Heerenveen. Het parklandschap Oranjewoud heeft daarmee vooral een lokaal-regionale aantrekkingskracht. De drukte wordt immers vooral veroorzaakt door eigen inwoners, en in mindere mate door bezoekers van verder weg. Het beter spreiden in tijd en ruimte van de gebruikers uit de gemeente Heerenveen is een belangrijke opgave om de bezoekersdruk in met name de weekenden op het parklandschap te verminderen.
- Een deel van de inwoners van Oranjewoud geeft aan met regelmaat drukte te ervaren in parklandschap Oranjewoud, dit geldt in mindere

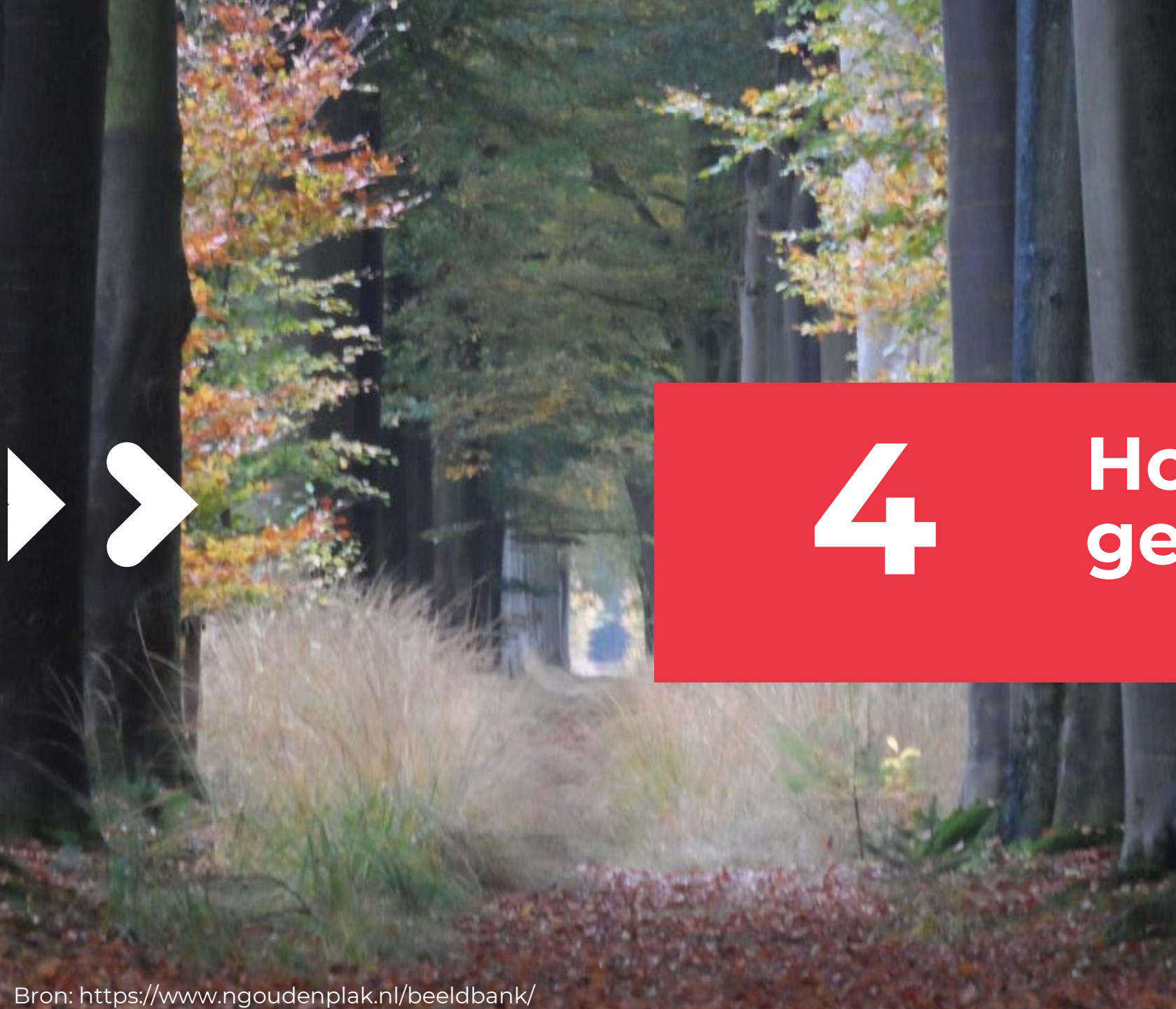
mate voor bezoekers die buiten het park wonen. Het effect van de drukte op de tevredenheid van bezoekers en het woongenot van inwoners lijkt vooralsnog beperkt te zijn. Dat inwoners uit de kern Oranjewoud kritischer zijn over de ontwikkeling van het parklandschap dan andere inwoners van Heerenveen is logisch, het betreft hun directe woonomgeving en leefbaarheid. Vooral de verkeersveiligheid en de mate van rust staan volgens hen onder druk, en ze geven het vaakst van alle inwoners uit de gemeente Heerenveen aan dat het de laatste jaren steeds drukker is geworden. Met name in de weekenden geven ze aan dat het druk is. Hoewel uit de verkeerstellingen en het aantal officieel geregistreerde meldingen niet blijkt dat er sprake is van een groei van het aantal verkeersbewegingen of een onevenredig groot aantal meldingen (bijlage 7), is dit wel een beeld dat sterk leeft bij met name inwoners van Oranjewoud. Naast de lusten van het wonen in een parklandschap ervaren ze ook de bijbehorende lasten.

- Een formele zonering is momenteel slechts in beperkte mate aanwezig. Dit betekent dat verschillende gebruikersgroepen de bestaande paden met elkaar moeten delen. Dit blijkt ook wanneer gekeken wordt naar de ruimtelijke structuur van Oranjewoud. Wandelaars, (e-)fietsers, mountainbikers en wielrenners hebben verschillende snelheden, wat als vervelend wordt ervaren. Ook wandelaars met (loslopende) honden maken gebruik van deze paden, wat incidenteel tot ongewenste situaties kan leiden.¹ Dit heeft bovenal een sterke impact op het gevoel van drukte en onveiligheid. Bovendien verstoren dit soort ongewenste situaties de allure van het gebied. Het toewerken naar een bepaalde vorm van zonering lijkt een kansrijke oplossing.

¹ Zie bv: <https://www.omropfryslan.nl/nl/nieuws/850183/veel-meldingen-van-overlast-in-bos-oranjewoud>

- De theoretisch-recreatieve draagkracht van parklandschap Oranjewoud op totaalniveau wordt niet overschreden. Echter, nieuwe (ecologische) inzichten kunnen leiden tot een verlaging van de opvangcapaciteit en daarmee de draagkracht van het parklandschap. Uit gesprekken met ecologen komt het beeld naar voren dat de natuur op bepaalde plekken kwetsbaar is en onder druk staat. Hoewel dus niet formeel onderzocht, wordt door ecologen aangenomen dat de bezoekersdruk daar één van de mogelijke oorzaken van is. Op bepaalde momenten (met name in de weekenden) kan het druk zijn in het parklandschap. Ook komt uit het druktebeeld op basis van de tellingen naar voren dat de grootste concentraties bezoekers in het noordwestelijke deel van het parklandschap geclusterd zijn. Dit is niet onlogisch aangezien hier de nodige voorzieningen te vinden zijn. Dit kan echter op sommige dagen leiden tot piekdruk. Juist in dit gebied zijn kwetsbare lanen te vinden. Dit maakt dat de drukte in zekere zin een spreidingskwestie is.
- Veel inwoners uit Heerenveen bezoeken parklandschap Oranjewoud ter verbetering van het mentale en fysieke welzijn. Tijd doorbrengen in de natuur zorgt er immers voor dat mensen zich beter kunnen concentreren, creatiever worden en minder stress ervaren (bron: onderzoek IVN Natuureducatie). Bovendien stimuleert de natuur tot bewegen en tot sociaal contact. Het parklandschap heeft daarmee een belangrijke maatschappelijke functie die aansluit bij beleid op het gebied van vitaliteit, gezondheid en bewegen van de gemeente. De toegankelijkheid van het park is dus belangrijk voor de leefbaarheid van inwoners van de gemeente Heerenveen.

4

Hoofdconclusies gebiedsanalyse

4.1. HOOFDCONCLUSIES

Oranjewoud heeft vier kernwaarden

Economie, natuur, cultuurhistorie en leefbaarheid vormen sinds het ontstaan van Oranjewoud in de 17^e eeuw een dynamisch samenspel en zijn met elkaar in balans gebleven. Deze factoren zijn ook vandaag de dag nog duidelijk van invloed op Oranjewoud en zijn bij belangrijke beslissingen niet los van elkaar te zien. De druk op het gebied neemt echter toe, zowel vanuit toenemende behoefte aan recreatieruimte als de wens van verschillende actoren om voldoende kwaliteit te kunnen blijven bieden. Een gedragen gebiedsperspectief is daarom een belangrijke eerste stap om de kernwaarden in balans te houden.

Inwoners tevreden over hun leefomgeving, maar ervaren wel drukte

De inwoners van de kern Oranjewoud geven aan zeer tevreden te zijn over de kwaliteit van hun leefomgeving. Desondanks geeft een derde van de inwoners van Oranjewoud aan dat ze het regelmatig te druk vinden. Dit geldt met name voor de weekenden. De ervaren overlast bestaat voornamelijk uit een gebrek aan rust en verkeersonveiligheid. Dit zijn twee specifieke punten die inwoners van Oranjewoud als minder sterk beoordelen.

Oranjewoud heeft lokaal-regionale bezoekersfunctie

Gebruikers van parklandschap Oranjewoud zijn grotendeels inwoners uit de eigen gemeente (2/3^e van de bezoeken). Dit bevestigt het beeld dat het parklandschap een aantrekkelijke plek is om in eigen omgeving te recreëren. Opvallend genoeg wordt het parklandschap bovengemiddeld vaak bezocht door Stijlzoekers. Deze leefstijl sluit aan bij de allure van Oranjewoud als parklandschap en is logisch gezien de bevolkingssamenstelling van Skoatterwâld en Oranjewoud. Veel

gebiedskenmerken zijn dan ook gericht op de wensen en behoeften van deze doelgroep: eigenheid, luxe, sportief, kleinschalig en duidelijk en goed georganiseerd. Dit toont het onderscheidende karakter van Oranjewoud als parklandschap nabij een verstedelijkt gebied. Dit is belangrijke input voor het gebiedsperspectief, om juist deze leefstijl beter te spreiden in ruimte en tijd.

Drukke beperkt zich tot piekmomenten en concentratiegebieden

Over het geheel genomen wordt de theoretisch-recreatieve draagkracht van parklandschap Oranjewoud niet overschreden, echter op gezette tijden kan het op enkele concentratiepunten wel erg druk zijn. Dit spitst zich voornamelijk toe op de weekenden en het concentratiegebied tussen Parkhotel Tjaarda en museum Belvédère. Dit is niet onlogisch aangezien hier de nodige voorzieningen te vinden zijn. Hier liggen ook de grotere parkeerplaatsen rondom geconcentreerd, wat de druk versterkt.

De woonplaats van gebruikers is een belangrijke voorspeller van de drukte-perceptie; hoe dichter men bij het parklandschap woont, hoe drukker men het ervaart. Hoewel uit verkeerstellingen niet blijkt dat het wegennet aan zijn maximumcapaciteit zit, moet wel worden opgemerkt dat veel verschillende gebruikersgroepen dezelfde paden en plekken gebruiken. Dit leidt in wisselende mate tot spanning, waarbij vooral MTB'ers/racefietsers als vervelend worden ervaren. Dit laatste geldt sterker voor inwoners uit Oranjewoud dan voor overige bezoekers. Dit suggereert dat de drukte in zekere zin een spreidingskwestie is. Specifieke maatregelen op specifieke concentratiepunten zijn dus nodig om de drukte beter te spreiden.

Verschillen in ervaren leefbaarheid

Leefbaarheid is een belangrijke pijler van een florerend parklandschap. Dit betekent dat de leefomgeving goed dient aan te sluiten bij de wensen en de behoeften van inwoners. Veel inwoners uit de gemeente Heerenveen geven aan het parklandschap te bezoeken om te genieten van de natuur en het landschap, lekker actief en gezond bezig te zijn en even helemaal tot rust te komen. Het mentale en fysieke welzijn van mensen kan gezien worden als een belangrijke gebiedswaarde voor de bewoners die het parklandschap als uitloopegebied benutten. Dit is overigens niets nieuws; het parklandschap heeft van oudsher een belangrijke dagrecreatieve functie gehad voor mensen uit de regio.

Dit kan echter ten koste gaan van de leefbaarheid van inwoners van Oranjewoud en langs de aanrijlocaties. Zij ervaren het vaakst de drukte en problemen met verkeersveiligheid. Hier geldt het principe van *crossed but not served*, ofwel de lasten worden vooral ervaren door een specifieke groep van inwoners. De inrichting van de openbare ruimte en de implementatie van verkeersmaatregelen kunnen belangrijke punten ter versterking zijn van de leefbaarheid.

Zoektocht naar nieuw optimum

Kortom, uit dit onderzoek blijkt dat de cultuurhistorische waarden van Oranjewoud belangrijk zijn, het grondgebruik en de inkomstenbronnen van landgoederen door de tijd heen veranderen én dat de ecologische waarden kwetsbaar zijn. Daarnaast kan de leefbaarheid van inwoners van Oranjewoud versterkt worden, dit moet in balans gebeuren met de vraag

naar recreatieruimtes voor fysiek en mentale welzijn van inwoners uit de gemeente Heerenveen. Daarom zijn bewuste keuzes in de ontwikkeling van parklandschap Oranjewoud noodzakelijk.

Afbeelding 4.1. De vier pijlers van een florerend parklandschap Oranjewoud

5

Bijlagen

BIJLAGE 1: INPUT WERK GROEP

De vier pijlers van parklandschap Oranjewoud zijn de cultuurhistorie, ecologie, economie en leefbaarheid. Er zijn diverse één-op-één gesprekken gevoerd met belangenbehartigers van deze vier pijlers:

- › Staatsbosbeheer
- › Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE)
- › Landgoedeigenaren
- › Museum Belvédère
- › Oranjewoud Festival
- › Arcadia-Paradys
- › Antea Group (initiatief mountainbikeroute)
- › Rita Radetzky (expert cultuurhistorie Oranjewoud)
- › Ambtenaren gemeente Heerenveen (verschillende beleidsvelden)

Tijdens de gesprekken is ingegaan op potentiële oplossingsrichtingen voor de problemen die worden ervaren. Deze komen verder aan bod in de gebiedsvisie. Daarnaast is de input van de eerste bijeenkomst met de klankbordgroep meegenomen. Daarbij was een afvaardiging van de volgende partijen aanwezig:

- › Arcadia -Paradys
- › Bewonersvereniging Beschermd Dorpsgezicht Oranjewoud
- › IVN Heerenveen / Oranjewoud
- › Museum Belvédère
- › Oranjewoud Festival
- › Parkhotel Tjaarda
- › Plaatselijk Belang Oranjewoud
- › Staatsbosbeheer
- › Stichting / Landgoed FB Oranjewoud
- › Stichting geluidshinder Oranjewoud
- › Stichting Natuurbehoud Oranjewoud
- › Stichting Stinze Stiens (Oranjestein)
- › Stichting uitkijktoren Belvédère

Rechts een aantal quotes van deelnemers op de vragen wat men verwacht van het gebiedsperspectief en wanneer men tevreden is.

“Als richtsnoer (wegingskader) voor de toekomst, waarin verschillende belangen een plek krijgen, maar niet ten koste (onevenredig) van Oranjewoud”

“Geeft handvatten wat wel kan in de toekomst en niet, rekening houdend met bedrijven, bewoners, natuur en cultuur”

“Uiteindelijk een goede balans tussen natuur/cultuur/ toerisme/”bewonersgemak”

“Als er een evenwichtige balans wordt gevonden voor de belangrijkste kwaliteitskenmerken en DNA van Oranjewoud, te weten cultuur en natuur”

“Als de natuur in de eerste plaats beschermt en ontwikkeld wordt. De druk wordt verlegd en er een rustig gebied zal zijn voor alle dieren en begroeiing. Dan kan ook de mens weer genieten van al het moois. Voor alle bewoners moet het ook leefbaar zijn.”

“Behouden van de rust, ruimte, schoonheid van de dorpen, natuur, vogels en de fauna! Dat óók ons nageslacht hier nog van mag genieten tot in de einde der tijden”

BIJLAGE 2: HISTORISCHE FOTO'S ORANJEWOUDE

Gezicht op het Natuurbad met spelende kinderen in Oranjewoud, 1900 - 1950

Veel wandelaars in de bossen van Oranjewoud, 1989

Leden van de motorclub uit Buitenpost (?) bij Hotel Tjaarda aan de Koningin Julianaweg 89 in Oranjewoud, 1915

Tijdens een tochtje van de Wargaster fietsclub wordt er even gerust aan de oever van het water bij Oranjewoud, 1904

Volop drukte in de speeltuin van Hotel Tjaarda te Oranjewoud, 1969

Recreanten op en bij de berg van Brongerga bij Oranjewoud, 1919

BIJLAGE 3. FACTSHEETS BEZOEKERSAANTALLEN

Uitleg factsheets

Op de volgende pagina's staat per tellocatie de belangrijkste feiten en cijfers opgesomd. De pagina's moeten als volgt worden gelezen:

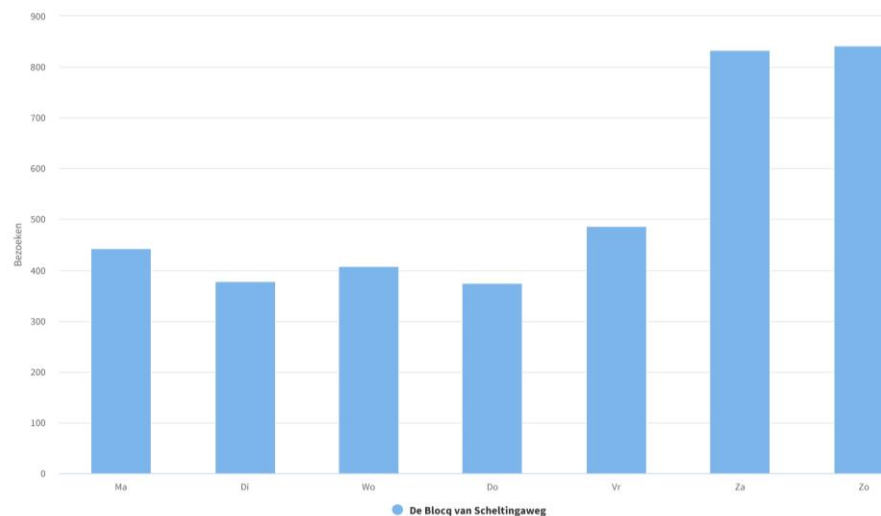
- **Linksboven:** Hier staat de ingetekende tellocatie afgebeeld ('hyper fence'). De mobiele telefoons van passanten binnen deze tellocatie die onderdeel zijn van het mobile panel van Resono maken onderdeel uit van de tellingen. Fietspaden, doorgaande wegen en dorpskernen zijn zoveel mogelijk buiten de tellocaties gelaten.
- **Middenboven:** In deze tabel staat het gemiddeld aantal bezoeken per dag van de week gemeten over de gehele telperiode. Dit is het gemiddelde, op individuele dagen kan het uiteraard drukker of minder druk zijn.
- **Rechtsboven:** In deze figuur is het kruisbezoek op dagniveau te vinden. Met de percentages wordt getoond hoeveel procent van de bezoekers van de desbetreffende locatie op dezelfde dag ook in andere locaties wordt gemeten.
- **Linksonder:** Per tellocatie staan in de tabel de resultaten op maandniveau weergegeven. Zowel het aantal bezoeken, unieke bezoekers en het terugkerend bezoek staat weergegeven:
 - *Een bezoeker* is iemand die in een locatie wordt geteld. Een bezoeker kan in een periode meerdere malen worden meegenomen in een telling. Wanneer een bezoeker een locatie verlaat en later weer terugkomt wordt kan deze twee keer worden geteld als bezoeker. Voor dit onderzoek hebben we het aantal bezoeken begrensd op maximaal vier bezoeken per dag, met een time-out periode van tenminste een uur.
 - *Een unieke bezoeker* is iemand die in een locatie één keer wordt geteld. Een unieke bezoeker wordt bij een volgend bezoek niet meer geteld. Unieke bezoekers op maandniveau kunnen niet bij elkaar worden opgeteld tot een totaal aantal. Ze kunnen immers iedere maand een keer worden meegeteld.
 - *Een terugkerende bezoeker* is een bezoeker die terugkomt in een bepaalde periode op een locatie. In de dag- en maandoverzichten wordt een terugkerende bezoeker iedere keer dat ze gemeten worden op een locatie geteld. Een terugkerende bezoeker wordt gemeten op basis van alle bezoekers data die beschikbaar is van een locatie. Wanneer er wordt gestart met meten op een locatie wordt een bezoeker als terugkerend geteld de tweede dag dat ze gemeten worden op de locatie. De bezoeker blijft vanaf dat moment een terugkerende bezoeker voor die locatie.
- **Middenonder:** In deze grafiek staat de koppeling tussen de herkomst (op PC6-niveau) en de leefstijlen (op PC-6 niveau) weergegeven. De koppeling is gemaakt met data over de gehele telperiode voor de desbetreffende tellocatie.
- **Rechtsonder:** Hier staat per tellocatie de herkomst van het totaal aantal bezoeken opgesomd. De herkomst is onderverdeeld in zes categorieën: De laatste categorie is 'onbekend'. Hier is de herkomst onbekend vanwege het niet behalen van de ondergrens bij de tellingen. Als deze ondergrens niet wordt behaald dan wordt de herkomst niet getoond in verband met privacywetgeving.

FACTSHEET DE BLOCC VAN SCHELTINGAWEG

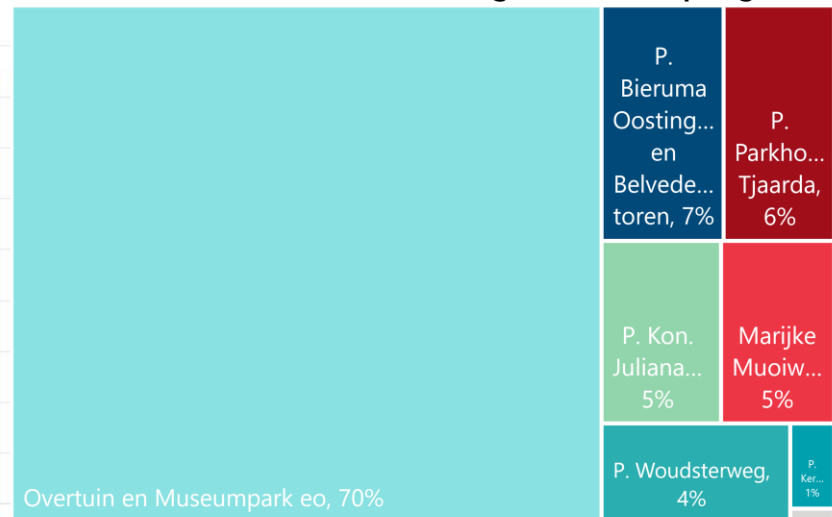
Afbakening tellocatie

Gemiddeld aantal bezoeken per weekdag

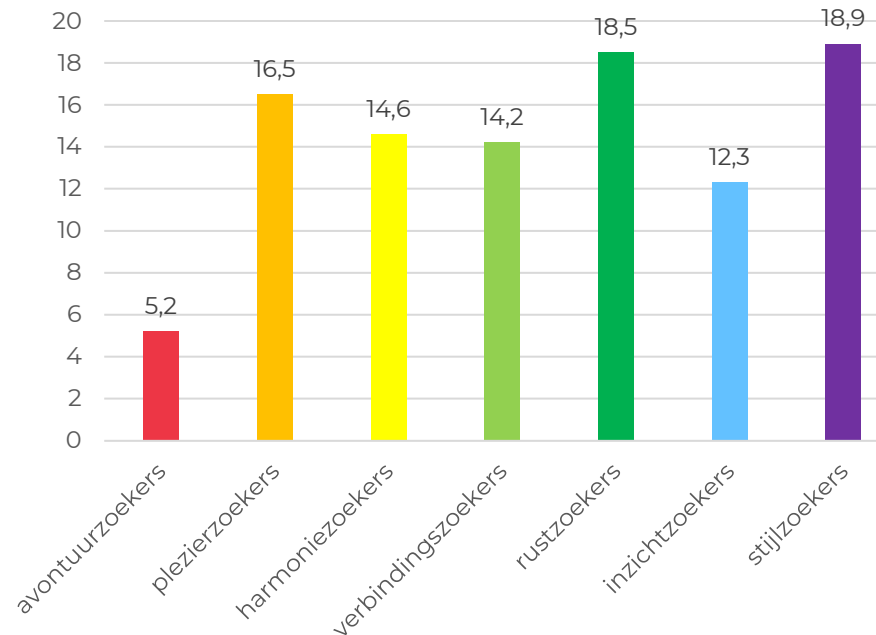
Kruisbezoek van tellocatie naar overige tellocaties op dagniveau

Bezoeken, unieke bezoekers en terugkerend bezoek per maand

MAAND	BEZOeken	UNIEKE BEZOEKERS	TERUGKEREND BEZOEK
JANUARI	9.400	7.100	1.500
FEBRUARI	5.200	4.100	900
MAART	3.300	3.000	900
APRIL	9.300	6.900	2.200
MEI	16.100	11.000	2.600
JUNI	17.000	12.300	5.200
JULI	20.000	15.200	7.000
AUGUSTUS	18.600	12.300	6.800
SEPTEMBER	15.200	10.600	4.100
OKTOBER	23.300	16.000	5.100
NOVEMBER	20.400	13.700	6.100
DECEMBER	13.700	9.900	3.900

Overzicht leefstijlen o.b.v. herkomst en aantal bezoeken (PC6)

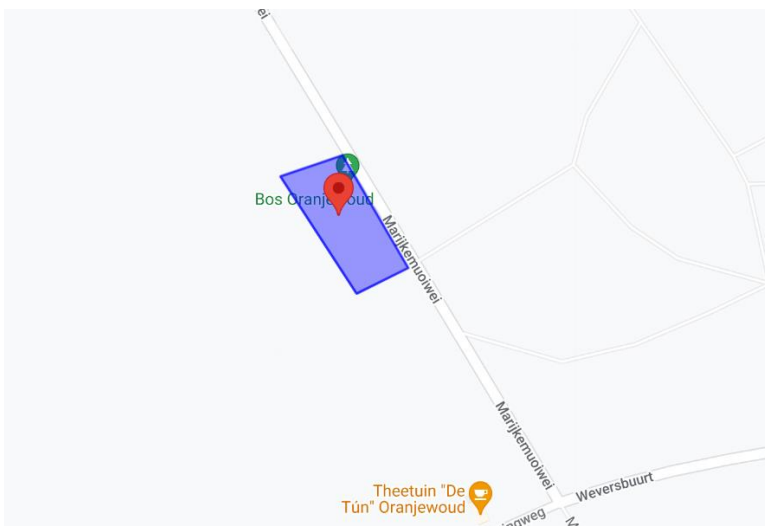

Overzicht herkomst per maand o.b.v. aantal bezoeken (PC6)

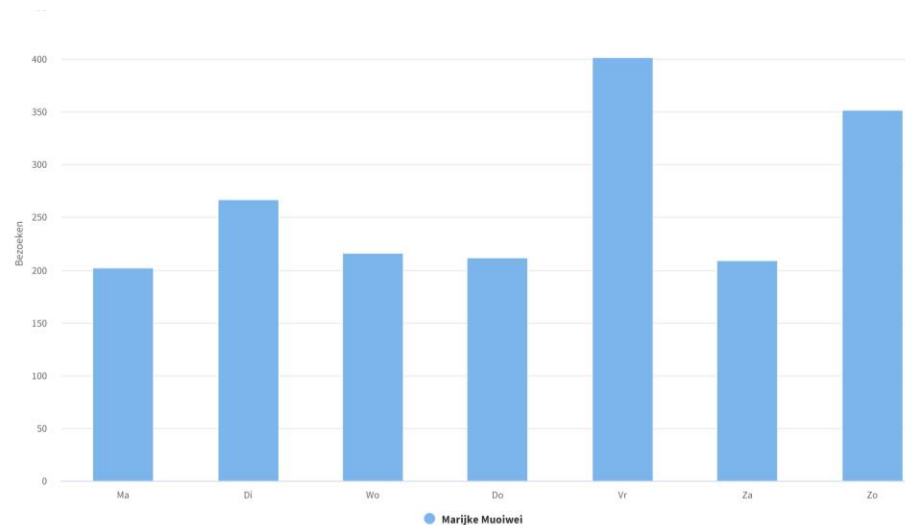
	ORANJE-WOUD EO	SKOATTER-WALD	HEERENVEEN OVERIG	OVERIG FRYSLAN	OVERIG NL	ONB.
JAN	<5%	12%	30%	26%	<5%	32%
FEB	15%	<5%	13%	19%	5%	49%
MAA	<5%	15%	13%	20%	4%	48%
APR	17%	8%	24%	24%	4%	23%
MEI	27%	<5%	6%	41%	<5%	22%
JUN	36%	<5%	12%	27%	5%	16%
JUL	24%	9%	16%	36%	5%	10%
AUG	28%	9%	19%	23%	5%	16%
SEP	28%	11%	26%	15%	7%	11%
OKT	19%	10%	20%	37%	6%	9%
NOV	18%	6%	20%	31%	6%	19%
DEC	21%	7%	18%	22%	18%	13%

FACTSHEET MARIJKE MUOIWEI

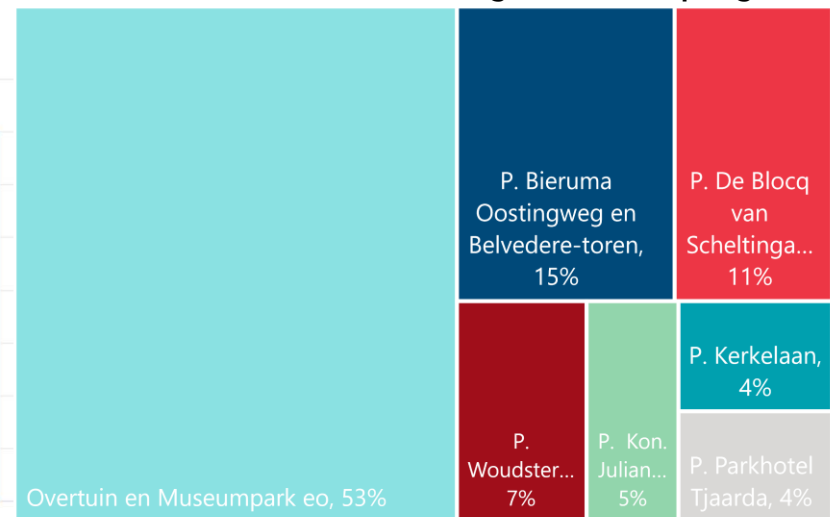
Afbakening tellocatie

Gemiddeld aantal bezoeken per weekdag

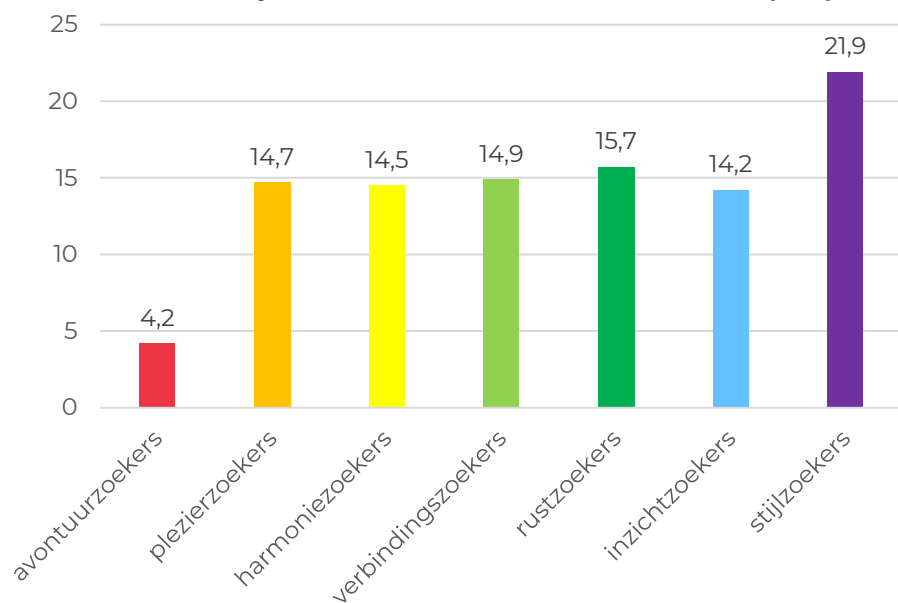
Kruisbezoek van tellocatie naar overige tellocaties op dagniveau

Bezoeken, unieke bezoekers en terugkerend bezoek per maand

MAAND	BEZOEKEN	UNIEKE BEZOEKERS	TERUGKEREND BEZOEK
JANUARI	3.600	2.600	900
FEBRUARI	2.900	2.600	800
MAART	4.800	2.600	1.500
APRIL	4.100	3.000	1.400
MEI	4.900	4.400	300
JUNI	4.500	3.700	1.600
JULI	5.600	4.600	1.500
AUGUSTUS	5.800	4.900	1.500
SEPTEMBER	6.400	5.500	2.100
OKTOBER	7.700	5.600	2.100
NOVEMBER	5.600	4.200	2.000
DECEMBER	5.700	4.800	1.700

Overzicht leefstijlen o.b.v. herkomst en aantal bezoeken (PC6)

Overzicht herkomst per maand o.b.v. aantal bezoeken (PC6)

	ORANJE-WOUD EO	SKOATTER-WALD	HEERENVEEN OVERIG	OVERIG FRYSLAN	OVERIG NL	ONB.
JAN	45%	<5%	12%	<5%	<5%	43%
FEB	18%	<5%	11%	12%	<5%	59%
MAA	28%	6%	<5%	6%	<5%	60%
APR	16%	19%	15%	19%	<5%	31%
MEI	12%	7%	<5%	30%	17%	35%
JUN	<5%	19%	<5%	25%	9%	48%
JUL	6%	19%	<5%	24%	11%	39%
AUG	15%	14%	<5%	19%	13%	40%
SEP	7%	15%	<5%	24%	16%	35%
OKT	5%	17%	11%	29%	16%	22%
NOV	8%	13%	5%	34%	12%	27%
DEC	7%	0%	6%	25%	17%	45%

FACTSHEET OVERTUIN EN MUSEUMPARK EO

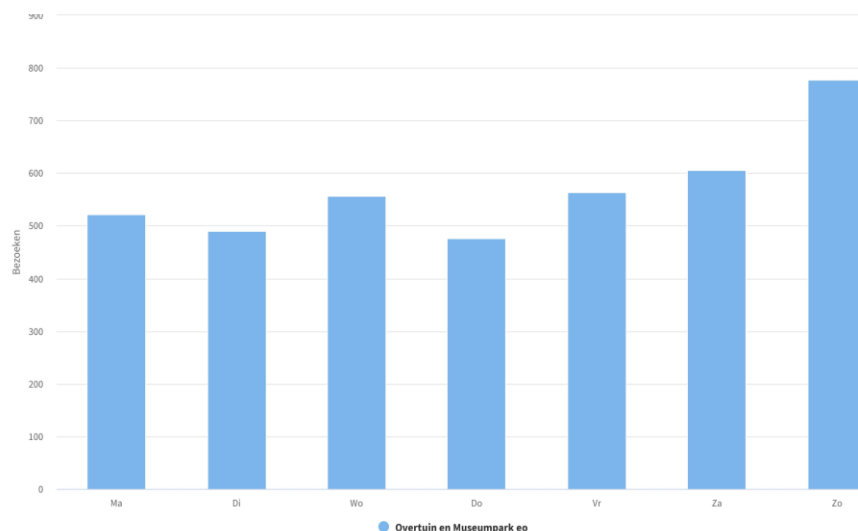
Afbakening tellocatie

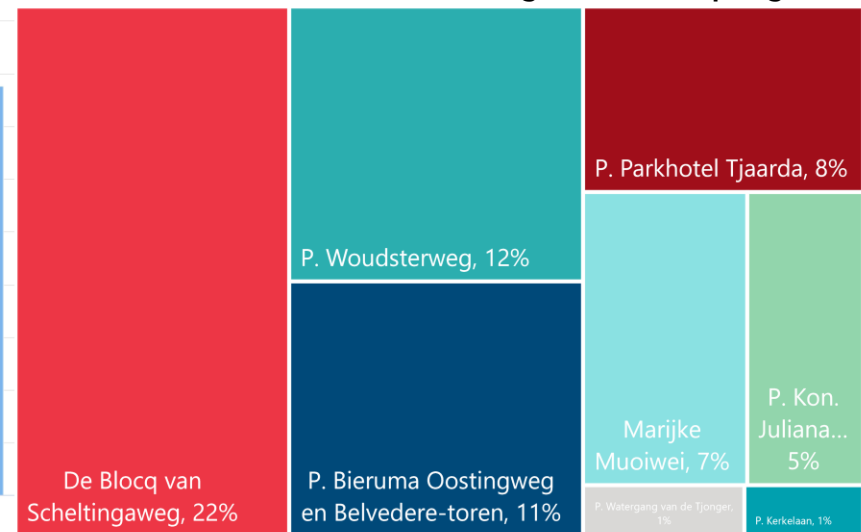
Bezoeken, unieke bezoekers en terugkerend bezoek per maand

MAAND	BEZOEKEN	UNIEKE BEZOEKERS	TERUGKEREND BEZOEK
JANUARI	10.800	6.400	2.600
FEBRUARI	9.100	6.000	2.800
MAART	11.300	5.800	3.300
APRIL	11.500	6.400	3.500
MEI	22.000	9.000	2.400
JUNI	17.500	7.600	4.200
JULI	20.100	10.500	5.500
AUGUSTUS	20.000	9.000	4.900
SEPTEMBER	19.600	8.200	3.700
OKTOBER	23.000	9.600	3.800
NOVEMBER	22.400	9.200	4.300
DECEMBER	18.300	8.600	4.200

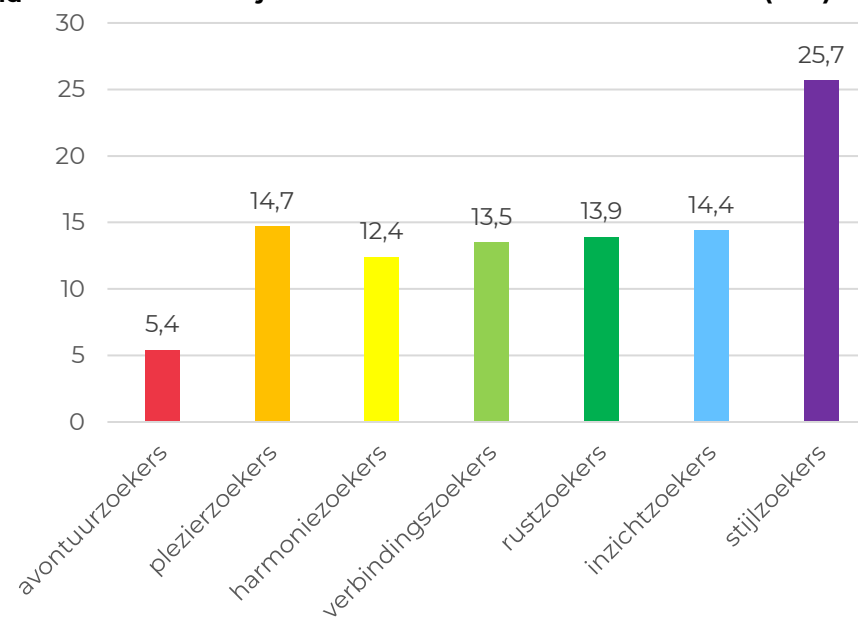
Gemiddeld aantal bezoeken per weekdag

Kruisbezoek van tellocatie naar overige tellocaties op dagniveau

Overzicht leefstijlen o.b.v. herkomst en aantal bezoeken (PC6)

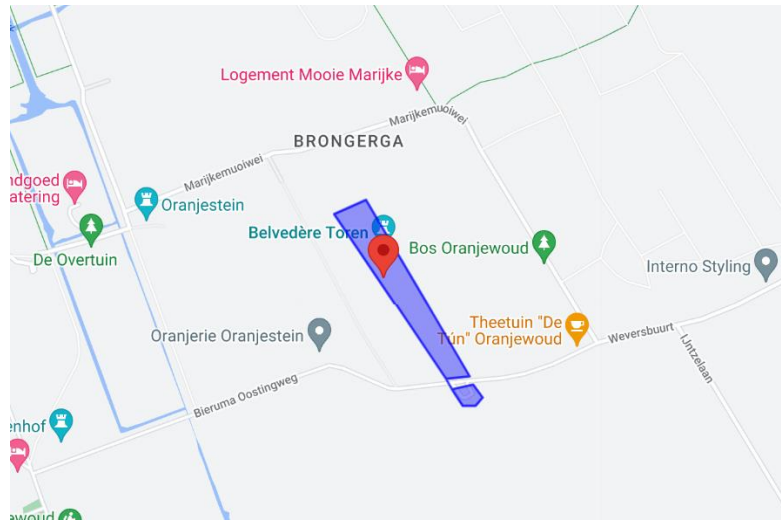

Overzicht herkomst per maand o.b.v. aantal bezoeken (PC6)

	ORANJE-WOUD EO	SKOATTER-WALD	HEERENVEEN OVERIG	OVERIG FRYSLAN	OVERIG NL	ONB.	
JAN	16%	23%	20%	30%	<5%	8%	
FEB	19%	12%	17%	34%	<5%	16%	
MAA	30%	18%	13%	26%	<5%	10%	
APR	18%	21%	16%	31%	<5%	10%	
MEI	50%	10%	7%	21%	<5%	9%	
JUN	44%	13%	8%	20%	7%	8%	
JUL	46%	13%	12%	17%	5%	7%	
AUG	37%	11%	24%	14%	7%	8%	
SEP	47%	11%	19%	12%	7%	<5%	
OKT	35%	12%	22%	18%	8%	5%	
NOV	36%	11%	18%	20%	53	6%	9%
DEC	29%	12%	21%	17%	15%	7%	

FACTSHEET PARKEERPLAATS B. OOSTINGWEG EN BELVEDERE-TOREN

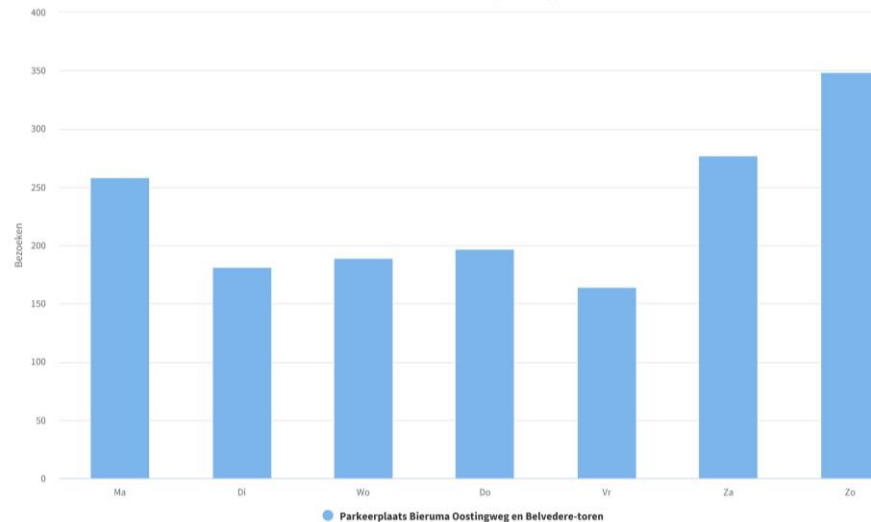
Afbakening tellocatie

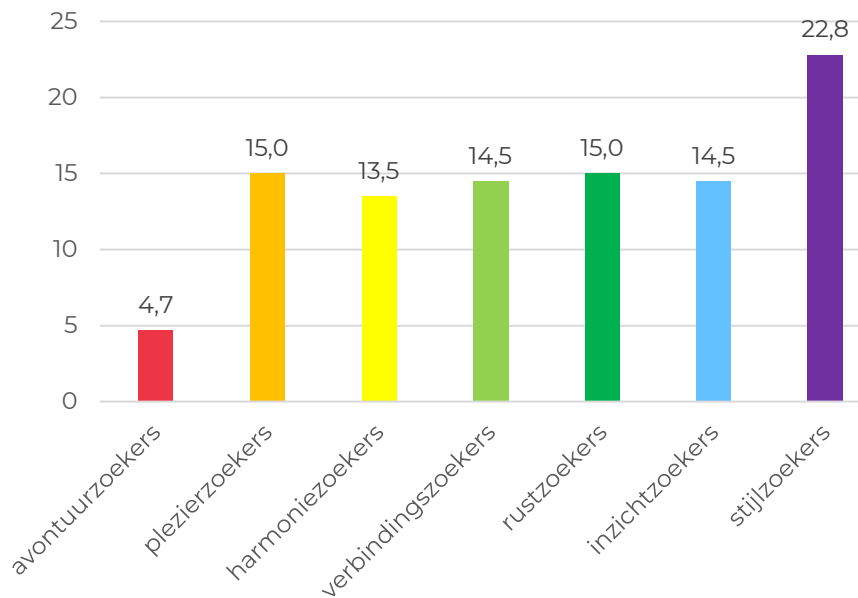
Bezoeken, unieke bezoekers en terugkerend bezoek per maand

MAAND	BEZOEKEN	UNIEKE BEZOEKERS	TERUGKEREND BEZOEK
JANUARI	4.800	4.100	700
FEBRUARI	3.300	3.300	600
MAART	4.700	2.800	1.400
APRIL	5.400	3.800	1.300
MEI	6.000	4.800	700
JUNI	6.200	5.000	2.100
JULI	6.700	5.900	1.900
AUGUSTUS	5.500	4.700	2.200
SEPTEMBER	5.700	4.800	1.800
OKTOBER	7.400	6.400	1.600
NOVEMBER	6.200	5.400	1.800
DECEMBER	6.100	5.000	2.300

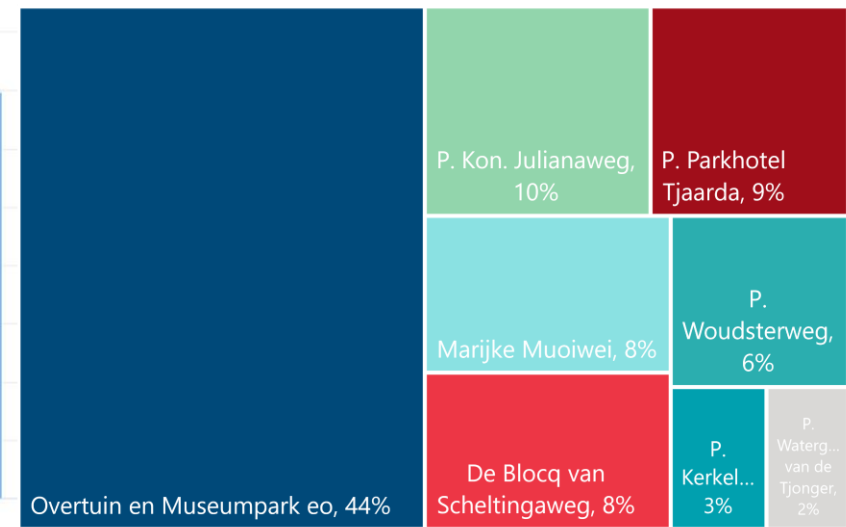
Gemiddeld aantal bezoeken per weekdag

Overzicht leefstijlen o.b.v. herkomst en aantal bezoeken (PC6)

Kruisbezoek van tellocatie naar overige tellocaties op dagniveau

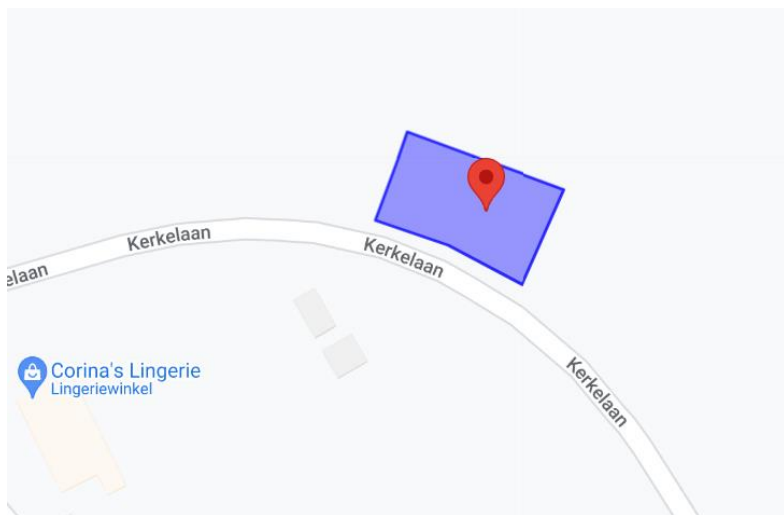

Overzicht herkomst per maand o.b.v. aantal bezoeken (PC6)

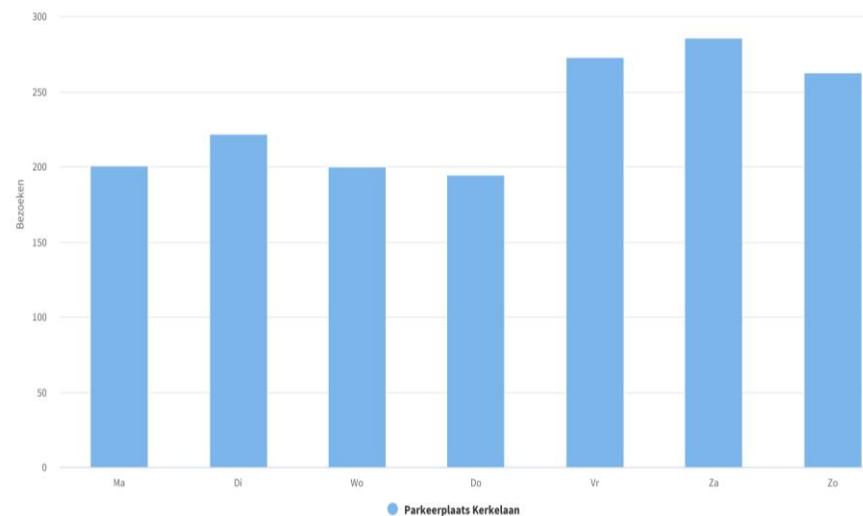
	ORANJE-WOUD EO	SKOATTER-WALD	HEERENVEEN OVERIG	OVERIG FRYSLAN	OVERIG NL	ONB.
JAN	26%	5%	25%	34%	<5%	11%
FEB	14%	7%	<5%	38%	<5%	38%
MAA	67%	7%	5%	<5%	<5%	17%
APR	24%	10%	13%	6%	<5%	43%
MEI	35%	8%	15%	17%	<5%	22%
JUN	40%	<5%	8%	25%	<5%	23%
JUL	36%	6%	13%	12%	8%	26%
AUG	29%	11%	7%	15%	6%	32%
SEP	45%	9%	10%	6%	<5%	29%
OKT	36%	<5%	7%	24%	13%	16%
NOV	29%	6%	9%	22%	10%	24%
DEC	36%	12%	10%	17%	12%	12%

FACTSHEET PARKEERPLAATS KERKELAAN

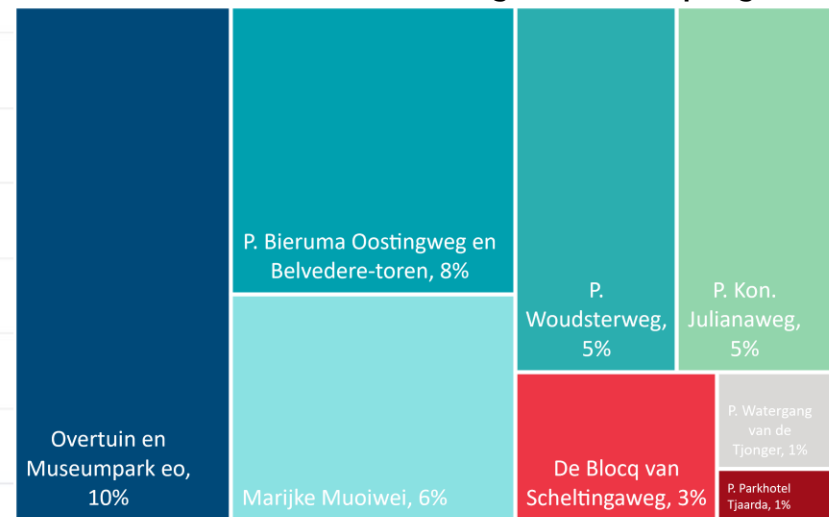
Afbakening tellocatie

Gemiddeld aantal bezoeken per weekdag

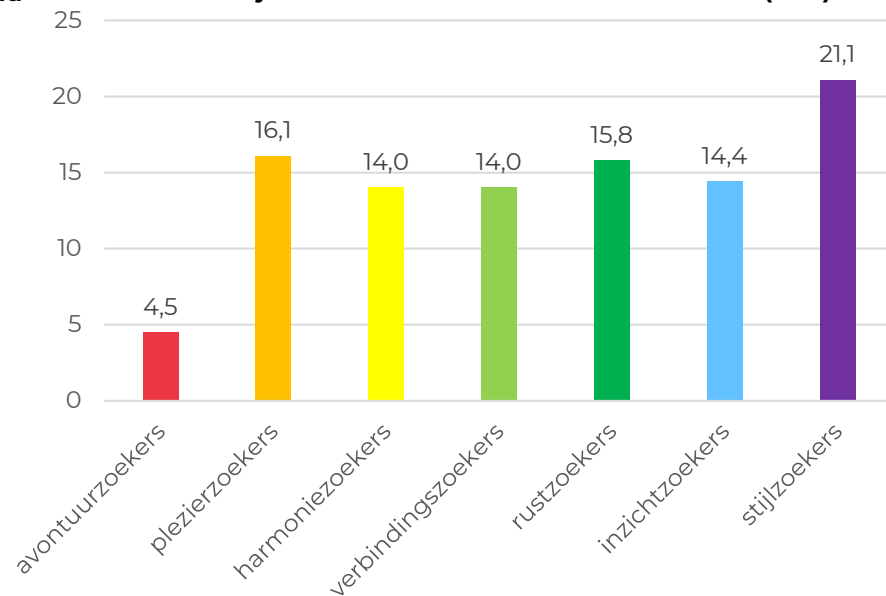
Kruisbezoek van tellocatie naar overige tellocaties op dagniveau

Bezoeken, unieke bezoekers en terugkerend bezoek per maand

MAAND	BEZOeken	UNIEKE BEZOEKERS	TERUGKEREND BEZOEK
JANUARI	3.100	2.100	1.200
FEBRUARI	2.200	1.800	900
MAART	4.000	3.000	900
APRIL	1.600	1.400	500
MEI	2.900	2.500	200
JUNI	3.000	3.000	400
JULI	4.000	3.600	1.700
AUGUSTUS	4.900	4.300	1.700
SEPTEMBER	3.300	3.000	1.200
OKTOBER	3.700	3.500	500
NOVEMBER	5.500	4.600	1.200
DECEMBER	3.900	3.800	800

Overzicht leefstijlen o.b.v. herkomst en aantal bezoeken (PC6)

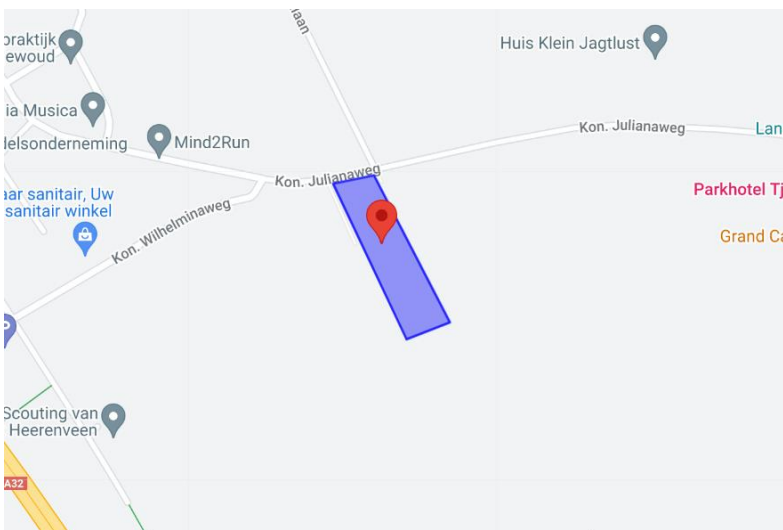

Overzicht herkomst per maand o.b.v. aantal bezoeken (PC6)

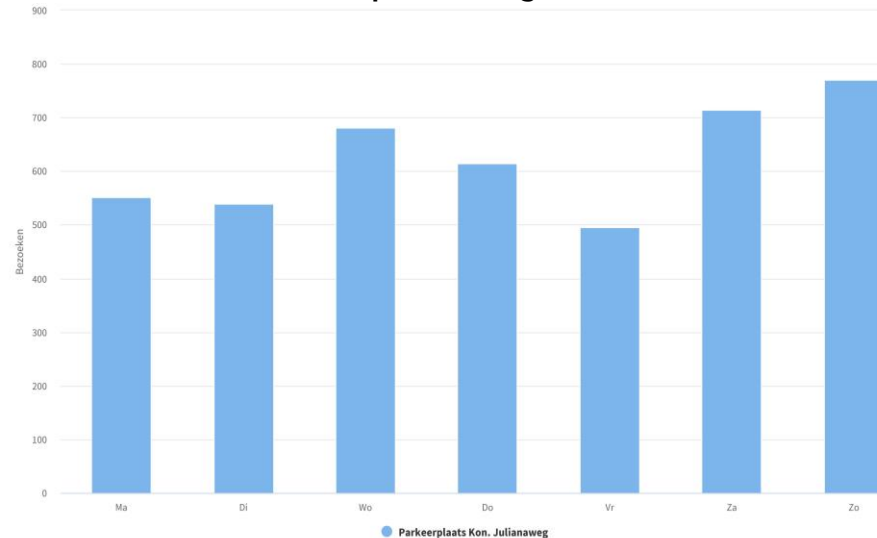
	ORANJE-WOUD EO	SKOATTER-WALD	HEERENVEEN OVERIG	OVERIG FRYSLAN	OVERIG NL	ONB.
JAN	85%	<5%	<5%	<5%	<5%	16%
FEB	23%	<5%	<5%	13%	<5%	64%
MAA	20%	<5%	8%	21%	<5%	52%
APR	21%	<5%	<5%	<5%	<5%	79%
MEI	23%	<5%	<5%	20%	<5%	56%
JUN	14%	<5%	14%	39%	<5%	33%
JUL	9%	<5%	<5%	26%	<5%	65%
AUG	12%	16%	<5%	21%	<5%	51%
SEP	26%	<5%	6%	24%	<5%	45%
OKT	7%	<5%	16%	36%	6%	36%
NOV	10%	9%	26%	23%	5%	28%
DEC	11%	11%	14%	15%	8%	42%

FACTSHEET PARKEERPLAATS KON. JULIANAWEG

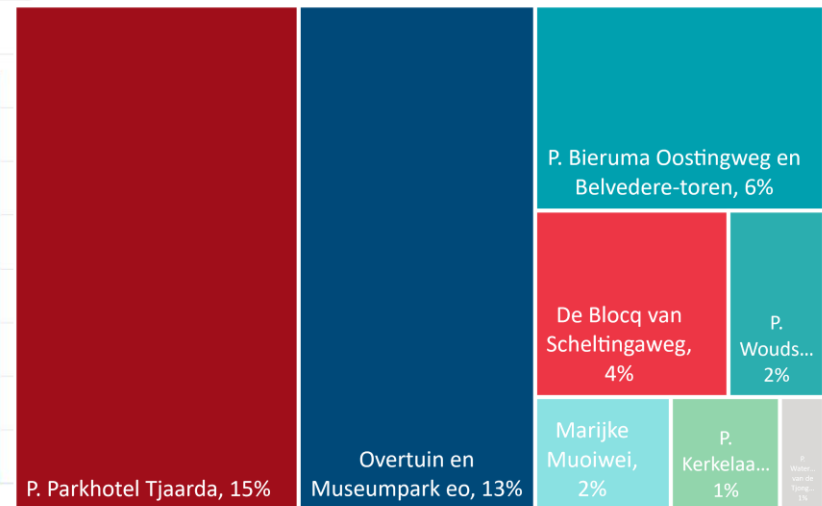
Afbakening tellocatie

Gemiddeld aantal bezoeken per weekdag

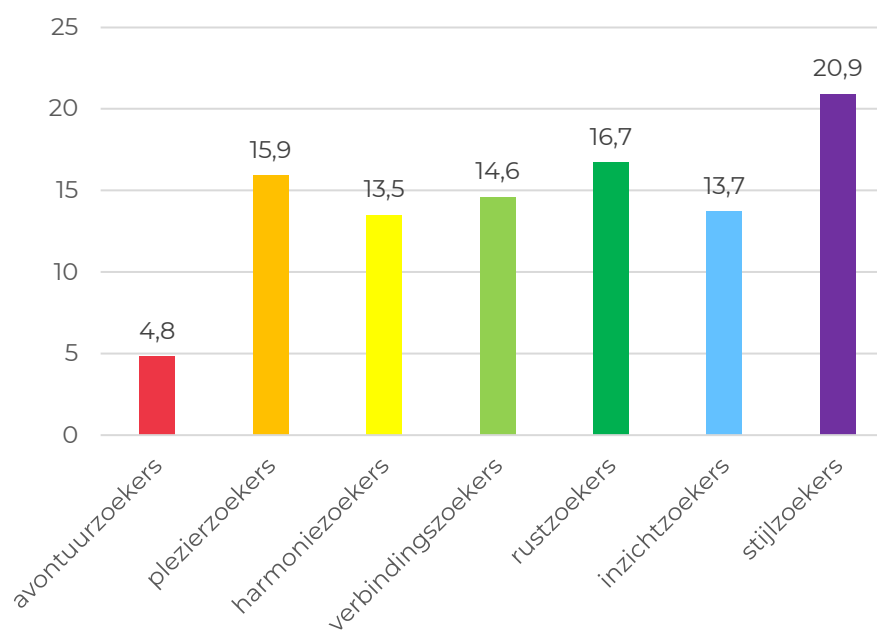
Kruisbezoek van tellocatie naar overige tellocaties op dagniveau

Bezoeken, unieke bezoekers en terugkerend bezoek per maand

MAAND	BEZOEKEN	UNIEKE BEZOEKERS	TERUGKEREND BEZOEK
JANUARI	12.200	9.100	2.900
FEBRUARI	10.100	5.900	2.500
MAART	11.400	6.200	3.100
APRIL	9.700	6.300	3.540
MEI	21.600	13.300	3.200
JUNI	19.500	11.600	6.000
JULI	20.000	12.600	7.100
AUGUSTUS	21.100	12.400	6.500
SEPTEMBER	24.600	14.700	6.500
OKTOBER	26.100	14.900	5.800
NOVEMBER	21.900	11.600	6.000
DECEMBER	22.100	13.000	5.500

Overzicht leefstijlen o.b.v. herkomst en aantal bezoeken (PC6)

Overzicht herkomst per maand o.b.v. aantal bezoeken (PC6)

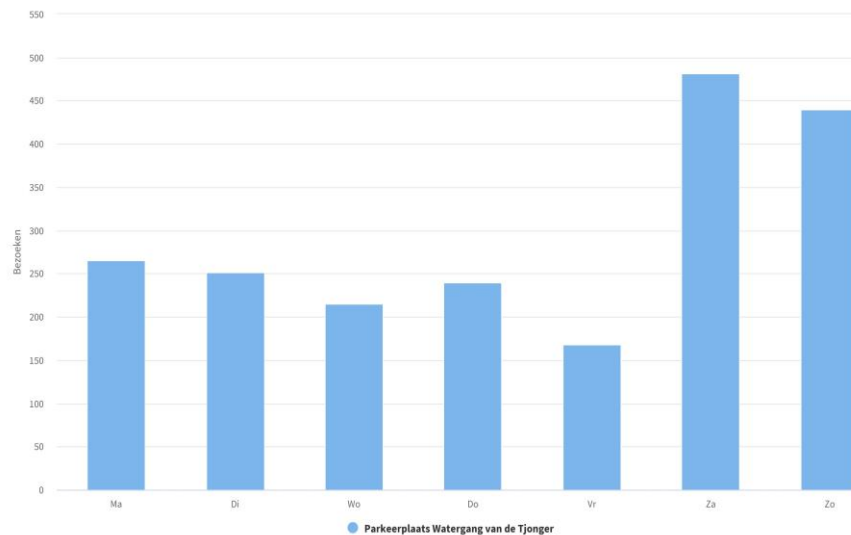
	ORANJE-WOUD EO	SKOATTER-WALD	HEERENVEEN OVERIG	OVERIG FRYSLAN	OVERIG NL	ONB.
JAN	15%	<5%	37%	24%	<5%	19%
FEB	22%	<5%	48%	8%	<5%	22%
MAA	20%	<5%	38%	15%	<5%	27%
APR	22%	7%	39%	14%	<5%	17%
MEI	26%	<5%	41%	22%	<5%	8%
JUN	29%	<5%	31%	28%	<5%	8%
JUL	26%	<5%	43%	17%	<5%	11%
AUG	31%	<5%	37%	15%	<5%	11%
SEP	24%	5%	46%	18%	<5%	6%
OKT	24%	<5%	41%	24%	<5%	7%
NOV	23%	<5%	35%	30%	<5%	10%
DEC	13%	7%	43%	23%	<5%	10%

FACTSHEET PARKEERPLAATS WATERGANG v/D TSJONGER

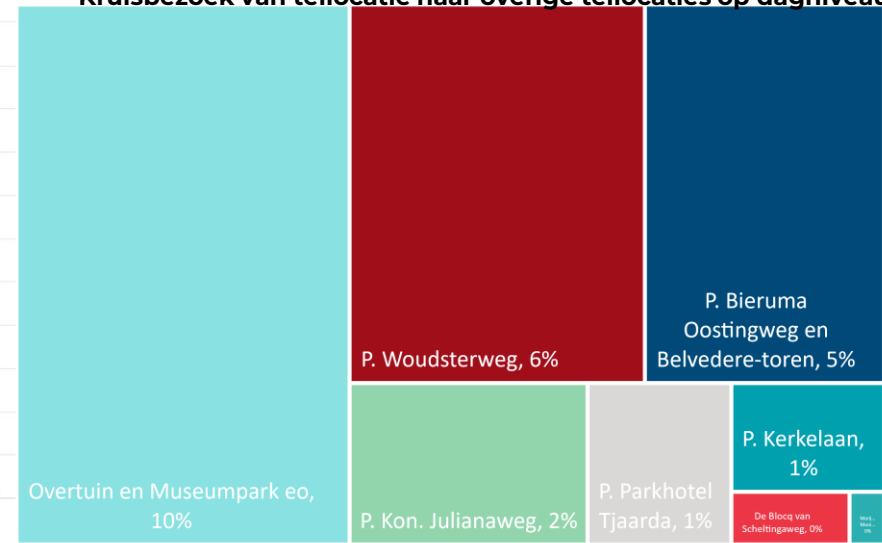
Afbakening tellocatie

Gemiddeld aantal bezoeken per weekdag

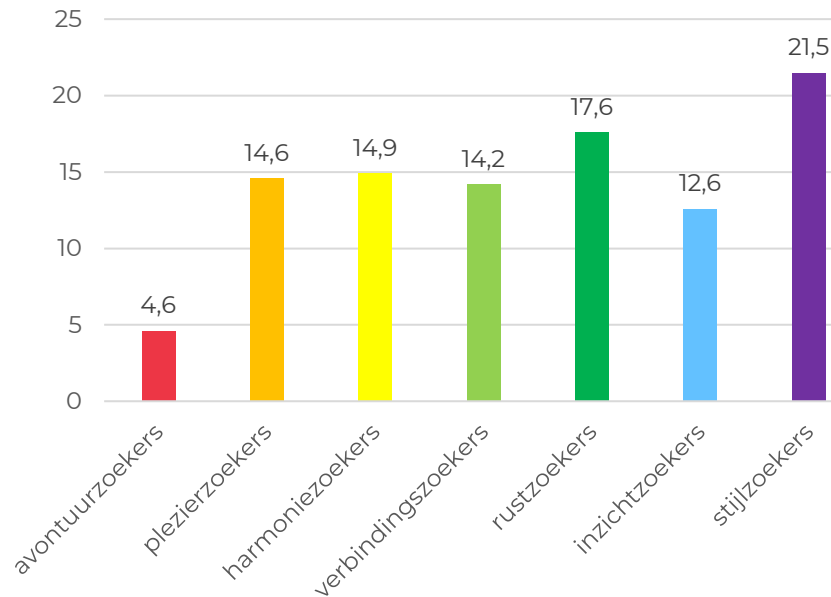
Kruisbezoek van tellocatie naar overige tellocaties op dagniveau

Bezoeken, unieke bezoekers en terugkerend bezoek per maand

MAAND	BEZOEKEN	UNIEKE BEZOEKERS	TERUGKEREND BEZOEK
JANUARI	3.800	3.600	500
FEBRUARI	4.000	2.900	1.200
MAART	3.400	2.400	1.500
APRIL	2.300	1.800	600
MEI	5.700	5.300	200
JUNI	3.500	3.400	1.600
JULI	6.300	5.600	2.900
AUGUSTUS	5.300	4.700	2.500
SEPTEMBER	4.000	3.700	800
OKTOBER	5.700	4.800	1.500
NOVEMBER	8.100	6.200	2.200
DECEMBER	8.200	5.900	2.600

Overzicht leefstijlen o.b.v. herkomst en aantal bezoeken (PC6)

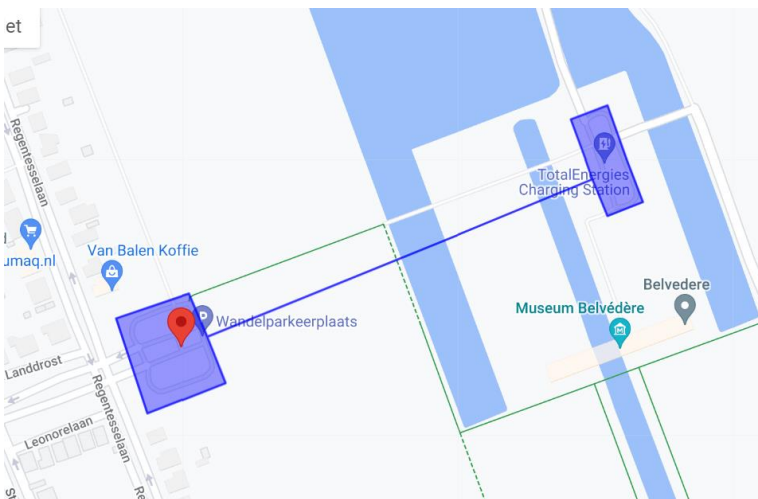

Overzicht herkomst per maand o.b.v. aantal bezoeken (PC6)

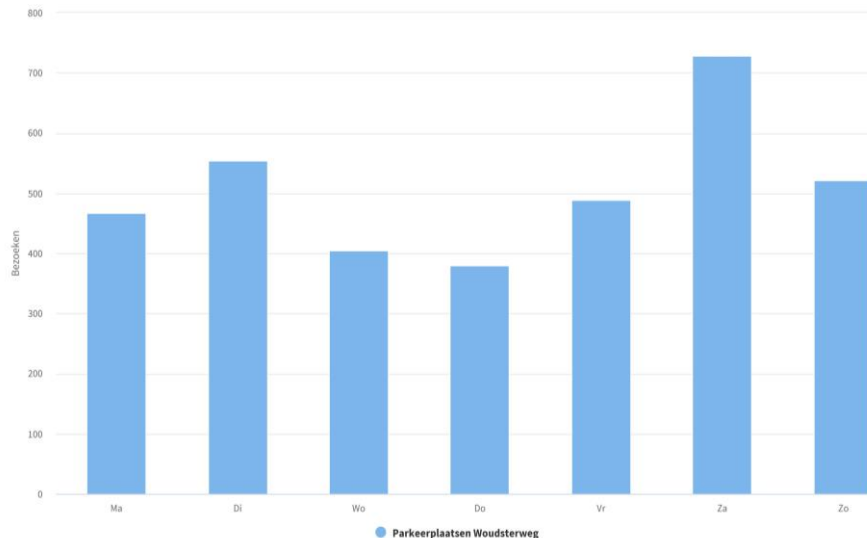
MAAND	ORANJE-WOUD EO	SKOATTER-WALD	HEERENVEEN OVERIG	OVERIG FRYSLAN	OVERIG NL	ONB.
JAN	18%	<5%	32%	8%	<5%	42%
FEB	14%	<5%	17%	<5%	9%	60%
MAA	<5%	<5%	22%	19%	0%	59%
APR	<5%	<5%	59%	16%	11%	14%
MEI	11%	<5%	<5%	9%	10%	71%
JUN	<5%	<5%	10%	<5%	16%	74%
JUL	19%	<5%	16%	4%	13%	48%
AUG	19%	<5%	<5%	11%	12%	57%
SEP	11%	<5%	12%	9%	<5%	68%
OKT	9%	<5%	27%	8%	14%	41%
NOV	23%	5%	11%	29%	14%	18%
DEC	19%	6%	24%	18%	9%	25%

FACTSHEET PARKEERPLAATSEN WOULDSTERWEG/ORANJE NASSAULAAN

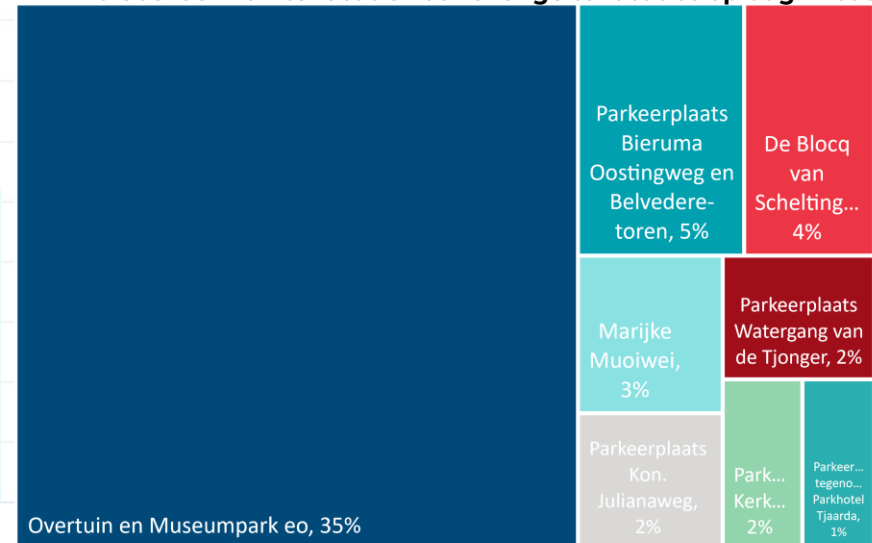
Afbakening tellocatie

Gemiddeld aantal bezoeken per weekdag

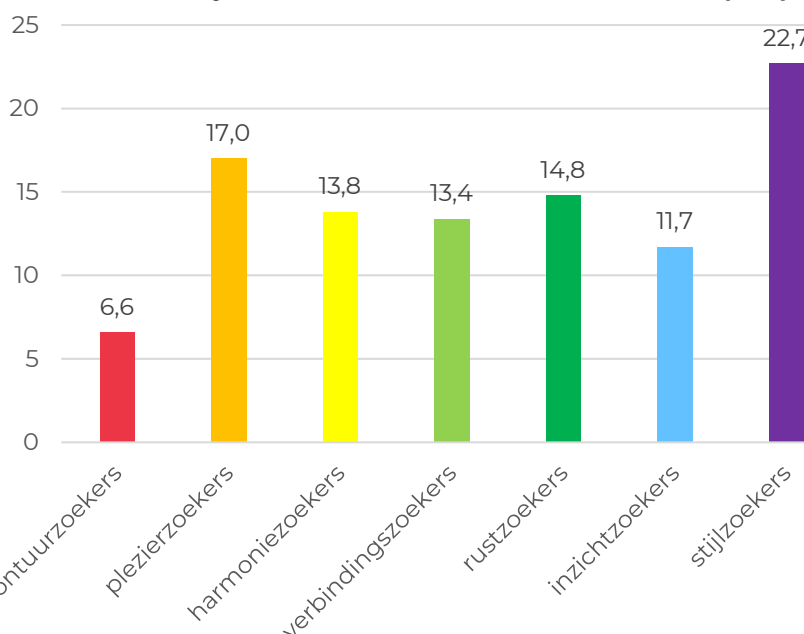
Kruisbezoek van tellocatie naar overige tellocaties op dagniveau

Bezoeken, unieke bezoekers en terugkerend bezoek per maand

MAAND	BEZOEKEN	UNIEKE BEZOEKERS	TERUGKEREND BEZOEK
JANUARI	7.700	6.300	3.000
FEBRUARI	10.500	7.700	2.500
MAART	7.600	6.000	2.800
APRIL	8.400	7.100	2.800
MEI	18.900	14.700	2.900
JUNI	12.500	10.800	5.200
JULI	15.900	12.800	5.800
AUGUSTUS	18.000	13.900	6.400
SEPTEMBER	16.000	13.000	4.200
OKTOBER	18.900	14.700	4.800
NOVEMBER	16.000	12.300	4.900
DECEMBER	16.600	13.400	3.300

Overzicht leefstijlen o.b.v. herkomst en aantal bezoeken (PC6)

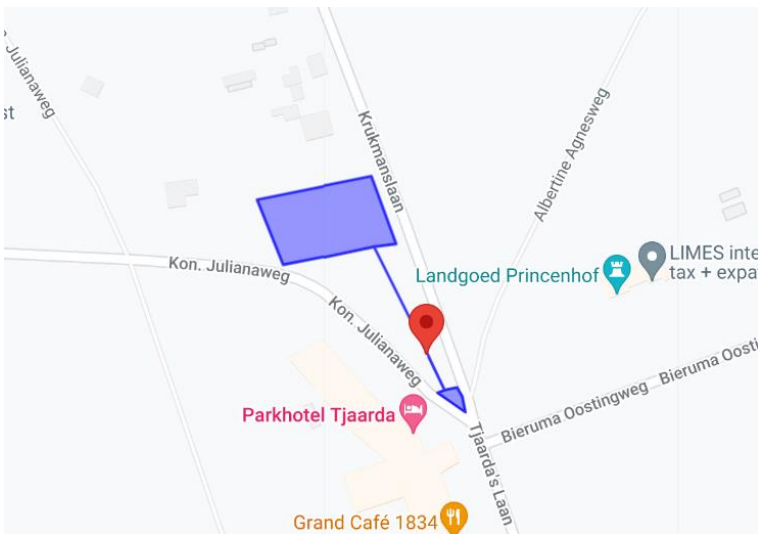

Overzicht herkomst per maand o.b.v. aantal bezoeken (PC6)

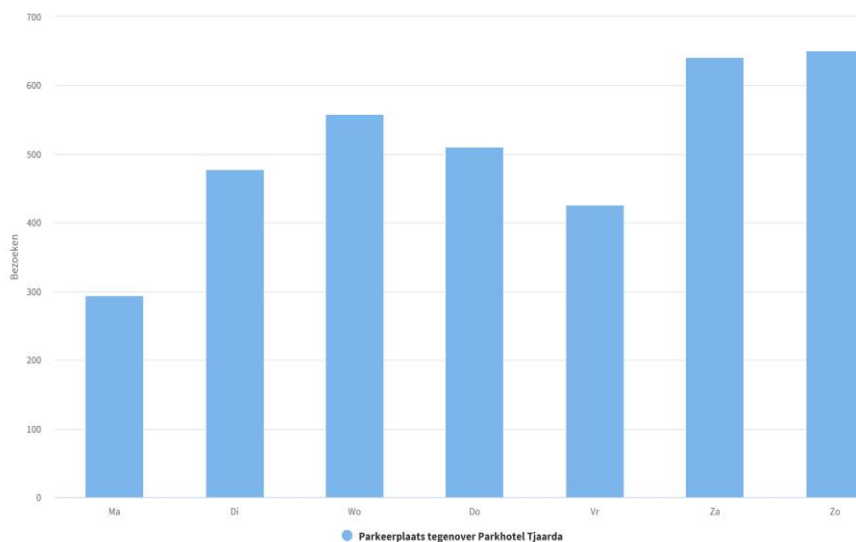
	ORANJE-WOUD EO	SKOATTER-WALD	HEERENVEEN OVERIG	OVERIG FRYSLAN	OVERIG NL	ONB.
JAN	5%	31%	13%	34%	<5%	17%
FEB	11%	26%	7%	28%	<5%	29%
MAA	5%	32%	15%	17%	<5%	31%
APR	7%	25%	13%	19%	<5%	33%
MEI	8%	13%	15%	28%	13%	24%
JUN	6%	17%	9%	32%	7%	29%
JUL	9%	15%	9%	34%	9%	25%
AUG	13%	19%	11%	30%	<5%	24%
SEP	19%	14%	15%	19%	7%	26%
OKT	13%	19%	12%	26%	15%	14%
NOV	8%	20%	7%	35%	58	9%
DEC	6%	21%	11%	31%	12%	19%

FACTSHEET PARKEERPLAATS PARKHOTEL TJAARDA

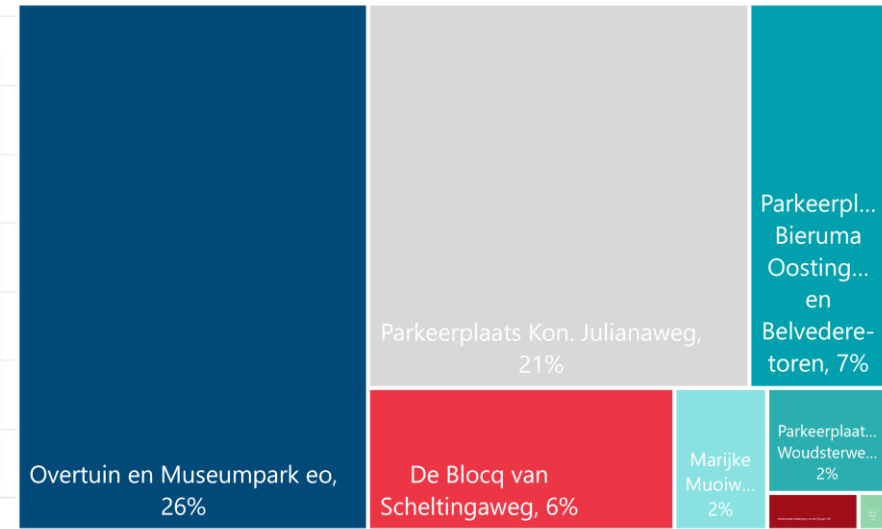
Afbakening tellocatie

Gemiddeld aantal bezoeken per weekdag

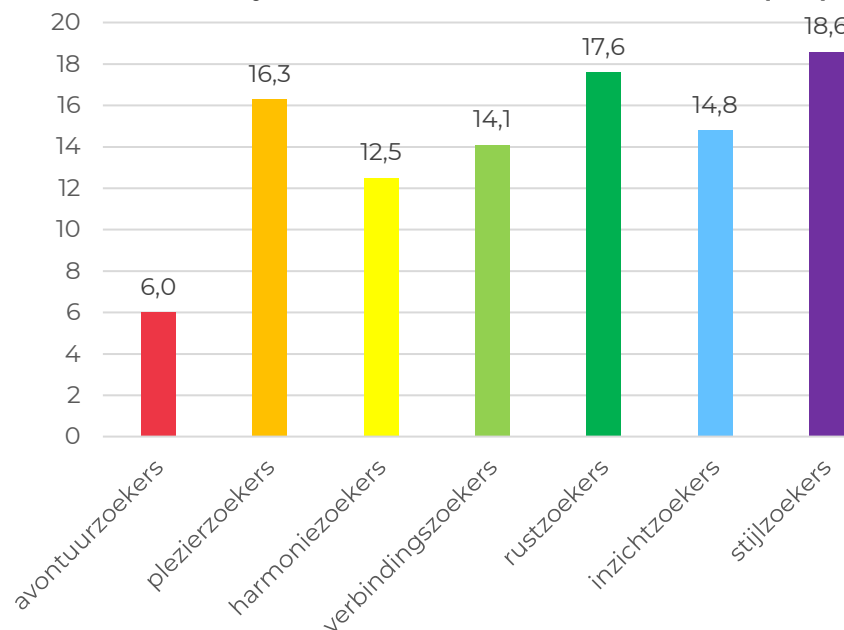
Kruisbezoek van tellocatie naar overige tellocaties op dagniveau

Bezoeken, unieke bezoekers en terugkerend bezoek per maand

MAAND	BEZOEKEN	UNIEKE BEZOEKERS	TERUGKEREND BEZOEK
JANUARI	9.000	6.200	2.000
FEBRUARI	9.000	6.800	2.500
MAART	8.000	6.100	1.900
APRIL	8.800	5.800	1.600
MEI	14.600	11.000	1.900
JUNI	17.000	11.100	4.600
JULI	14.200	9.700	4.800
AUGUSTUS	19.100	11.200	5.600
SEPTEMBER	16.900	12.400	4.200
OKTOBER	15.700	11.000	3.600
NOVEMBER	17.700	9.800	4.100
DECEMBER	15.400	9.200	3.600

Overzicht leefstijlen o.b.v. herkomst en aantal bezoeken (PC6)

Overzicht herkomst per maand o.b.v. aantal bezoeken (PC6)

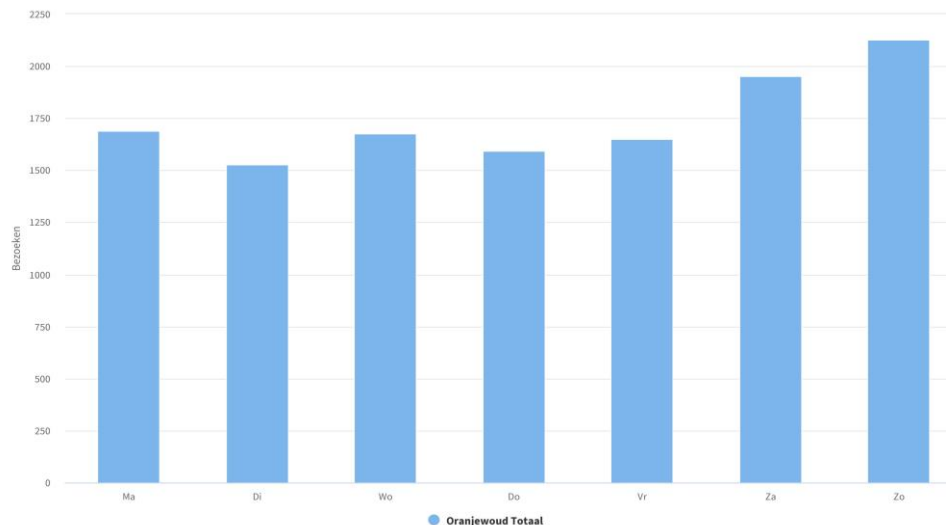
	ORANJE-WOUD EO	SKOATTER-WALD	HEERENVEEN OVERIG	OVERIG FRYSLAN	OVERIG NL	ONB.
JAN	<5%	6%	39%	30%	<5%	23%
FEB	9%	<5%	23%	34%	<5%	32%
MAA	9%	10%	12%	26%	<5%	39%
APR	6%	6%	20%	31%	<5%	33%
MEI	18%	<5%	15%	21%	<5%	40%
JUN	14%	<5%	28%	20%	7%	27%
JUL	6%	<5%	29%	17%	5%	39%
AUG	12%	<5%	44%	14%	7%	22%
SEP	14%	<5%	17%	12%	7%	47%
OKT	14%	<5%	30%	18%	8%	31%
NOV	16%	<5%	41%	20%	59	6%
DEC	8%	<5%	50%	17%	15%	9%

FACTSHEET ORANJEWOUD TOTAAL

Afbakening tellocatie

Gemiddeld aantal bezoeken per weekdag

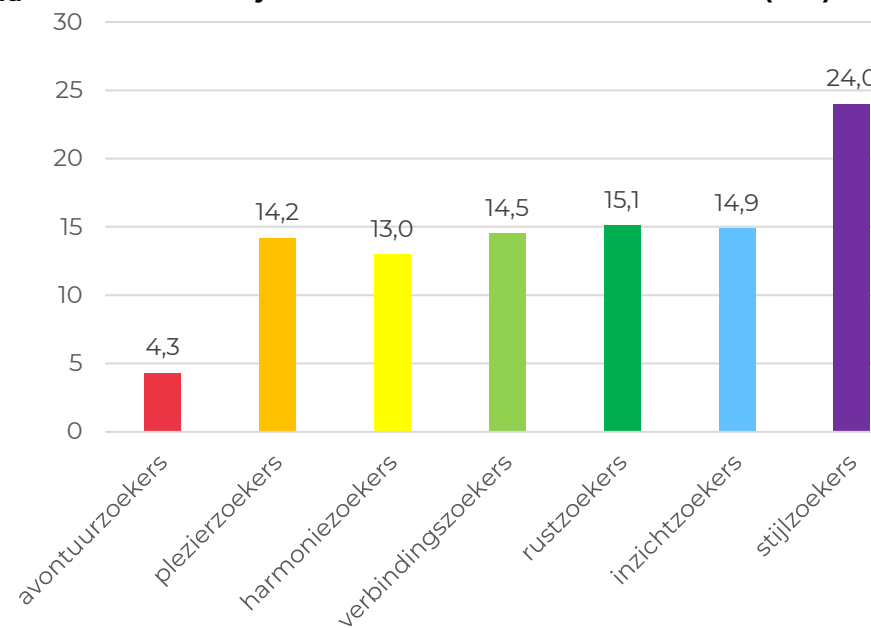
Kruisbezoek van tellocatie naar overige tellocaties op dagniveau

Bezoeken, unieke bezoekers en terugkerend bezoek per maand

MAAND	BEZOeken	UNIEKE BEZOEKERS	TERUGKEREND BEZOEK
JANUARI	42.100	11.400	6.700
FEBRUARI	36.100	10.500	6.600
MAART	44.400	11.600	6.900
APRIL	40.200	12.200	7.500
MEI	53.600	14.000	5.100
JUNI	62.300	15.900	10.000
JULI	61.900	16.300	10.600
AUGUSTUS	58.100	15.200	9.800
SEPTEMBER	59.000	15.600	9.000
OKTOBER	64.100	16.700	8.600
NOVEMBER	61.700	14.200	8.700
DECEMBER	57.300	13.900	8.100

Overzicht leefstijlen o.b.v. herkomst en aantal bezoeken (PC6)

Overzicht herkomst per maand o.b.v. aantal bezoeken (PC6)

	ORANJEWOUD EO	SKOATTERWALD	HEERENVEEN OVERIG	OVERIG FRYSLAN	OVERIG NL	ONB.
JAN	53%	12%	14%	<5%	<5%	17%
FEB	47%	11%	15%	<5%	<5%	21%
MAA	53%	11%	15%	<5%	<5%	15%
APR	47%	10%	19%	6%	<5%	16%
MEI	46%	7%	12%	14%	<5%	19%
JUN	45%	7%	14%	12%	<5%	19%
JUL	45%	8%	14%	14%	<5%	17%
AUG	43%	7%	17%	16%	<5%	15%
SEP	46%	9%	15%	13%	<5%	14%
OKT	41%	11%	17%	12%	<5%	18%
NOV	43%	12%	14%	10%	<5%	19%
DEC	38%	13%	17%	13%	<5%	17%

BIJLAGE 4: ACHTERGROND LEEFSTIJLVINDER

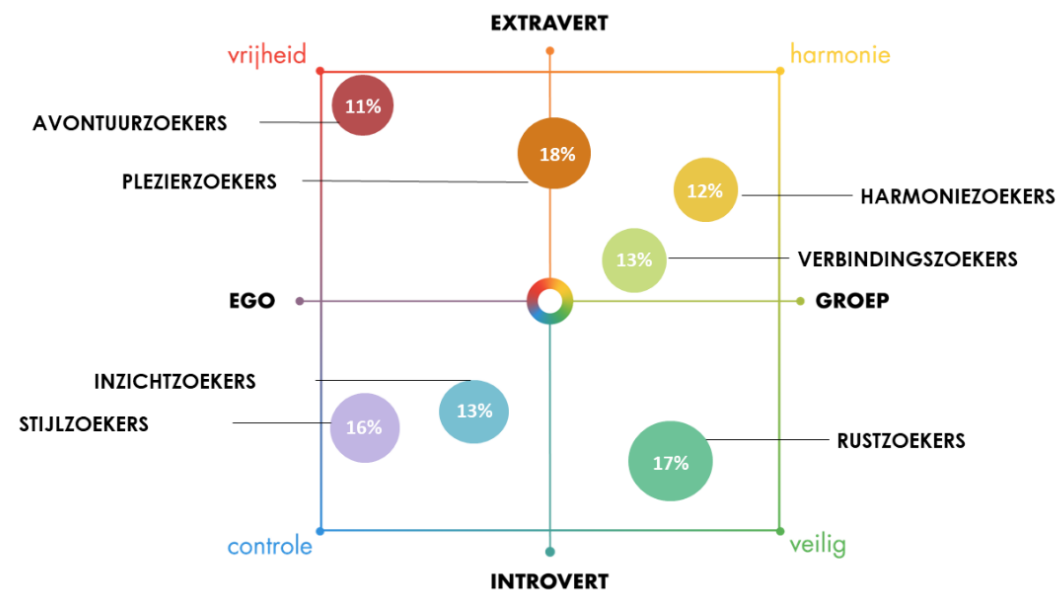
De zeven doelgroepen zijn tot stand gekomen op basis van uitgebreid onderzoek van MarketResponse, in opdracht van acht provincies. Allereerst zijn gesprekken gevoerd met recreanten, om te horen wat zij doen in hun vakantie en vrije tijd, en hoe zij daarin verschillen. De deelnemers aan deze gesprekken leken op elkaar in de zin, dat zij allen dezelfde BSR™-leefstijl* hadden.

Na deze groeps gesprekken is de vragenlijst ontwikkeld. De vragenlijst is opgebouwd uit een aantal onderdelen: vragen over algemene vrijetijdsbeleving, dagrecreatie, verblijfsrecreatie, inspiratie en boeken, mediagedrag, BSR™ module* en achtergrondvragen, zoals leeftijd, inkomen en gezinssituatie. Ook zijn hierin de statements vanuit de groepsdiscussies opgenomen. De vragenlijst is uitgezet onder het panel SAMSAM van MarketResponse en een extern consumentenpanel in 2018. Uiteindelijk hebben 2367 respondenten de volledige vragenlijst ingevuld. Deze respondenten zijn een representatieve afspiegeling van Nederland.

Uit de analyse is gebleken dat de statements die meegenomen zijn in de vragenlijst een hoge voorspellende waarde hebben voor de manier waarop iemand recreëert.

Dit gaf voldoende informatie om door middel van analyses op zoek te gaan naar een aantal leefstijlen, die onderscheidend zijn qua gedrag, waarden en behoeften met betrekking tot vakantie en vrije tijd. Uit de analyses zijn zeven leefstijlen naar voren gekomen: Avontuur-, Plezier-, Harmonie-, Verbindings-, Rust-, Inzicht en Stijlzoekers.

*BSR™ is het wetenschappelijke model van MarketResponse en staat voor Brand Strategy Research. Dit model ontrafelt de drijfveren van mensen en wat je moet doen om mensen in beweging te krijgen. Met welke boodschap, welke tone of voice en via welk kanaal. In de basis kent Nederland vier leefstijlen met ieder hun eigen manier van in het leven staan: creatief, harmonieus, controlerend en veilig. Om erachter te komen tot welke leefstijl iemand behoort, hebben wij een BSR vragenlijst module ontwikkeld. Deze bestaat uit een aantal vragen, welke zijn meegenomen in de vragenlijst voor dit onderzoek naar de doelgroepen binnen het domein Vakantie en Vrije Tijd.

Bron: Leefstijlvinder.nl

DE ZEVEN LEEFSTIJLEN

1

Plezierzoekers

Spontane, gezellige, impulsieve en eigenwijze mensen. Waarden die ze belangrijk vinden zijn uitdaging, uniek zijn en succes in het leven. Ze hebben het liefst veel mensen om zich heen, en trekken er dan ook graag op uit met familie, vrienden en kennissen. Plezier hebben in het leven staat op nummer één - een dag niet gelachen, is een dag niet geleefd!

2

Harmoniezoekers

Hartelijke, gezellige mensen, met veel interesse in anderen. In het leven hechten ze veel belang aan geborgenheid, gastvrijheid en vriendschap. Ze nemen de tijd voor het gezin, trekken er graag op uit met (of naar) familie, vrienden en kennissen. Het hoeft voor hen allemaal niet zo vreemd - doe maar normaal, dan doe je al gek genoeg.

3

Verbindingszoekers

Behulpzame, evenwichtige mensen die, bovenal, geïnteresseerd zijn in anderen. Gastvrijheid, sociale verbondenheid en 'doe maar gewoon' zijn belangrijke waarden. Ze vinden het dan ook belangrijk om een goede relatie te onderhouden met burens en familie, met harmonie en gezelligheid. Er voor elkaar zijn, dat is toch hartstikke normaal?

4

Rustzoekers

Kalme, behulpzame, zachtaardige, gewone mensen. Ze houden van rust en regelmaat, en voelen zich het meest op hun gemak in hun eigen, vertrouwde omgeving. Ze vinden het fijn als ze lekker hun eigen gang kunnen gaan, en vinden het dan ook niet erg om alleen te zijn.

5

Inzichtzoekers

Bedachtzame, serieuze, evenwichtige, zakelijke mensen. Ze vinden het niet erg om alleen te zijn, want dan kunnen ze mooi hun eigen gang gaan. Belangrijke waarden zijn rationaliteit, daadkracht, privacy/rust. Maar ook vrijheid om te doen wat ze willen is erg belangrijk en ze houden van informatie - 'meten is weten'!

6

Stijlzoekers

Zelfverzekerde, doelgerichte, ondernemende mensen met een sterk karakter. Zijn graag onder gelijkgestemden, die waarden als ambitie, uitdaging en daadkracht met hen delen. Zowel in hun werk als in hun vrije tijd worden ze graag geprikkeld, en zoeken ze de uitdaging op. Verveling is niet aan hen besteed. Liever besteden ze hun tijd aan sporten en dingen ondernemen. Dit zijn gedreven mensen die zichzelf graag manifesteren!

7

Avontuurzoekers

Creatief, avontuurlijk, eigenwijs en geïnteresseerd in anderen. Intelligent en ondernemend en ze vinden het lekker om hun eigen gang te gaan. Als ze met anderen optrekken, dan zijn dat het liefst creatieve en vernieuwende denkers, of mensen die weten wat ze willen. Ze hechten veel waarde aan vrijheid, uniek zijn en genieten van het leven.

BIJLAGE 5: RESULTATEN BEZOEKERSENQUÊTE

Hoe vaak bezoekt u Oranjewoud?

antwoordopties	totaal	heerenveen	elders
Dagelijks	13%	31%	2%
Een paar keer per week	16%	32%	6%
Een paar keer per maand	23%	26%	21%
Een paar keer per jaar of minder	32%	10%	46%
Ik ben hier voor het eerst	14%	0%	24%
Onbekend	1%	1%	1%

Hoe lang (ver)blijft u deze keer in Oranjewoud (incl. eventueel horecabezoek)?

Antwoordopties	totaal	heerenveen	elders
Weet (nog) niet	0%	0%	0%
Minder dan 1 uur	8%	10%	7%
1-2 uur	39%	56%	28%
2-3 uur	26%	21%	30%
Langer dan 3 uur	27%	13%	35%

Met welke wijze van vervoer bent u van uw woning of vakantieadres naar Oranjewoud gereisd?

antwoordopties	Totaal	heerenveen	elders
Lopend	10%	24%	1%
Fiets	20%	30%	13%
E-bike/E-chopper	3%	4%	2%
Scooter/brommer	0%	1%	0%
Openbaar vervoer	0%	0%	0%
Auto/motor	67%	39%	84%
Overig	1%	1%	0%

In welke samenstelling bezoekt u vandaag Oranjewoud?

antwoordopties	Totaal	heerenveen	elders
Alleen	14%	21%	10%
Met mijn partner	35%	30%	39%
Met mijn gezin (incl. kleinkinderen)	11%	9%	11%
Met een vriend(in)	21%	21%	22%
Met een grotere groep vrienden en/of familie	8%	6%	10%
Overig	11%	14%	8%

BIJLAGE 6: RESULTATEN INWONERSENQUÊTE

Woont u in Oranjewoud, en zo niet hoe vaak bezoekt u het parklandschap?

Antwoordopties	Percentage
Ik woon in Oranjewoud	42%
Ik ben bezoeker en kom er dagelijks	11%
Ik ben bezoeker en kom er een paar keer per week	21%
Ik ben bezoeker en kom er een paar keer per maand	17%
Ik ben bezoeker en kom er een paar keer per jaar	8%
Ik ben bezoeker er komen er slechts heel sporadisch	1%
Ik ben nog nooit in het parklandschap Oranjewoud geweest	0%
Onbekend	0%

Hoe lang (ver)blijft u gemiddeld in parklandschap Oranjewoud (incl. eventueel horecabezoek)?

Antwoordopties	Percentage
Minder dan een uur	9%
1 tot 2 uur	69%
2 tot 3 uur	16%
Meer dan drie uur	6%

Met welke wijze van vervoer gaat u meestal naar parklandschap Oranjewoud? (slechts 1 antwoord mogelijk)

Antwoordopties	Percentage
Lopend	31%
Fiets	30%
E-bike/E-chopper	4%
Scooter/brommer	1%
Openbaar vervoer	0%
Auto/motor	33%
Overig, namelijk:	1%

Op welke dagen bezoekt u parklandschap Oranjewoud vooral? (meerdere antwoorden mogelijk)

Antwoordopties	Percentage
Maandag	44%
Dinsdag	45%
Woensdag	56%
Donderdag	50%
Vrijdag	58%
Zaterdag	64%
Zondag	68%

En in welk dagdeel bezoekt u parklandschap Oranjewoud het vaakst?

Antwoordopties	Percentage
Ochtend	56%
Middag	64%
Avond	30%

Met wie bezoekt u parklandschap Oranjewoud meestal? (meerdere antwoorden mogelijk)

Antwoordopties	Percentage
Alleen	30%
Met mijn partner	27%
Met mijn gezin (incl. kleinkinderen)	16%
Met een vriend(in)	13%
Met een grotere groep vrienden en/of familie	4%
Overig, namelijk:	10%

U geeft aan te wonen in parklandschap Oranjewoud. Hoe vaak gaat u in uw vrije tijd een stukje wandelen en/of fietsen in het parklandschap?

Antwoordopties	Percentage
Dagelijks	39%
Een paar keer per week	46%
Een paar keer per maand	15%
Een paar keer per jaar	0%
Zelden tot nooit	0%

U heeft aangegeven meestal met de auto/motor naar parklandschap Oranjewoud te gaan. Kunt u aangeven waar u doorgaans uw auto/motor parkeert?

Antwoordopties	Percentage
Parkeerplaats tegenover of achter hotel Tjaarda	30%
Parkeerplaats De Blocq van Scheltingaweg (nabij Oranjestein en de Overtuin)	15%
Parkeerplaats Kon. Julianaweg	22%
Parkeerplaats Bieruma Oostingweg (tegenover de ingang naar de Belvédère Toren)	3%
Parkeerplaats Marije Muoiwei	3%
Parkeerplaats Woudsterweg/Oranje Nassaulaan (tegenover museum Belvédère)	9%
Parkeerplaats Schoterlandseweg (bij de watergang van de Tsjonger)	6%
Parkeerplaats Kerkelaan	1%
Anders, namelijk...	11%

BIJLAGE 7: RESULTATEN VERKEERSTELLINGEN

- in 2021 en 2022 zijn er verkeerskundige tellingen uitgevoerd op verschillende wegen in parklandschap Oranjewoud.
- Bieruma Oostingweg: Er rijdt weinig verkeer en de snelheid ligt laag. In de middag is het duidelijk 'drukker', alsof de middagspits van 13 – 18 uur duurt. Echter, het gaat dan nog steeds over maximaal 20 auto's per uur; één auto in drie minuten. Over beide richtingen opgeteld. Dit zijn zeer beperkte aantallen.
- Historische info: Ook in het verleden zijn verkeerstellingen uitgevoerd. Het wegvlak waar is geteld kan hier en daar anders zijn dan tijdens de meer recentere tellingen, maar in het verleden lagen de verkeersbewegingen een stuk hoger dan tijdens de meeste recente tellingen. Een verklaring kan zijn de opening van de A32 in 1999.
- De data van Viastat laten het ongevallenbeeld zien. Op een enkel incident na zijn er voor Oranjewoud geen vreemde uitschieters zichtbaar wat betreft het aantal ongevallen.

Tabel: Verkeerstellingen Oranjewoud 2021 en 2022, uitgedrukt in gemiddeld aantal motorvoertuigen per etmaal

locatie	datum	werkdag	werkdag v85	weekend	weekend v85
De Blocq van Scheltingaweg (tussen Bernhardweg en Lindelaan)	11 okt - 29 nov 2021	250	23	217	22
Tjaarda's laantje (tussen Schoterlandseweg en B. Oostingweg)	11 okt - 9 nov 2021	210	24	294	22
Bieruma Oostingweg (tussen Tjaarda's Laantje en Weversbuurt)	11 okt - 9 nov 2021	194	30	231	30
Marijkemuoiwei (tussen Domineessingel en Weversbuurt)	11 okt - 9 nov 2021	169	23	172	22
Kon. Julianaweg (tussen P.Heringa Catslaan en Tjaarda's Laan)	24 mei - 30 juni 2022	717	38	764	36
Kon. Julianaweg (tussen Emmalaan en P.Heringa Catslaan)	13 juni - 30 juni 2022	910	41	-	-

Tabel: Historische verkeerstellingen Oranjewoud, uitgedrukt in gemiddeld aantal motorvoertuigen per etmaal

	Werkdag 1994	Werkdag 2001	Werkdag 2004	Weekend dag 1994	Weekend dag 2001	Weekend dag 2004
Pr. Bernardweg	750	380	661	560	320	502
Kon. Julianaweg	1.340	810	761	1.030	960	1116
Tjaarda's laan	360	90	83	480	110	165
Woudsterweg	1.250	280	-	1.150	270	-
Marijke Muoiwei	310	280	187	480	210	253
Weversbuurt	1.300	320	346	1.030	310	368
Bieruma Oostingweg	1.380	280	277	1.100	290	254
Lindelaan	-	260	234	-	200	314

NB: Tellingen van 2004 zijn gehouden tijdens de werkzaamheden in Katlijk
Bron: gemeentelijke verkeerstellingen

Dit rapport is met uiterste zorgvuldigheid tot stand gekomen op basis van deskundig onderzoek. Onderhavig rapport bevat een weergave en interpretatie van (delen van de) onderzoeksresultaten. Het is anderen toegestaan om (delen van) het rapport en gehanteerde methodieken en modellen te kopiëren, distribueren, vertonen, op te voeren zolang Ginder als maker van het werk wordt vermeld en het werk niet commercieel wordt gebruikt.

Opdrachtgever:
Gemeente Heerenveen

Uitgevoerd door:

Merlijn Pietersma
m.pietersma@wijzijnginder.nl

Sanne Westerink
s.westerink@wijzijnginder.nl

Joost Gieling
j.gieling@wijzijnginder.nl

GINDER
Brugstraat 1a
5211 VS 's-Hertogenbosch
T: 088 210 02 00
E: info@wijzijnginder.nl
I: wijzijnginder.nl

 GINDER
komt het tot leven